

88

88

דוח הסיכונים המפורט
לשנת 2018

 הבינלאומי

88

דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים - תוכן עניינים

תוכן עניינים

עמוד	
5	חלק 1 - כללי
9	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
9	חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
9	יחסים פיקוחיים עיקריים
10	גישת הבנק לניהול סיכונים
17	הסיכונים המתפתחים
22	סקירת נכסי סיכון משוקללים
19	דיון בגורמי סיכון
23	מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים
25	הון ומינוף
25	חלק 3 - הרכב ההון
25	הרכב ההון הפיקוחי
29	מידע נוסף על הון והלימות הון
31	חלק 4 - יחס המינוף
31	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
31	גילוי על יחס המינוף
32	סיכון אשראי
32	חלק 5 - סיכון אשראי
32	מידע כללי על איכות סיכון אשראי
35	שינויים במלאי החובות הפגומים - הפנייה
35	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי
43	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה
44	שימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי
47	מידע נוסף על סיכון אשראי
50	חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי
50	סיכון אשראי של צד נגדי
56	סיכון שוק
56	חלק 6 - סיכון שוק
56	מידע כללי ומידע נוסף על סיכון שוק
62	חלק 6א - סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
62	טבלה א - מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי
66	חלק 6ב - מניות
66	גילוי איכותי על פוזיציות במניות

תוכן עניינים

עמוד	
67	<u>סיכון נזילות</u>
67	<u>חלק 7 - סיכון נזילות</u>
67	גילוי איכותי בגין יחס כיסוי נזילות
69	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
73	<u>סיכונים נוספים</u>
73	<u>חלק 8 - תפעולי</u>
77	<u>חלק 9 - אחר - מידע נוסף על סיכונים אחרים</u>
84	<u>תגמול</u>
84	<u>חלק 10 - תגמול</u>
84	גילוי איכותי
87	מידע נוסף על תגמול
90	<u>תוספות</u>
90	<u>תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים</u>
90	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות
92	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי
93	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים
93	הבהרות להבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית
93	<u>תוספת ב' - איגוח</u>
94	מילון מונחים

רשימת הטבלאות

עמוד	
9	<u>יחסים פיקוחיים עיקריים</u>
19	<u>טבלת גורמי סיכון</u>
22	<u>סקירת נכסי סיכון משוקללים</u>
23	<u>דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון</u>
24	<u>נכסים משוקללים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים</u>
25	<u>הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי</u>
29	<u>דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי</u>
30	<u>ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי חבד 1</u>
31	<u>השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף</u>
31	<u>יחס המינוף</u>
35	<u>איכות האשראי של חשיפות אשראי</u>
38	<u>סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק</u>
40	<u>חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון</u>
41	<u>חשיפות אשראי לפי אזורים גיאוגרפיים</u>
43	<u>שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה</u>
45	<u>הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי</u>
46	<u>הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון</u>
47	<u>נתונים על סיכון האשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) בישראל</u>
47	<u>נתונים על הלוואות לדיור</u>
52	<u>ניתוח חשיפה של סיכון אשראי לצד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית</u>
52	<u>הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA)</u>
52	<u>הגישה הסטנדרטית - חשיפות של סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון</u>
53	<u>הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR)</u>
54	<u>חשיפות לנגזרי אשראי</u>
55	<u>חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים</u>
59	<u>סיכון שוק בגישה סטנדרטית</u>
59	<u>ערך נתון בסיכון VAR</u>
60	<u>החשיפה בבסיס בפועל</u>
63	<u>שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו</u>
64	<u>השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו</u>
64	<u>השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית</u>
65	<u>חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות לשינויים בשיעורי הריבית</u>
66	<u>פוזיציות במניות בתיק הבנקאי</u>
68	<u>יחס כיסוי הנזילות</u>
69	<u>הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה</u>
72	<u>הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים</u>
88	<u>תגמול שנהוענק במהלך שנת הדיווח</u>
88	<u>תגמול- תשלומים מיוחדים</u>
89	<u>תגמול נדחה</u>

חלק 1 - כללי

בהתאם להוראות בנק ישראל, כפי שעודכנו ביום 31 בדצמבר 2017, נדרשים תאגידים בנקאיים לפרסם דוח מפורט על הסיכונים ואופן ניהולם באתר האינטרנט שלהם, שיכלול מידע משמעותי כמותי ואיכותי לפי דרישות הגילוי של באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על ידי הועדה ליציבות פיננסית (Financial Stability Board). לצורך השלמת הגילוי יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח הכספי, ובכלל זה עם פרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שמתפרסם לציבור.

מדיניות גילוי

קבוצת הבינלאומי התוותה מדיניות גילוי למידע שנדרש לפי הוראה 651 של בנק ישראל, שאושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון. עקרונות המדיניות קובעים תהליך לבחינת נאותות הגילויים, שנגזרים ממנה, בין היתר, קריטריונים איכותיים ופרמטרים כמותיים המסייעים לבחון כי הוצפו וטופלו באופן נאות כל הגילויים המהותיים הנדרשים, באופן שיביא לידיעת משתמשי הדוחות את כל המידע המהותי על פרופיל הסיכון של הבנק והקבוצה ודרכי ניהול הסיכונים. בנוסף, מעוגנות במדיניות הבקורות הפנימיות והנהלים למתן גילוי למידע זה.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה ובהוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות, בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים ברבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "עד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון דלהלן. המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

תחולת היישום

הקבוצה הבנקאית אשר מסגרת העבודה חלה עליה, כוללת:

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ - החברה האם.

חברות בת משמעותיות בתוך הקבוצה:

- בנק אוצר החייל בע"מ (ב-1 בינואר 2019 מוזג אוצר החייל עם ולתוך הבנק).

- בנק מסד בע"מ.

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה, מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג כל עוד הבנק שומר על יחס ההון המזערי הנדרש ממנו על פי הדין. יצוין כי העברת כספים שאינם הון פיקוחי לחברות בנות, כפופה לנב"ת 312 - עסקאות עם אנשים קשורים ונב"ת 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

העברת כספים לבנק בדרך של דיבידנד כפופה לעמידה במגבלות של חלוקת דיבידנד על פי חוק החברות ונב"ת 331, והעברת כספים לבנק בדרך שאינה דיבידנד כפופה למגבלות נב"ת 312.

באזל

ועדת באזל בנושא התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון פרסמה ביוני 2006 את המלצותיה שאמורות להיות מיושמות, בהתאם להנחיות של הבנקים המרכזיים בכל מדינה. ההנחיות מתייחסות לסיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים, וכוללות 3 נדבכים בהתייחס לכל אחד מסוגי הסיכונים:

נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות, המחושבות לכל אחד מסוגי הסיכונים בנפרד, כאשר לגבי סיכונים אשראי הגישות העיקריות הן:

1. הגישה הסטנדרטית המסתמכת בעיקר על נתוני דירוגי אשראי של חברות דירוג חיצוניות.

2. הגישות המתקדמות המבוססות על דירוגים פנימיים אשר חושבו בהתאם למודלים שפותחו על ידי הבנק (Internal Ratings-Based).

נדבך שני - עוסק בתהליך הפנימי להערכת נאותות ההון ביחס לפרופיל הסיכונים של הבנק - תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) ובמערכי הפיקוח והבקרה שהבנק מיישם. כמו כן עוסק נדבך זה בתהליך הסקירה הפיקוחי (SREP). המפקח על הבנקים מצפה מהתאגידים הבנקאיים ליישם תהליך פנימי הולם המשלב רכיבים מרכזיים של תכנון וניהול ההון, ומציג את נאותות ההון אל מול הסיכונים שזוהו. התהליך כולל, בין היתר, קיום מנגנונים מובנים לזיהוי הסיכונים ומוקדי הסיכון וביצוע הערכת נאותות הונית על בסיס תרחישים ותרחישי קיצון, קיום תהליכים פנימיים ליישום ממשל תאגידי נאות, שיפור ושדרוג מערכי הבקרה והביקורת וקיום תשתית תרחישי קיצון נאותה הכוללת תרחישי קיצון הוליסטיים. התהליך גם כולל טיפול במכלול הסיכונים אליהם חשופה הקבוצה, לרבות סיכונים שאינם נכללים בחישובי הנדבך הראשון, ובכלל זה: סיכון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון אינפלציה, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד.

נדבך שלישי - משמעת שוק - דרישות הגילוי והדיווח לציבור. הנדבך כולל את דרישות הגילוי בדיווח הכספי של תאגיד בנקאי.

בחודש דצמבר 2010, פרסמה ועדת באזל לפיקוח בנקאי הוראות חדשות בנושא "מסגרת פיקוחית עולמית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית" (להלן - "באזל"), הכוללות התמקדות בהון המניית, שהוא המרכיב האיכותי ביותר של ההון של הבנק, וזאת על רקע כניסת מערכת הבנקאות העולמית למשבר עם רמה לא מספקת של הון באיכות גבוהה. המשבר חשף גם חוסר עקביות בהגדרת ההון בתאגידים בנקאיים בעולם וחוסר גילוי מידע (שקיפות), שהיה מאפשר לשוק למדוד ולהשוות באופן מלא את איכות ההון בתאגידים בנקאיים בעולם.

הוראות באזל קובעות שינויים משמעותיים בחישוב דרישות ההון הרגולטורי, בין היתר, בכל הקשור ל:

- רכיבי ההון הפיקוחי

- ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות

- טיפול בחשיפות לתאגידים פיננסיים

- טיפול בחשיפות לסיכון אשראי בגין חובות פגומים

- הקצאת הון בגין סיכון CVA.

במהלך חודש דצמבר 2017, פרסמה ועדת באזל לפיקוח בנקאי עדכון להוראות ל"מדידה והלימות הון", שאמור להיכנס לתוקף באופן מדורג החל מה-1 בינואר 2022 ועד 1 בינואר 2027. חשוב לציין כי בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה בישראל.

אימוץ הוראות באזל ע"י בנק ישראל

ביום 30 במאי 2013, פרסם בנק ישראל תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 201 עד 211 ו-299 בנושא "מדידה והלימות ההון", אשר מאמצות את הוראות באזל. מועד יישומן לראשונה נקבע ליום 1 בינואר 2014, כאשר היישום יהיה באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא "מדידה והלימות ההון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

- הוראות אלה כוללות דרישה לעמידה ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% ויחס הון כולל של 12.5%, החל מיום 1 בינואר 2015, נכון לתאריך בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הינו עד 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית,
- ליחסי הון מינמליים אלה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.
- בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך בשנת 2018 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 40%. החל מיום 1 בינואר 2019 תעמוד התקרה על 30%.

יישום הוראות באזל על ידי הבנק

- **הנדבך הראשון** - כאמור לעיל, לפי הוראות בנק ישראל, הבנק מיישם כנדרש את הוראת באזל.
- סיכוני אשראי - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל.
- סיכונים תפעוליים - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית החל משנת 2013.
- סיכוני שוק - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית. במסגרת זו מבוצע גם חישוב של הקצאת ההון הנדרשת בגין הסיכון הספציפי בתיק למסחר.

הנדבך השני - יישום תהליך פנימי לבחינת הנאותות ההונית (תהליך ה-ICAAP) בקבוצת הבנק. במסגרת הנדבך השני מיישם הבנק תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק, לרבות בהתחשב בתוכניות אסטרטגיות עתידיות, זאת מעבר לדרישות ההון המינימאליות שעל הבנק להחזיק בהתאם לנדבך הראשון. בנוסף, במסגרת הנדבך השני, בוחן הבנק האם יש לקבוצה די אמצעים הוניים בכדי להתגונן בעת מצבי שפל ומשברים כלכליים (Stress Tests and Stress Scenarios). שיפור מערך ניהול הסיכונים ובקרת תרחישי הקיצון הופכים כלי חשוב ובלתי נפרד מתהליך הערכת הנאותות ההונית בקבוצה.

הנדבך השלישי - בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בדבר דרישות הגילוי של נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, מובאים בדוח זה להלן פירוטי דרישות הגילוי.

הוראות רגולטוריות וגילויים נוספים הקשורים לפרופיל הסיכון של הבנק

התייעלות תפעולית

בהמשך להנחיות ב"י בדבר התוויית תכנית רב-שנתית להתייעלות ואפשרות לקבלת הקלה בפריסת ההשפעה של העלויות על הלימות ההון, דירקטוריון הבנק החליט וביצע כדלקמן:

(1) ביום 17 בנובמבר 2016 אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות. השפעתה עד שנת 2020 מוערכת בכ-207 מיליון ש"ח (לפני מס) והשפעתה על יחס ההון העצמי לרכיבי סיכון נזקפת לשיעורין על פני 5 שנים, ומוערכת ליום 31 בדצמבר 2018 בקיטון של כ-0.11%.

(2) במהלך שנת 2018 דירקטוריון הבנק קיבל החלטה על ביצוע מהלכי התייעלות נוספים באוצר החייל, ברבעון השלישי התקבלה החלטה על מיזוג וב-1 בינואר 2019 מוזג אוצר החייל עם ולתוך הבנק. החלטות אלו והשלכותיהן הצפויות הינן מעבר לתוכנית התייעלות המקורית של הקבוצה משנת 2016. בגין מהלכים אלה ביצעה הקבוצה הפרשה לפיצויים מוגדלים בסך של 82 מיליון ש"ח (53 מיליון נטו לאחר השפעת המס). השפעת מהלכים אלו על יחס ההון העצמי לרכיבי סיכון נזקפת, כאמור, לשיעורין על פני 5 שנים ומוערכת ליום 31 בדצמבר 2018 בקיטון של 0.06%.

לפירוט ר' באור זכויות עובדים בדוח הכספי ליום 31.12.18.

מיזוג אוצה"ח

ביום 20 בספטמבר נחתם הסכם מיזוג של אוצר החייל עם ולתוך הבנק הבינלאומי -טרם ההחלטה על המיזוג, ביצע הבנק בחינה מקיפה של השפעות המיזוג במסגרת חוות דעת של ניהול סיכונים שבה הוצגו ניתוח הסיכונים השונים, עמידה במגבלות השונות ועוד. תהליך המיזוג מלווה בצוות שהוקם למטרה זו, כולל מנהל פרויקט ורפרנטים בכל החטיבות בבנק ובאוצה"ח. החטיבה לניהול סיכונים ממשיכה ללוות את התהליך באופן שוטף לפי הצורך.

ביום 1 בינואר 2019 הושלם מיזוג אוצר החייל עם ולתוך הבנק באופן בו הנכסים וההתחייבויות של אוצר החייל, כפי שהיו במועד המיזוג, הועברו לבנק ללא תמורה, ואוצר החייל חוסל ללא פירוק ורשם החברות מחק אותו מרישומיו, כמפורט בבאור 15 בדוחות הכספיים.

מערכת יחסי העבודה

לפירוט ר' פרק מערכת יחסי העבודה בדוח הכספי ליום 31.12.18 וכן ר' התייחסות להשפעות על גורמי הסיכון בפרק טבלת גורמי סיכון בדוח זה.

אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי והוראות נוספות

ביום 28 במרס 2018, פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי והוראות נוספות". בהתאם למכתב נדרש ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושאים: הפרשות להפסדי אשראי; מכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים נגזרים ופעילויות גידור; וכן חכירות. היישום לראשונה (בין ינואר 2019 וינואר 2021 בהתאם להוראה המתאימה) יבוצע בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בכללים בארה"ב. במסגרת המכתב נקבעו קווים כלליים ומועדי היישום לראשונה של ההוראות החדשות. הבנק לומד את המשמעויות ונערך ליישום הכללים. לפרטים בדבר עיקרי השינויים הצפויים ראה בדוח הכספי ליום 31.12.18 פסקת אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות - בביאור מדיניות חשבונאית (באור 1).

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים

ה	ד	ג	ב	א	
31.12.17	31.3.18	30.6.18	30.9.18	31.12.18	
במיליוני ש"ח					
					הון זמין (*)
8,033	7,958	8,144	8,275	8,321	1 הון עצמי רובד 1
7,841	7,881	8,061	8,195	8,195	א1 הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
8,033	7,958	8,144	8,275	8,321	2 הון רובד 1
7,841	7,881	8,061	8,195	8,195	א2 הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10,782	10,557	10,765	10,988	11,034	3 הון כולל
9,766	9,807	10,002	10,432	10,434	א3 הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
					נכסי סיכון משוקללים
77,371	79,002	80,606	79,651	79,137	4 סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
					יחסי הלימות הון, לפי הוראות המפקח על הבנקים (*)
10.38%	10.07%	10.10%	10.39%	10.51%	5 יחס הון עצמי רובד 1
10.12%	9.96%	10.00%	10.27%	10.34%	א5 יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10.38%	10.07%	10.10%	10.39%	10.51%	6 יחס הון רובד 1
10.12%	9.96%	10.00%	10.27%	10.34%	א6 יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
13.94%	13.36%	13.35%	13.80%	13.94%	7 יחס הון כולל
12.60%	12.40%	12.40%	13.08%	13.17%	א7 יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
9.30%	9.29%	9.29%	9.30%	9.31%	א11 יחס הון עצמי רובד 1, הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
1.09%	0.78%	0.81%	1.09%	1.21%	א12 יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי המפקח על הבנקים
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים (*)
146,137	143,250	145,173	146,901	144,433	13 סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
5.50%	5.56%	5.61%	5.63%	5.76%	14 יחס המינוף (באחוזים)
5.37%	5.50%	5.55%	5.58%	5.67%	א14 יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
					יחס כיסוי נזילות לפי הוראות המפקח על הבנקים
34,579	36,875	36,403	35,935	33,364	15 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
28,226	30,674	30,823	29,278	27,395	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
123%	120%	118%	123%	122%	17 יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

(*) הון, יחסי הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ויחס מינוף הינם לאחר השפעת התאמות בגין מהלכי התייעלות תפעולית- ר' סעיף התייעלות תפעולית.

גישת הבנק לניהול סיכונים תיאור המודל העסקי של הקבוצה

קבוצת הבנק נמנית עם חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטוין בהכנסות רבות, נטו ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה. פעילות זו טומנת בחובה סיכונים שונים ובעיקר סיכון אשראי הנובע ממתן אשראי וסיכון נזילות בשל משיכות בלתי צפויות מפקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. להרחבה אודות ניהול הסיכונים השונים ראה פרקים על סיכון אשראי וסיכון נזילות.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב. פעילות זו טומנת בחובה סיכונים שונים ובעיקר סיכון תפעולי הנובע מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, של אנשים או של מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. וכן סיכון אשראי צד נגדי הנובע מפעילות בנגזרים מול לקוחות שוק ההון ומוסדות פיננסיים - לפרוט ר' פרקים של סיכון תפעולי וסיכון אשראי צד נגדי.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני. פעילויות אלו טומנות בחובן בעיקר סיכון ציות בתחום אכיפה פנימית בדיני ני"ע וציות להוראות רשות שוק ההון.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק כאשר הסיכון המרכזי הינו סיכון שוק. לפרוט ר' פרק סיכון שוק.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון. פעילות זו טומנת בחובה בעיקר סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון ציות בעיקר בשל שירותי התפעול למנהלי קרנות בקשר עם נכסי הקרנות המנוהלים ו/או מוחזקים בחשבונות ו/או בעבור הנכסים המוחזקים על ידי צד שלישי בבנק.
- שירותי נאמנות לפרטיים ומוסדיים באמצעות החברה לנאמנות. פעילות זו טומנת בחובה בעיקר סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון ציות.
- בנוסף לבנק, כוללת כיום הקבוצה את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל. הסיכונים דומים לאלו של חברת האם ומנוהלים לפי אותם העקרונות.

קבוצת הבנק פועלת באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון. במסגרת החטיבה פועל איזור עסקים, המרכז את פעילות הסינפים העסקיים של הבנק.
- החטיבה הבנקאית באמצעות הסינפים מספקת שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סינפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון, וסינפי אוצר החייל (אשר מוזג עם ולתוך הבנק ביום 1 בינואר 2019 - ר' פסקת מיזוג אוצה"ח) המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאג"י, סינפי פאג"י מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח מול הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות והייעוץ הפנסיוני, מרכז ההשקעות, החברה לנאמנות והחברה לניהול תיקים.

לבנק תכנית אסטרטגית מפורטת תלת שנתית בעלת יעדי על במונחי תשואה על ההון מעל ריבית חסרת סיכון ויחס יעילות המבוססת על המודל העסקי המפורט לעיל. בתכנית האסטרטגית נקבעים מיקודים עסקיים שונים, לרבות אסטרטגיית דיגיטל. במהלך שנת 2019, מתכנן הבנק תהליך אסטרטגי אשר בסופו תעודכן האסטרטגיה התאגידית בהתאם לשינויים האחרונים בבנק ובסביבת הפעילות שלו, ומתוך הסתכלות קדימה על עולם הבנקאות. לפירוט בנושא ראה פרק יעדי האסטרטגיה בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדוח הכספי.

כלל הסיכונים והערכת הסיכון בגינם מפורטים בהרחבה במסגרת טבלת גורמי הסיכון בדוח השנתי ובמידה וחל שינוי ניתנת התייחסות בדוח הרבעוני. הסיכונים מנוהלים לרוחב שלושת קווי ההגנה, המפורטים בפסקת מבנה הממשל התאגידי להלן, כאשר תיאבון הסיכון (האיכותי ו/או הכמותי) מוצג בהרחבה במסמכי המדיניות ופרופיל הסיכונים מדווח במסגרת מסמך הסיכונים כמפורט בדוח זה.

תיאור פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי ודרכי ניהולו

כאמור לעיל, פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הריבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, סיכון ציות ואיסור הלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין.

ככלל, תיאבון הסיכון של הקבוצה הינו מידתי. כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. כל סיכון מנוהל במסגרת מסמך מדיניות ייעודי שקובע, בין היתר, את תיאבון הסיכון. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.

תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועל העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיימת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.

מבנה הממשל התאגידי ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, לרבות מערך הייעוץ המשפטי וחטיבת החשבונאי הראשי בהתייחס לתחומים הרלוונטיים, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבה לניהול סיכונים וחלק מהיחידות בחטיבת החשבונאי הראשי ומערך הייעוץ המשפטי וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.

מנהל הסיכונים הראשי - ר"ח בנצי אדירי, חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.

מנהל הסיכונים הראשי עומד בראש החטיבה לניהול סיכונים אשר תפקידה להשלים את פעילויות ניהול הסיכונים של קווי העסקים, תוך תכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת העבודה לניהול הסיכונים, אתגור נאותות התשומות, ניהול הסיכונים של קווי העסקים, מדידת הסיכון ודיווח. החטיבה כוללת כיום את תחום סיכוני אשראי (המחולק לשתי יחידות: היחידה להערכת סיכוני אשראי והיחידה לבקרת אשראי), היחידה לניהול סיכונים ויישום הוראות באזל, מחלקת ציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות תחום האכיפה הפנימית בדיני ני"ע, ניהול סיכונים חוצי גבולות, FATCA ו-QI) ומחלקת בקורת וסיכונים ראשית האחראית על היחידה לסיכוני שוק ונזילות ולתיקוף מודלים והיחידה לניהול סיכונים תפעוליים. החטיבה לניהול סיכונים מובילה את גיבוש מסמכי המדיניות השונים ומאתגרת את מסמכי מדיניות ניהול הסיכונים האחרים הנתונים באחריות של כל מנהל סיכון. כמו כן, מפתחת החטיבה מתודולוגיות וכלים כמותיים ואיכותיים לזיהוי ומדידת החשיפה לסיכונים, תומכת בנוטלי הסיכונים בכל הקשור לניהול הסיכון שבאחריותם, עוסקת בבקורת, ניתוח ודיווח ביחס לחשיפות הבנק וקבוצת הבנק לסיכונים השונים.

בנוסף, החטיבה מבצעת תהליך של הערכת אפקטיביות הבקרה של גורמי הבקרה בקו הראשון, מגבשת המלצות בתחומי ניהול סיכונים לרבות ביחס לתיאבון לסיכון, ונותנת חוות דעת בלתי תלויות בתחום האשראי, ממליצה על יעדי הלימות ההון ועוד.

תחום ניהול סיכוני אשראי, כפוף למנהל הסיכונים הראשי כחלק מיישום נב"ת 311. במסגרת קבלת אחריות החטיבה לניהול סיכונים על קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות, משמש מנהל הסיכונים הראשי כיו"ר כל הוועדות לחובות בעייתיים, למעט הוועדות בראשות מנכ"ל הבנק ומעלה. בנוסף, מתכנס פורום לניהול סיכוני אשראי המתמקד בניתוח סיכוני האשראי השונים ובכלל זה סיכון האשראי הצרכני. יו"ר הפורום הינו מנהל הסיכונים הראשי ומשתתפים בו נציגי החטיבות העסקיות והבנקאית וכן נציגי חברות בת.

מנהל הסיכונים הראשי משמש גם כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית וכמנהל ההמשכיות העסקית. בנוסף מנהל הגנת הסייבר כפוף למנהל הסיכונים הראשי מקצועית.

החשבונאי הראשי - ר"ח נחמן ניצן, חבר הנהלה העומד בראש חטיבת החשבונאי הראשי אשר אחראית על ההכנה והבקרה על הדיווח הכספי ומהווה חלק מקו ההגנה השני (כדוגמת יחידת SOX). החשבונאי הראשי משמש גם כמנהל סיכון המוניטין.

האחראים הנוספים על ניהול הסיכונים הינם:

ר"ח אילן בצרי, ראש החטיבה העסקית, משמש כמנהל סיכוני האשראי.

מר אבי שטרנשוש, ראש המערך הפיננסי, משמש כמנהל הסיכונים הפיננסיים.

מר יעקב קונורטוב משמש כמנהל סיכוני ציות במסגרת תפקידו כקצין הציות הראשי ובכלל זה בין היתר מנהל סיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך וסיכונים חוצי גבולות. כמו כן, מונה כ- Responsible Officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA והסכם ה-QI.

מר יעקב קונורטוב צפוי לסיים את תפקידו ביום 31 במרס 2019. החל מיום 1 באפריל 2019, מר אמיר בירנבוים צפוי לשמש כקצין הציאות הראשי, וכמנהל סיכוני הציאות.

מר יוסי לוי, ראש חטיבת משאבים, משמש כמנהל הסיכון האסטרטגי.

מר רון גריסרו, מנכ"ל מתף-מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ- משמש כמנהל סיכוני ז.

מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, משמש כמנהל סיכוני הסייבר.

עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי בבנק, משמשת כמנהלת הסיכונים המשפטיים.

סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי הנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.

ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בנקאית בקבוצה בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבת המתבססת על מדיניות הקבוצה, ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. בכל חברה בת בנקאית מכהן מנהל סיכונים ראשי שכפוף למנכ"ל החברה הבת ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. קבוצת הבנק מנהלת את הסיכונים תוך חתירה לפראוקטיביות ויוזמה אל מול החשיפה לסיכון ולא רק בתגובה להתממשות סיכונים בלבד. קבוצת הבנק מקיימת תהליכים מתמשכים של זיהוי, הערכה, תיעוד וניטור של הסיכונים המהותיים אליהם היא חשופה על מנת להבטיח כל העת כי הסיכונים המהותיים מולם קיימת חשיפה מזוהים ומנוהלים בצורה אפקטיבית. קבוצת הבנק רואה בממשל התאגידי אבן יסוד בהערכת הנאותות ההונית שלה. השליטה, הפיקוח והבקרה על נאותות ניהול הסיכונים בבנק נעשים, בין היתר, על ידי הדירקטוריון, וועדות מטעמו, הנהלה וועדות הנהלה בתחומי הסיכון השונים, כמפורט להלן:

התייחסות הדירקטוריון וועדותיו לסוגיות ניהול הסיכונים

הדירקטוריון נושא באחריות לעסקי התאגיד הבנקאי ולאיתנותו הפיננסית. הדירקטוריון מתווה את אסטרטגיית הסיכון הכוללת, לרבות תיאבון הסיכון כמפורט להלן:

א. דירקטוריון הבנק מתווה את האסטרטגיה של הקבוצה.

ב. דירקטוריון הבנק ו/או וועדותיו דן ומאשר אחת לשנה את תכנית העבודה השנתית ואחת לתקופה את מדיניות ניהול הסיכונים בתחומי הסיכון המהותיים השונים, הכוללים, בין היתר, את תיאבון הסיכון הכולל, מסגרות הסיכון ותקרות החשיפה המותרות בתחומי הפעילות ובמגזרים השונים, וכן מציב סטנדרטים לניהול, מדידה, בקרה ודיווח על החשיפה לסיכונים השונים. במסגרת זאת, מתאימים הדירקטוריון ו/או וועדותיו את מדיניות החשיפה לסיכונים השונים לשינויים ולתמורות בשווקים הפיננסיים ולסביבת הפעילות של הבנק.

ג. דירקטוריון הבנק ו/או וועדותיו מאשרים פעילויות חדשות מהותיות ומוצרים חדשים מהותיים העלולים ליצור חשיפות חדשות, תוך בחינת הסיכון שהפעילות יוצרת וכן את יכולת הבנק לנהל, למדוד ולבצע בקרה בלתי תלויה על סיכוני הפעילות.

ד. במסגרת עבודת הדירקטוריון פועלת ועדת דירקטוריון לניהול סיכונים, המתכנסת לפחות שמונה פעמים בשנה. הוועדה מקבלת דיווח על חשיפות הבנק והקבוצה לסיכונים השונים וכן על עמידת הבנק והקבוצה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שקבע הדירקטוריון. בנוסף, הוועדה מבצעת בחינה של נאותות ואפקטיביות מערך ניהול ובקרת הסיכונים בבנק. בוועדה נדון בין היתר מסמך הסיכונים הרבעוני.

ה. במסגרת עבודת הדירקטוריון פועלות ועדות נוספות המתכנסות מספר פעמים בשנה בנושאים של: הלוואות, ביקורת, טכנולוגיות מידע וחדשנות טכנולוגית ותגמול.

ו. ככלל, לפחות אחת לחודש מתכנסת ועדת הביקורת של הדירקטוריון. ועדת הביקורת מפקחת על פעילות הביקורת הפנימית של הבנק לרבות המלצה לדירקטוריון לגבי: מינוי מבקר פנימי וקביעת שכרו, אישור כתב המינוי והסמכויות של המבקר הפנימי ותכנית העבודה של הביקורת הפנימית. הוועדה מבצעת מעקב אחר יישום תכנית העבודה של הביקורת הפנימית ודנה בדוחות ביקורת מהותיים ובדיווחים אחרים של המבקר הפנימי ומפקחת על עבודת רואה החשבון המבקר ועוד.

התייחסות הנהלה לסוגיות ניהול הסיכונים

הנהלת הבנק אחראית להשאת רווחי הבנק בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע ותוך עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים, וקידום עסקיו ובמסגרת זו לניהול הפעילות היום יומית של הבנק. הנהלה אחראית לביצוע החלטות הדירקטוריון לרבות ביצוע התוכנית האסטרטגית, ויישום מדיניות הבנק ותיאבון הסיכון כפי שאושרו על ידי הדירקטוריון.

א. שלוש פעמים בשבוע מתכנסת הוועדה לעניינים שוטפים בראשות המנכ"ל, או ראש המערך הפיננסי ובהשתתפות חברי הנהלה ומנהלים בכירים, ביניהם גם מנהל הסיכונים הראשי ודנה על סמך דיווחים ניהוליים במצב הנזילות בשקלים ובמטבע חוץ, בסיכון השוק (לרבות סיכון הרבית של הבנק), בהתפתחויות הפיננסיות בשווקים הפיננסיים, במוצרים חדשים ואחת לשבוע נערכת סקירה של מערך הביניים על פעילות הנוסטר.

- ב. הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל מתכנסת לפחות פעם בשבוע ודנה, בין היתר, במגוון נושאים בתחום ניהול ובקרת הסיכונים השונים, לרבות מסמכי מדיניות לניהול הסיכונים השונים, במסמך הסיכונים הרבעוני, בממצאי דוחות ביקורת, אירועי כשל, סטטוס התקדמות בתכניות שונות, תרחישי קיצון, מסמך ה-ICAAP, מוצרים/תהליכים חדשים ועוד. ההנהלה מעבירה המלצותיה לדירקטוריון וועדותיו השונות.
- ג. וועדת אשראי בראשות המנכ"ל מתכנסת לפחות פעם בשבוע ודנה בבקשות אשראי חדשות ובחידושי אשראי.
- ד. לפחות אחת לחודשיים מתקיים דיון בראשות המנכ"ל בהתפתחויות בתיק הנוסטרו ובהתפתחויות בשווקים הפיננסיים. החל משנת 2019 יתקיים הדיון לפחות אחת לרבעון.
- ה. הפורום לניהול סיכונים תפעוליים בראשות מנכ"ל הבנק ובהשתתפות חברי ההנהלה ומנכ"לי החברות הבנות, מתכנס לפחות אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים, בין היתר בהתבסס על ממצאי סקרי הסיכונים השונים, וכן על הפעולות הננקטות על ידי היחידות השונות והחברות הבנות, למעורר חשיפות אלה. הפורום משמש גם כפורום בנושא מניעת סיכונים מעילות והונאות.
- ו. דיון ייעודי בנושאי ניהול נכסים והתחייבויות והשקעות נוסטרו מתקיים בהנהלה לפחות אחת לחודשיים. בדיון נדונים התפתחויות בחשיפות הפיננסיות של הבנק לרבות, סיכון הרבית, סיכון הנזילות, פעילות בתיק הנוסטרו ונושאים נוספים הקשורים לניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.
- ז. פורום ציות (לרבות אכיפה פנימית בדיני ני"ע) בראשות מנכ"ל ובהשתתפות ראשי החטיבות והמערכים בבנק ובחברות הבנות, מתכנס אחת לרבעון.
- ח. ועדת חובות בעייתיים בראשות המנכ"ל ובהשתתפות ראש החטיבה העסקית וראש החטיבה לניהול סיכונים. הועדה ממליצה לדירקטוריון על ביצוע הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות בעייתיים.
- ט. בנוסף, מתקיימות ועדות בחטיבות השונות, בראשות חברי ההנהלה וגורמים בכירים שונים בתחום פעילותם.

פונקציית הביקורת הפנימית

מערך הביקורת הפנימית של הבנק, מעריך במסגרת הביקורות המבוצעות על ידו בסניפים וביחידות המטה, את תהליך ניהול הסיכונים בקבוצה, את יישום המדיניות ואת ביצוען בפועל של החלטות הדירקטוריון הביטוי ניהול הסיכונים השונים. בנוסף, הוא מעריך את מידת ההתאמה ואת אפקטיביות ואיכות תהליכי הבקרה הנהוגים בקבוצה. כמו כן, המערך מבצע את הסקירה הבלתי תלויה על תהליך ה-ICAAP השנתי המתקיים בבנק, במטרה לאתגר את התהליך ולבחון את מהימנות ושלמות הנתונים המוצגים בו והתאמתו לדרישות הפיקוח על הבנקים.

הביקורת הפנימית פועלת על פי תכנית עבודה רב שנתית לתקופה של ארבע עד חמש שנים ותכנית עבודה שנתית הנגזרת ממנה, הכוללת את כל הפעילויות והישויות של הבנק, לרבות החברות הבנות. תכנית העבודה מבוססת על מתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ומביאה בחשבון, בין היתר, את הערכת הסיכונים כפי שבאה לידי ביטוי במסמך ה-ICAAP והערכות של הביקורת הפנימית בנוגע למוקדי הסיכון בפעילות הבנק, לרבות מוקדי הסיכון השונים ולממצאים שהועלו בביקורות קודמות שבוצעו על ידיה ועל ידי גורמים חיצוניים. תכנית העבודה כוללת את הקצאת התשומות ואת התדירות לביצוע הביקורת בהתאמה לרמת הסיכון של הישות/הפעילות המבוקרת.

עבודת הביקורת הפנימית מבוצעת על פי דרישות החוק השונות, לרבות חוק הביקורת הפנימית, פקודת הבנקאות, כללי הבנקאות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין 307 (מסדירה בין היתר, את תפקידי הפונקציה, היקף פעילותה, שיטות עבודתה והדיווחים שעליה להעביר), הנחיות של גופים רגולטוריים אחרים, וכן בהתאם לתקנים מקצועיים מקובלים שנקבעו על ידי הלשכה העולמית למבקרנים פנימיים.

הדיווחים התקופתיים של הביקורת הפנימית כוללים דיווח חודשי, דיווח חצי שנתי ודיווח שנתי ומוגשים למנכ"ל ולחברי הנהלת הבנק, לחברי ועדת הביקורת וליו"ר הדירקטוריון.

הדיווח החצי שנתי והדיווח השנתי של הביקורת הפנימית כוללים דיווח בדבר ביצוע תכנית העבודה למול התכנון, רשימה של כל דוחות הביקורת שהופצו בתקופה המדווחת, דיווח בדבר ממצאי המעקב אחר תיקון הליקויים העולים מדוחות הביקורת ותמצית מהממצאים המהותיים שהועלו בדוחות הביקורת ובדיווח השנתי הערכה של אפקטיביות הבקרה הפנימית.

ערוצים לצורך תקשורת, הגבלה ואכיפה של תרבות הסיכון

מסמכי המדיניות היעודיים מתורגמים לנהלים תפעוליים רלבנטיים המאפשרים לגורמים המקצועיים לפעול ליישום המדיניות. בכל מסמך מדיניות רלוונטי הוגדר תיאבון הסיכון, במסגרתו נקבעו מגבלות וספי דיווח. הטיפול בחריגות והסטיות הינן בהתאם למדרג הסמכויות המתאים שנקבע במדיניות. מתקיימת תשתית דיווחית לחריגות והסטיות מתיאבון הסיכון, בין היתר דיווחים לראשי החטיבות, להנהלה ו/או לדירקטוריון וועדותיו.

קביעת קוד אתי הולם - הדירקטוריון הינו הגוף ה"קובע את הטון" ביישום נורמות התנהגות ותמריצים המעודדים התנהגות מקצועית ואחראית בכל הדרגים, בקביעת סטנדרטים מקצועיים וערכי תאגיד המקדמים יושרה וביסוס תרבות פנים ארגונית המדגישה ומציגה בפני עובדים בכל הדרגים את חשיבותן של הבקורות הפנימיות, בין היתר באמצעות קביעת קוד אתי הולם.

הדרכות ופורומים - חטיבת ניהול סיכונים אחראית ומשתתפת במגוון הדרכות ופורומים מקצועיים קבוצתיים הקשורים לסיכון בין קווי העסקים ופונקציות הסיכון.

ההיקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ניהול הסיכונים מתבצע בכל סיכון במערכות שונות המאפשרות מדידה של הסיכון ומעקב שוטף ומספקות לדירקטוריון ולהנהלה מידע שוטף בנוגע לפרופיל הסיכון של הבנק. ככלל, מערכות אלה מאפשרות סכימת החשיפות ומדי סיכון על פי קווי עסקים לפי הצורך מסייעות בזיהוי ריכוזי סיכון רלוונטיים וסיכונים מתהווים, מזהות ומתריעות על מקרים של הפרת מגבלות, מאפשרות ניתוח תרחישי קיצון, ומשקפות השפעת פעולות גידור והפחתת סיכון. פעילות הבנק מבוססת על מודלים בתחומים שונים. על מנת להבטיח את שלמות, ודיוק הנתונים, הבנק מבצע עבודת תיקוף בלתי תלויה באמצעות היחידה לתיקוף מודלים הפועלת בחטיבה לניהול סיכונים כמפורט בפרק סיכוני שוק.

תהליך דיווח המידע על הסיכונים

בבנק קיימת תשתית דיווחית ענפה לרוחב קווי ההגנה, המעוגנת במסמכי המדיניות השונים. דיווחים בגין הסיכונים השונים מוגשים להנהלה, לדירקטוריון וועדותיו השונות בהתאם לרלוונטיות הנושאים המדווחים. להרחבה ראה פרקי הסיכונים בדוח זה. מידי רבעון נכתב מסמך הסיכונים הקבוצתי על ידי החטיבה לניהול סיכונים. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

מסמך הסיכונים מציג את הסיכונים שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן את תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שנגקטו על ידי החטיבה ברבעון הרלוונטי.

מבחינת קיצון

לבנק ולקבוצה מגוון תרחישי קיצון לסיכונים הייחודיים כפי שמוטמעים במסמכי המדיניות השונים ובכלל זאת ניתן למנות את התרחישים העיקריים הבאים: בתחום סיכוני אשראי מבוצעים תרחישי קיצון ללווים ולקבוצות לווים גדולים, לענפים מרכזיים, ולהחמרת תנאי מאקרו. בתחום הסיכונים הפיננסיים מבוצעים תרחישי קיצון לשחיקה בשווי ההון כתוצאה משינויים בגורמי הסיכון הפיננסיים השונים ועוד.

הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות הונית ובוחן את יחסי ההון לפי תכנון ההון התלת שנתי. המתווה כולל, בין היתר, תרחישי קיצון הוליסטיים בתחום סיכוני השוק (הן על התיק הבנקאי והן על התיק למסחר), הנזילות והאשראי, איסור הלבנת הון, ציות, אסטרטגיה, מוניטין, תפעולי ועוד. התרחישים משלבים התממשות של מספר מוקדי סיכון. בזמנית. התרחישים שמפעיל הבנק כוללים תרחישים מסוג ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו-כלכליים. תוצאות התרחישים והמשמעות שלהם מדווחות להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

תרחישי הקיצון מהווים כלי משלים למיפוי ולניהול הסיכונים הגלומים בכלל הפעילויות של הבנק ובמוקדי הסיכון הנגזרים מהם. התרחישים ותוצאותיהם מהווים כלי לאיתור נקודות החולשה וקבלת החלטות. לבנק תכניות הנהלה להתמודדות עם תרחישי הקיצון באמצעות נקיטת אמצעים שונים.

הפחתה של הסיכונים

הבנק עושה שימוש בפעולות שונות שנועדו לגדר ולהפחית סיכונים, ובין היתר ניתן למנות: קבלת ביטחונות מלקוחות, שיעבוד נכסים, חתימה על הסכמים ועוד. בנוסף הבנק מבצע פעולות גידור על תיק הנכסים וההתחייבויות להקטנת סיכוני שוק. לבנק ביטוחים שונים המסייעים בהפחתת הנזקים שעשויים להיווצר עם התממשות הסיכונים התפעוליים. פירוט נוסף בנושא זה קיים בפרקים הבאים.

בנוסף לבנק ולקבוצה מערך שלם של מסמכי מדיניות והגדרת תפקידים, מנגנוני בקרה ופיקוח, מערך דיווח, תכניות עבודה ואכיפה להבטחת האפקטיביות של ניהול הסיכונים.

כמו כן, הפחתת הסיכונים באה לידי ביטוי בעבודת פונקציית ניהול הסיכונים שמוודאת שכל הסיכונים להם חשוף התאגיד הבנקאי מנוהלים כיאות על ידי היחידות הרלבנטיות ומוצגות לדירקטוריון במסגרת ראייה הוליסטית. חטיבת ניהול סיכונים מזהה את כלל מוקדי הסיכון במסגרת תהליך ה-ICAAP, מריצה תרחישי קיצון על מוקדי הסיכון שזוהו ואת הנאותות הונית של הבנק ומקצה הון במידת הצורך; מנטרת ומעריכה באופן שוטף מוקדי סיכון מרכזיים; שותפה לתהליכים ולמוצרים חדשים בבנק, ובוחנת את הסיכונים הגלומים בפעילות; מאתגרת את ניהול הסיכונים בקו הראשון ואת אפקטיביות הבקורות ודואגת לחיזוק תרבות ארגונית של ציות בקרב עובדים.

תהליך הערכה עצמית של הלימות/נאותות ההון (ICAAP) - הינו תהליך עצמאי שמתבצע על ידי קבוצת הבנק במסגרת הנדבך השני של באזל, ומהווה, את הבסיס לתהליכי הליבה של ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצת הבנק. הערכת הנאותות ההונית מתבצעת על בסיס שנתי ומסרתה - להעריך האם הון הבנק הינו נאות, אל מול החשיפה הכוללת של הבנק וקבוצת הבינלאומי לסיכונים - בהווה ובראייה צופה פני עתיד. כנגזרת מהתהליך נקבעים יעדי הון.

הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית. המתווה כולל, בין היתר, תרחישים בתחום סיכונים השוק, הנזילות והאשראי, ותרחישים המשלבים התממשות של כמה סיכונים בו זמנית. התרחישים שמפעיל הבנק כוללים תרחישים מסוג ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו-כלכליים. תוצאות התרחישים והמשמעות שלהם מדווחות להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים כחלק מתכנון השימושים בהון הבנק -

במסגרת תרבות הסיכונים, תיאבון הסיכון מהווה בסיס לקביעת מדיניות ניהול הסיכונים, מסגרת ליעדי הון, לגיבוש התוכניות האסטרטגיות ותוכניות העבודה של הבנק. התיאבון לסיכון מורכב ממערכת מגבלות כמותיות ואיכותיות ביחס לחשיפה האפשרית לכל סיכון והוא מבטא את רמת החשיפה הרצויה לסיכונים.

תכנון ההון וקביעת יעדי ההון - תכנון ההון משלב בין קביעת יעד הלימות ההון לבין התכנון האסטרטגי. קביעת יעד הלימות ההון מבוצעת בעקבות הערכת הנאותות ההונית, זיהוי כרית ההון הנדרשת לשם הבטחת היציבות של הבנק וסיבולת הסיכון, ובמסגרת תיאבון הבנק לסיכון.

גיבוש מדיניות ניהול הסיכון - מטרת מדיניות ניהול הסיכון הינה להבטיח את קיומם של תהליכים אפקטיביים של ניהול סיכונים ואת העמידה במגבלות החשיפה שנקבעו ביחס לסיכונים השונים.

יישום המדיניות לניהול הסיכונים - תהליך היישום של המדיניות כולל את שלב הביצוע של שרשרת הפעולות שנועדו להבטיח יכולת מתמשכת של זיהוי הסיכונים המהותיים אליהם חשופה הקבוצה; הערכה ומדידה של החשיפה לסיכונים מול המגבלות שנקבעו (לרבות במסגרת של תרחישי קיצון); יצירת מנגנוני דיווח כמוגדר במסמך המדיניות לרבות דיווחים תקופתיים ומידיים ונקיטת פעולות להפחתת סיכונים, במידה ומתבררת חריגה ממגבלות הסיכון שנקבעו.

הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים - הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים נועד ליצור איזון בין מעגלים נפרדים הקשורים בניהול הסיכונים. הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים כוללים את הדירקטוריון, ועדת ניהול הסיכונים, ההנהלה וכן את שלושת קווי ההגנה הקשורים בניהול הסיכונים, כאשר ביניהם: נוטלי הסיכונים, פונקציית ניהול הסיכונים, והביקורת הפנימית הכפופה לדירקטוריון וגופי ביקורת חיצוניים. במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, הבנק דואג, בין היתר, לגייס אנשי מקצוע מתאימים בעלי מומחיות והבנה בפעילויות הבנקאיות השונות, לרבות פעילויות מורכבות.

נטילת אחריות לסיכונים - כל אחד מהסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק, הינו באחריות נושא משרה בכיר. האחריות הראשונית לניהול הסיכונים (נטילת סיכון, זיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח) מוטלות על הנהלת קווי העסקים של התאגיד הבנקאי. ההנהלה היא זאת שאחראית לקבל החלטות אופרטיביות בעניין הסיכונים וניהולם. נוטל הסיכונים נדרש להבין את הסיכון הגלום בפעולותיו ואת היחס בין התשואה לסיכון, ולפעול באופן אחראי תוך קבלת החלטות במסגרת מגבלות החשיפה המאושרות. מעבר למתואר לעיל, כחלק מניהול תקשורת אפקטיבית, קיימת אחריות אישית של כל עובד בבנק לזהות ולהציף סוגיות סיכון בעצמם, לרבות כאלו העולות מהפעילות העסקית, וזאת באמצעות השתתפות בהדרכות ופורומים שונים, דיווח אנונימי למערך הביקורת / או למנהל ממונה וכו'.

תגמול - מדיניות התגמול בבנק תואמת את הערכים ותפיסת ניהול הסיכונים של הבנק. פירוט אודות התגמול ומדדי הסיכון מופיע בפרק התגמול, ראה [חלק 10](#)

ניהול סיכונים קבוצתי

ניהול הסיכונים הקבוצתי בא להבטיח את יציבות הקבוצה, ואת נאותות ההון שלה אל מול כלל הסיכונים שהקבוצה חשופה אליהם, ומכאן החשיבות המכרעת לתפיסה אחידה של הערכים והעקרונות בעניין אופן ניהול הסיכונים של כל מרכיב בקבוצה. דירקטוריון חברת האם מופקד על קביעת האסטרטגיה והמדיניות הכוללת של הקבוצה, על מבנה ממשל תאגידי עבור חברות הבנות, שיתרום לשרשרת פיקוח אפקטיבית בקבוצה ולפיקוח על הממשל התאגידי וניהול הסיכונים הקבוצתי.

מנהל הסיכונים הראשי ומנהלי הסיכונים השונים בבנק אחראים ליצירת תיאום בין תפיסת הבנק לבין אופן ניהול הסיכונים בחברות הבנות, על ידי תמיכה ומעורבות במדיניות ניהול הסיכונים בחברות הבנות ובאופן יישומה.

הדירקטוריון של חברות הבת מאמץ את המדיניות הקבוצתית בעניין מבנה ממשל תאגידי וניהול סיכונים ככל שהם מתיישבים עם טובתם והוראת סעיף 11 לחוק החברות, בהתאמות הנדרשות.

בין חברות הבנות לבנק האם מתקיים מערך דיווח מקיף לרוחב קווי ההגנה כפי שמעוגן במסמכי המדיניות השונים. בנוסף, ישנה תשתית ענפה של פורומים קבוצתיים בהם משתתפים הגורמים הרלוונטיים מהבנק ומחברות הבנות.

סיכונים מתפתחים

להלן פרטים בדבר הסיכונים המתפתחים העיקריים:

- סיכון תחרותי-אסטרטגי/מודל עסקי** - הסביבה הרגולטורית ממשיכה באינטנסיביות לקדם מהלכים המגבירים את רמת התחרות, כגון "חוק שטרומ" (החוק להגברת התחרות במערכת הבנקאות), יישום הוראות רגולטוריות שונות (בדגש על עולמות האשראי, שוק ההון והגברת התחרות), אימוץ תחרותיים מצד מגוון גורמים בשוק (בנקים, שחקנים פיננסיים אחרים וחברות הזנק) והתפתחויות טכנולוגיות וצרכניות, הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים וכו'.
 - **מודל עסקי/תכנית אסטרטגית** - סיכונים הקשורים למגמות חברתיות וצרכניות, לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, משפיעים על שינויים במודל העסקי, ובכלל זה מגמת המעבר ל"בנקאות הדיגיטלית" החדשה, המבוססת על הדיגיטל. כל אלה משפיעים על סביבת הפעילות של הבנק, וצפויים להוביל לעליית רמת התחרות, בפרט על מגזר הקמעונאות והעסקים הקטנים.
 - הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר מגמות מאקרו כלכליות, רגולטוריות, תחרותיות וטכנולוגיות. מניתוח השלכות של מגמות אלו יש לציין כי הינן מגלמות מחד סיכונים, ומאידך גם הזדמנויות עבור הבנק, והתוכנית האסטרטגית של הבנק מכוונת למינוף ומיצוי של הזדמנויות הגלומות בשינויים המתרחשים בשוק, כאשר הבנק מתאים עצמו לשינויים אלו.
 - **סיכונים הנובעים מחדשנות בבנקאות בתקשורת** - המהפכה הדיגיטלית נמשכת ביתר שאת וקיימים אימוץ תחרותיים מצד שחקניות טכנולוגיות, והצורך לעמוד בתחרות מחייב השקעות מיכוניות משמעותיות.

בנק ישראל מקדם, במקביל למגמה העולמית, פעילויות בבנקאות הדיגיטלית ומאפשר חופש פעולה גדול יותר בתחום, ובמקביל דורש לשפר את המסגרת הקיימת לניהול הסיכונים והתאמתה לסביבה הטכנולוגית הדינאמית. בנושא זה טמון סיכון אסטרטגי כחלק מהגברת התחרותיות בשוק הבנקאי. התכנית האסטרטגית של הבנק מכוונת להתייחסות להתפתחויות אלו תוך קידום החדשנות בתחום.

אסטרטגיית הבנק ותיאבון הסיכון של הבנק הינם מידתיים ובשנת 2017 הוקמה בבנק מחלקת "חדשנות ודיגיטל".

 - **דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית** - היעילות התפעולית של המערכת הבנקאית בישראל הינה נמוכה, ביחס למדינות מתקדמות אחרות, כפי שבא לידי ביטוי ביחסי היעילות. התחרות הגוברת במערכת הפיננסית וסביבת הרבית הנמוכה, על רקע דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית מצד הפיקוח על הבנקים, הובילו לקידום מהלכי התייעלות במסגרתם ננקטו צעדים שונים לרבות שינויים ביעדי הבנק ארוכי הטווח בד בבד עם התייעלות בהוצאות ובעקבות כך שיפור יחסי היעילות. בהמשך למהלכי התייעלות בהם נקט הבנק בשנים האחרונות, לבנק מהלכי התייעלות כחלק מהתכנית האסטרטגית, הכוללים, בין היתר, המשך הרחבת פעילות באמצעים דיגיטליים, צמצום במספר הסניפים ושיפורים בתהליכי עבודה בסניפים ובמטה. כמו כן, כחלק מההתייעלות התפעולית בקבוצה, ביום 1 בינואר 2019, הושלם מיזוג בנק אוצר החייל עם ולתוך הבנק הבינלאומי.
- סיכון רגולטורי** – מקורו של הסיכון הוא בדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם שבשנים האחרונות נמצאות במגמת התגברות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העלולים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושף אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגיה.
 - מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפוקחים ומנוהלים על ידי מערך הייעוץ המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתור, מיפוי ומיזעורו של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.
 - בהיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצוינו לעיל, ולקחת בחשבון את השינויים האמורים.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה פרק מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על קבוצת הבנק בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2018.
 - סיכונים סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי)** - בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357, 361, 363 ו-367, סיכון סייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. לסיכונים סייבר, דלף מידע ואבטחת מידע פוטנציאל גבוה לגרימת נזק בהתממש אירוע משמעותי הכרוך בעלויות שיקום גבוהות. החדשנות בבנקאות בתקשורת גוררת סיכונים תפעוליים בדגש על סיכונים

סייבר ואבטחת מידע. עקב כך, לצורך ניהול נאות של סיכונים סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכונים טכנולוגיים המידע ואבטחת מידע בבנק בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. הבנק נוקט בפעולות מניעה רבות להפחתת הסיכון כולל קידום מודעות בתחומי הסייבר ואבטחת מידע וביצוע תרגילים. בנוסף נבנתה אסטרטגיה ונכתבה מדיניות הגנת סייבר ואבטחת מידע ומונה מנהל הגנת סייבר שאחראי ליישום המדיניות. ניהול הגנת הסייבר מבוצע גם באמצעות שתי מסגרות, האחת בראשות ה-CRO "וועדת היגוי ניהול הגנת הסייבר" והשנייה בראשות מנהל הגנת הסייבר "פורום מודיעין סייבר". במסגרת יישום הוראת ניהול בנקאי תקין 367 - "בנקאות בתקשורת" שעודכנה לאחרונה ביום 13 בנובמבר 2018, גובשה מדיניות בנקאות בתקשורת, מתקיימים בבנק פורומים למעקב אחר התפתחויות בתחום, ומבוצעים דיווחים לגורמים הרלוונטיים בהתאם למדיניות.

בנוסף, קיימת לבנק פוליסת ביטוח "סייבר" ייעודית המקנה כיסוי ביטוחי לקבוצת הבנק בגין אירועי נזק שונים כתוצאה מאירוע כשל מחשובי ו/או אירוע סייבר.

4. **סיכונים חוצי גבולות (CROSS BORDER) (כחלק מסיכון הציות) - קבוצת הבנק פועלת בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיה, מספקת קבוצת הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים ציות שמקורם בפעילות חוצה גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין.**

נקבעה מדיניות ייעודית לנושא זה, נקבעו נהלי עבודה, הוחלט על שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, זהו וסומנו חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות וכן בוצע וממשיך להתבצע מהלך להחתמת לקוחות אלו על הצהרות לעניין חבויות המס וויתור על סודיות. בנוסף, ביום 6 בפברואר 2019 פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019, המטמיעות לדין הישראלי את ההתחייבויות שמדינת ישראל לקחה על עצמה לאימוץ התקן הבינלאומי לחילופי מידע (תקן CRS), אשר פותח ע"י הארגון לשיתוף פעולה כלכלי (OECD), לצורך קיום חילופי מידע אוטומטיים על בסיס שנתי למטרות סיוע הדדי באכיפת מס בין מדינות. הבנק והקבוצה נערכים ליישום החקיקה האמורה.

5. **סיכון התנהלות (conduct risk) (כחלק מסיכון הציות) - קבוצת הבנק הטמיעה ערכי הוגנות ושקיפות בפעילותה מול לקוחותיה וחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל, נדרשת קבוצת הבנק לוודא כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים כמו סיכונים ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. לקבוצת הבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה כחלק ממדיניות הציות ואחד מיעדי קצין הציות הינו לפעול להטמעת העקרונות בקרב החטיבות השונות.**

דיון בגורמי סיכון

מידת ההשפעה של גורמי הסיכון מתבססת על המתודולוגיה שמשמשת את הבנק בתהליך ה-ICAAP ובמסמך הסיכונים. המתודולוגיה לוקחת בחשבון את רמת הסיכון והתפתחות פרופיל הסיכון של הבנק אל מול תאבון הסיכון שנקבע ואיכות ניהול הסיכון. כל גורם סיכון המופיע בטבלה נבחן, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לבין גורמי סיכון אחרים המופיעים בטבלה.

סיכון	השפעה	רמת סיכון
1. סיכוי שוק	סיכון שוק הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. על מנת למזער את החשיפה לסיכוי שוק, לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים אשר מתווה ומפרטת, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, מערך בקרה, תשתית דיווחית ועקרונות לפעילות.	קטנה - בינונית
1.1 סיכון רבית	סיכון הרבית הוא סיכון להפסד או לירידת ערך כתוצאה משינויים בשיעורי הרבית בשווקים השונים. שינויים ברבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כולל: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח) וסיכון אופציות. סיכון הרבית בתיק, הינו הסיכון הדומיננטי אליו חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח.	קטנה - בינונית
1.2 סיכון האינפלציה	סיכון האינפלציה הינו סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן ו/או במדד המחירים עצמו.	קטנה
1.3 סיכון שער החליפין	סיכון שער החליפין הינו סיכון להפסד כתוצאה משינוי שער חליפין ו/או כתוצאה משינויים בציפיות לשינוי שע"ח.	קטנה
1.4 סיכון מניות / אופציות	סיכון מחיר המניות הינו סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות. סיכון אופציות הוא הסיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שווי של האופציות, לרבות סטיית התקן.	קטנה
2. סיכון נזילות	סיכון הנזילות הינו הסיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות מפקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. כדי למזער את החשיפה לסיכון נזילות מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבע ישראלי ובמט"ח וצמוד מט"ח, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין.	קטנה
3. סיכון אשראי	סיכון האשראי הינו הסיכון שלווה או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. כדי למזער את החשיפה לסיכון אשראי מוגדרת בקבוצה מדיניות ניהול סיכויי האשראי המגדירה תיאבון סיכון פרטני ומגבלות חשיפה לגבי לווים/ענפים במגזרי הפעילות השונים ומגבלות נוספות. לבנק סביבת בקרה ענפה ומערך דיווח נרחב.	קטנה - בינונית
3.1 איכות לווים ובטחונות	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הקבוצה, בהכנסות ובהון הקבוצה שעלול להתרחש כתוצאה מהרעה באיכות הלווים על רקע פגיעה בכושר ההחזר שלהם, ו/או בשווי ובטיב הבטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי, כלהלן: - חוסנו הפיננסי של הלווה - איתנות, נזילות, רווחיות, כושר החזר, רמת המינוף וכו', ו/או פגיעה בהם כתוצאה מתמורות בפרמטרים כלכליים שונים (שע"ח, שערי הרבית וכו'), ו/או סיבות עסקיות ותמורות בענף פעילותו של הלווה. - שווי, איכות או תמהיל הבטחונות הניתנים על ידי הלווה להבטחת האשראי בחשבונותיו.	קטנה - בינונית
3.2 ריכוזיות ענפית	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הקבוצה, בהכנסות ובהון הקבוצה הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לענף משק מסוים ו/או השקעות במוצרים הרגישים לענף. הרעה בפעילות העסקית בענף משק כזה, על רקע שינויים בביקוש או בהיצע, שינוי במחירי חומרי גלם, שינויים בטחוניים ו/או פוליטיים, שינויים רגולטוריים ועוד, עלולה להביא לפגיעה ביכולת החזר ו/או בשווי הבטחונות שניתנו על ידי חלק מהלווים המשתייכים לענף זה, וכתוצאה מכך, להשפיע לרעה על שווי נכסי הקבוצה ורווחיותה.	קטנה

רמת סיכון	השפעה	סיכון
קטנה	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הקבוצה, בהכנסות והון הקבוצה הנובע מהרעה במצב של לווה/קבוצת לווים גדולה יחסית לתיק האשראי, שעלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ובהתאמה על רווחיותה. השפעת הסיכון הינה נגזרת, בין היתר, של התמהיל הפנימי של הקבוצות, הקשר בין החברות המרכיבות אותן עסקית או ענפית, פיזורן, והשפעת הבעיות באחת מהן על היתר. כדי למזער את החשיפה לסיכון קבע דירקטוריון הבנק מגבלות לגבי החשיפה ללווה/קבוצת לווים שבחלקן מחמירות מהמגבלות של בנק ישראל. כמו כן, קיים תהליך של בקרת קיום המגבלות ודיווח להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.	3.3 ריכוזיות לווים וקבוצת לווים
בינונית	סיכון תפעולי הינו סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים (לרבות סיכון יחסי עבודה), או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכוי מעילות והונאות, סיכוי ז'ז, אבטחת מידע, סייבר והמשכיות עסקית, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין, המנוהלים בנפרד. כדי למזער את החשיפה לסיכון תפעולי מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול הסיכונים התפעוליים המגדירה את תיאבון הסיכון, וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים.	4. סיכון תפעולי
בינונית-גבוהה	סיכון יחסי עבודה הינו חלק מהסיכון התפעולי. ברבעון השלישי לשנת 2018 הוחלט להפריד את סיכון יחסי העבודה מהסיכון התפעולי ולהעריכו ברמת סיכון "בינונית-גבוהה" על רקע מיזוג אוצר החייל, סכסוכי העבודה באוצר החייל ובמת"ף ושינויים ארגוניים בקבוצה כתוצאה מתהליך פרישה מרצון.	4.1 סיכון יחסי עבודה
קטנה	סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנוהל בנקאי תקין מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)". במטרה למזער את הסיכון הבנק פועל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי אשר מוגשת לאישור ההנהלה והדירקטוריון, במסגרתה מתואר הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו. במסגרת זאת פועל הבנק לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר/שירות או פעילות חדשה ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר.	5. סיכון משפטי
קטנה-בינונית	סיכון מוניטין הינו סיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים ולהינות מנגישות רציפה למקורות מימון. סיכון המוניטין מושפע באופן מהותי מהתממשות של סיכונים משיקים כגון סיכון תפעולי, סיכון אשראי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור ועוד, אשר דבר פרסומם עלול לגרום התממשות של סיכון המוניטין (לדוגמא: אירועי גניבה או מעילה, אירועי הלבנת הון, אירועי סייבר, הפסד כספי גבוה וכו'). רמת הסיכון עלתה ברבעון השלישי של שנת 2018 מ"קטנה" ל"קטנה בינונית", בין היתר עקב הגברת האווירה הציבורית השלילית כנגד הבנקים.	6. סיכון מוניטין
בינונית	סיכון חקיקה ורגולציה הינו סיכון קיים או עתידי להכנסות והון הקבוצה העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה, שיש בהם להשפיע על פעילות הקבוצה ועסקיה. הבנק, כתאגיד בנקאי, והחברות המוחזקות על ידו, כפופים להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה ומדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה כגון: הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אגף שוק ההון וחיסכון באוצר, הרשות לניירות ערך, הרשות להגנת הפרטיות, רשות התחרות, גופים סטאטוטוריים בתחום הגנת הצרכן וכיו"ב. תחום המחשוב רגיש אף הוא לשינויים בחקיקה וברגולציה, על רקע שדרוגים ושינויים שנדרש לעיתים לעשות במערכות המחשוב. בתחומים אלו קיימים שינויים ו/או חידושים תכופים בחקיקה ובמדיניות הרשויות השונות. שינויים כאמור בחקיקה ובמדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה השונות עלולים להשפיע על פעילות הקבוצה ועל עסקיה, וכן לרוב דורשים השקעות והקצאת משאבים על מנת להתאים את הפעילות אליהם, הן בהשקעה במערכות והן בכח אדם ובהכשרתו.	7. סיכוי חקיקה ורגולציה

סיכון	השפעה	רמת סיכון
8. סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור	<p>סיכון ציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאין הוא מקיים את הוראות הציות. סיכון הציות כולל את הסיכון לאי קיום הוראות הדין כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 308, ובכלל זה הסיכון לאי קיום הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, הסיכון לאי קיום הוראות תכנית האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בהתאם לחוק יעול האכיפה בדיני ניירות ערך ואת הסיכונים הנובעים מהפעילות מול תושבי חוץ. סיכון זה כולל גם סיכון התנהלות (CONDUCT RISK), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ומושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות ושקיפות באופן בו מתנהל הבנק אל מול מחזיקי העניין השונים.</p> <p>התחזקות הרגולציה והאכיפה של רשויות המס במדינות שונות, מתוך כוונה לאתר כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות עלולים להשליך על דפוסי התנהגות של לקוחות ומכאן לחשוף את הבנק לסיכונים ציות, סיכונים מוניטין Cross border risk.</p> <p>סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן "הלבנת הון") הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא מניעת הלבנת הון ומימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרום התממשות של סיכון מוניטין.</p> <p>ההשפעה של סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור משליכה על כל תחומי הפעילות של הבנק, לרבות, האכיפה המנהלית, ורגולציה בינלאומית בתחומי מיסוי לרבות ה-FATCA.</p> <p>על מנת למזער את הסיכון, נקבעו מדיניות ונהלים לניהול הסיכונים השונים, הוגדר בכל אחד מהם תיאבון סיכון וקיימת מעטפת של נהלים, בקרות, מערכות מיכון תומכות ומערך דיווחים בהתאם לנדרש.</p>	בינונית
9. סיכון תחרות ואסטרטגיה	<p>סיכון התחרות נובע מחשיפת הקבוצה לתחרות בישראל בכל תחומי עסקיה. במהלך פעילותה השוטפת מתמודדת הקבוצה עם גורמים מתחרים בהם התאגידיים הבנקאיים האחרים וגופים פיננסיים אחרים המספקים מוצרים פיננסיים חלופיים לאלו המוצעים על ידהסיכון התחרות מבטא את סיכון השחיקה ברווחיות ובהון על רקע הלחץ התחרותי להקטנת גובה העמלות והמרווחים.</p> <p>סיכון האסטרטגיה הינו הסיכון של השלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום.</p>	קטנה-בינונית

בנוסף לסיכונים כאמור לעיל, התוצאות העסקיות של הבנק וביצועיו מושפעים באופן ישיר ממצב המשק בישראל. הרעה בתנאים הכלכליים במשק הישראלי, ו/או הרעה בתנאים הפוליטיים ו/או הבטחוניים עלולים להביא לפגיעה בהכנסות הקבוצה. עיקר פעילותו של הבנק וכן של חלק ניכר מהחברות המוחזקות על ידו הינו במדינת ישראל. לפיכך, מיתון במשק, הוצאה משמעותית של ההשקעות הזרות שהושקעו במשק בשנים האחרונות, האטה כלכלית מהותית וירידה ברמת החיים בישראל עלולים להשפיע באופן מהותי על תוצאות הבנק. מיתון במשק עשוי להגדיל את היקף החובות הבעייתיים, להקטין את מחזורי הפעילות בשוק ההון, להשפיע על הביקוש לשירותים בנקאיים שוטפים שצורכים משקי הבית, להביא לירידה בהיקף הפעילות בכרטיסי אשראי ועוד.

סקירת נכסי סיכון משוקללים

ג	ב	א	
דרישות הון מזעריות	נכסי סיכון משוקללים		
31.12.18	30.9.18	31.12.18	
8,736	69,529	68,198	1 סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי) (CCR) (גישה סטנדרטית)
112	473	871	6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)
32	228	247	10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
22	63	171	15 סיכון סילוק (Settlement risk)
-	-	-	16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)
302	2,306	2,360	25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
9,204	72,599	71,847	סך הכל סיכון אשראי
114	845	889	20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
820	6,207	6,401	24 סיכון תפעולי
10,138	79,651	79,137	27 סך הכל

לפרוט הקשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות - ר' [תוספת א'](#)

מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים

דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018												
שינויים בחשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתת בטחונות (לפני המרה לאשראי)												
ניכוי מבסיס ההון	שינוי בנכסי סיכון	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	סה"כ	סוג החשיפה
77,371											159,166	יתרה ליום ה- 31.12.2017
- (507)		-	-	-	-	-	-	-	(2,535)	(2,368)	(4,903)	ריבונות
- (250)		-	-	-	-	-	(1,012)	-	943	129	60	יישיות סקטור ציבורי
- (56)		-	-	(18)	-	-	(207)	-	298	(101)	(28)	תאגידים בנקאיים
- 1,537		-	(41)	2,740	-	-	89	-	51	-	2,839	תאגידים
- 7		-	(15)	6	-	-	-	-	-	-	(9)	בביטחון נדל"ן מסחרי
- 972		-	11	13	1,521	-	-	-	-	-	1,545	קמעונאות ליחידים
- (124)		-	7	3	(657)	-	-	-	-	-	(647)	עסקים קטנים
- 908		-	13	71	561	-	638	218	-	-	1,501	בגין משכנתאות לדיור
- (392)		73	3	(590)	-	-	-	-	-	57	(457)	נכסים אחרים
2,098		73	(22)	2,225	1,425	-	(492)	218	(1,243)	(2,283)	(99)	סה"כ השינוי באשראי
- 144		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון סליקה
- 164		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
- 200		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון תפעולי
- (44)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	CVA
- (796)		-	-	(183)	(991)	1,174	-	-	-	-	-	שינוי רגולטורי ומתודולוגי
- -		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	השפעות אחרות
79,137		73	(22)	2,225	1,425	-	(492)	218	(1,243)	(2,283)	(99)	יתרה ליום 31.12.2018

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017												
שינויים בחשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתת בטחונות (לפני המרה לאשראי)												
ניכוי מבסיס ההון	שינוי בנכסי סיכון	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	סה"כ	סוג החשיפה	
76,178											151,395	יתרה ליום ה- 31.12.2016
- 75		-	-	-	-	(78)	-	574	5,400	-	5,896	ריבונות
- (240)		-	-	(1)	-	108	-	(4)	148	(712)	251	יישיות סקטור ציבורי
- (612)		-	-	(8)	-	(845)	-	896	(755)	(641)	(712)	תאגידים בנקאיים
- (237)		-	-	(127)	(1,173)	-	-	669	-	(641)	(641)	תאגידים
- 1,111		-	-	(266)	-	(10)	-	-	-	(266)	(266)	בביטחון נדל"ן מסחרי
- -		-	(31)	(10)	2,229	-	-	-	-	-	2,188	קמעונאות ליחידים
- 550		-	(15)	9	100	-	-	-	-	-	94	עסקים קטנים
- 10		-	17	(45)	281	607	255	-	-	-	1,115	בגין משכנתאות לדיור
- -		82	(20)	(169)	-	-	-	-	(47)	(154)	(154)	נכסים אחרים
657		82	(176)	(1,663)	2,610	(218)	255	2,135	4,746	7,771	7,771	סה"כ השינוי באשראי
- (71)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון סליקה
- (23)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
- 33		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון תפעולי
- 57		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	CVA
- 540		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	שינוי רגולטורי ומתודולוגי
- -		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	השפעות אחרות
77,371		82	(176)	(1,663)	2,610	(218)	255	2,135	4,746	7,771	7,771	יתרה ליום 31.12.2017

נכסים משוקללים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2018								
מגזרי פעילות פיקוחיים								
סה"כ	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
71,847	6,174	1,075	15,481	6,587	14,396	66	28,068	סיכון אשראי
889	889	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
6,401	108	479	914	502	1,740	124	2,534	סיכון תפעולי
79,137	7,171	1,554	16,395	7,089	16,136	190	30,602	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017								
מגזרי פעילות פיקוחיים								
סה"כ	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
70,445	7,727	487	16,479	6,182	12,784	64	26,722	סיכון אשראי
725	725	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
6,201	173	454	929	479	1,679	114	2,373	סיכון תפעולי
77,371	8,625	941	17,408	6,661	14,463	178	29,095	סך הכל

הון ומינוף חלק 3 הרכב ההון

הרכב ההון הפיקוחי

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018		
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III הפנייה			סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III הפנייה		
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים					
					הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1.
1		927		927	
2	(3)	6,952	-	7,325	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן.
3	(12)	(109)	-	(159)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי.
4	-	-	-	-	מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
5	(33)	446	-	211	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט).
6	(48)	8,216	-	8,304	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים.
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים					
					7 התאמות יציבותיות להערכות שווי
					8 מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלבנטי.
5		103		104	9 נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם.
					10 מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי
					11 סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן.
					12 פער שלילי (Shortfall) בין הפרשות להפסדים צפויים.
					13 גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח.
6	(1)	4	-	5	14 רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק.
7					15 עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
	(44)	176			16 השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים).
					17 החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים.
					18 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי (בסכום העולה על 10% מהון עצמי רובד 1)
					19 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.
					20 זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1.
					21 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1.
					22 סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי.

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018		
הפנייה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
23	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים
24	-	-	-	-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
25	-	-	-	-	מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי
26	(100)	(126)	(126)	(126)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
26א	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
26ב	-	-	-	-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות.
26ג	(100)	(126)	(126)	(126)	מזה: בגין השפעת תכנית ההתייעלות.
26ד	-	-	-	-	מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיפים א.26, ב.26 ו-ג.26.
	-	-	-	-	התאמות פיקוחיות בהון עצמי רובד 1 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
27	-	-	-	-	ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים.
28	(45)	183	(17)	(17)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1.
29	(93)	8,033	-	8,321	הון עצמי רובד 1.
הון רובד 1 נוסף: מכשירים					
30	-	-	-	-	מכשירי הון מניות רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו.
31	-	-	-	-	מזה: מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
32	-	-	-	-	מזה: מסווג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
33	-	-	-	-	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.
34	-	-	-	-	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג'.
35	-	-	-	-	מזה: מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 1 נוסף.
36	-	-	-	-	הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים.
הון רובד 1 נוסף: ניכויים					
37	-	-	-	-	השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים).
38	-	-	-	-	החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף.
39	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.
40	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.
41	-	-	-	-	ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
41א	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
41ב	-	-	-	-	מזה: ניכויים נוספים להון רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיף א.41.
	-	-	-	-	ניכויים בהון רובד 1 נוסף הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
42	-	-	-	-	ניכויים החלים על הון רובד 1 נוסף מאחר ואין בהון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים.
43	-	-	-	-	סך כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף.
44	-	-	-	-	הון רובד 1 נוסף.

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018		
הפנייה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
	8,033	(93)	-	8,321	45 הון רובד 1.
הון רובד 2: מכשירים והפרשות					
			1,457		46 מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו.
	1,191				47 מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.
8	724		398		48 מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'.
9	100		76		49 מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2.
	100		76		50 הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.
10+11	734		782		51 הון רובד 2 לפני ניכויים.
	2,749		2,713		
הון רובד 2: ניכויים					
					52 השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים).
					53 החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים.
					54 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי [בהתאם לטיפול הנהוג במסמך באזל 100: מסגרת פיקוחית גלובלית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית, דצמבר 2010].
					55 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.
12					56 ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
					56A מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
					56B מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2 שלא נכללו במסגרת סעיף 56א.
					התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 100
					57 סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.
	2,749		2,713		58 הון רובד 2.
	10,782	(93)	11,034		59 סך ההון.
					סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 100
	77,371		79,137		60 סך נכסי סיכון משוקללים.
יחסי הון וכריות לשימור הון					
	10.38%		10.51%		61 הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	10.38%		10.51%		62 הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	13.94%		13.94%		63 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים					
	9.30%		9.31%		69 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים החל מיום 1 לינואר 2015
					70 יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
	12.80%		12.81%		71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים החל מיום 1 ינואר 2015
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)					

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018		
הפנייה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	במיליוני ש"ח	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	במיליוני ש"ח	
72					השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.
13	106		93		
73					השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.
14+15	479		521		
74					זכויות שירות למשכנתאות.
75					מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.
16	447		463		
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2					
76					הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.
	734		782		
77					התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.
	880		896		
78					הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה.
	-		-		
79					התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים.
	-		-		
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר					
80					סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
	-		-		
81					סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה.
	-		-		
82					סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
	-		-		
83					סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה.
	-		-		
84					סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
	1,672		1,050		
85					סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.
	-		-		

(1) יישום לראשונה של תקנים חשבונאיים והוראות המפקח על הבנקים.

השפעת העלאת דירוג האשראי של מדינת ישראל על ידי חברת S&P על מדידת הלימות הון

ביום 3 באוגוסט 2018, פרסמה חברת הדירוג העולמית S&P (Standard & Poor's) דוח דירוג אשראי למדינת ישראל, במסגרתו העלתה את דירוגה מרמה של A+ לרמה של AA-. לאור העובדה כי הבנק עושה שימוש בדירוגי חברת S&P לצורך מדידת סיכון האשראי וסיכון שוק, חלה ירידה בנכסי סיכון הנובעת, בין היתר, מהפחתת משקל הסיכון בגין חשיפות אשראי (לרבות ערבויות שסופקו) של מדינת ישראל במטבע חוץ, בנקים מקומיים וישויות סקטור ציבור מקומיות. שינוי זה גרם לעלייה בשיעור הלימות ההון העצמי רובד 1 ובהון הכולל בשיעור של 0.13%-0.17%, בהתאמה.

לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי - ר' תוספת א'

מידע נוסף על הון והלימות הון

דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי, לרבות שינויים בהון העצמי רובד 1, הון רובד 1, והון רובד 2

לשנה שנסתיימה	לשנה שנסתיימה	
31.12.2017-ב	31.12.2018-ב	
במיליוני ש"ח		
		1. שינוי בהון עצמי רובד 1
7,808	8,216	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לתחילת תקופה
435	337	שינוי בהון המיוחס לבעלי מניות הבנק
		שינוי בהבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1
(12)	(235)	שינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה
(15)	(14)	ישום הוראות מעבר בגין אימוץ כללי חשבונאות מקובלים בנושא זכויות עובדים
8,216	8,304	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לסוף תקופה
		שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים:
		סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים לפני התאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1, לתחילת תקופה
124	183	שינוי בנכסים בלתי מוחשיים
(11)	1	שינוי בהתחייבות להשקעה עצמית במניות
48	(176)	שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(1)	1	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים לפני התאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1, לסוף תקופה
160	9	סך שינוי בהתאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1
23	(26)	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
8,033	8,321	
		2. שינוי בהון רובד 2
2,819	2,749	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לתחילת תקופה
(90)	(84)	שינוי בהון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים
20	48	שינוי בהון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
2,749	2,713	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לסוף תקופה
		שינוי בניכויים:
-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2
-	-	שינוי בסך הכל ניכויים - הון רובד 2
2,749	2,713	סך הכל הון רובד 2

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

במסגרת הטמעת הנדבך השני של באזל בבנק מהווה תהליך הערכת הנאותות ההונית (תהליך ה-ICAAP) את הבסיס לקביעת יעד ההון המינימאלי של הקבוצה.

תהליך ה-ICAAP מתבצע בהתאם לפרקטיקה בינלאומית מקובלת ובהתאם למסגרת העבודה של באזל והנחיות בנק ישראל, במסגרתו מאותגרת הקצאת ההון הרגולטורית בנדבך הראשון ומוקצות כריות הון ייעודיות נוספות במידת הצורך. המסמך מטמיע את מתודולוגיית אמידת הסיכונים השונים, הערכת הנאותות ההונית והניהול השוטף של ההון. הוא מכיל עדכונים ושינויים רבים שהתבצעו במהלך השנים עקב תהליכי שיפור פנימיים, דו שיח מתמשך עם בנק ישראל (לרבות תהליך ה-SREP), תהליכי שיפור ניהול סיכונים פנימיים, עדכוני בנק ישראל ועדכונים בינלאומיים שונים. תהליך הערכת הנאותות ההונית נועד לבחון את יכולת הקבוצה לשאת בסיכונים אליהם היא חשופה ותוצאותיה מהוות היזון חוזר הן ליעדי ההון שקבע הדירקטוריון והן לאיכות מדיניות ניהול הסיכון והצלחת יישומה, והן משמשות בסיס לקביעת יעדי ההון ותכנון ההון וגיוש תיאבון לסיכון ומגבלות על ידי זיהוי צרכי ההון וקיבולת הסיכון של הקבוצה.

בקביעת יעד ההון נבחנים ממצאי התהליך המהווים את היקף ההון הנדרש בראיית הקבוצה אל מול פרופיל הסיכון שלה למועד הדוח ובראייה צופה פני עתיד בהתבסס על היעדים העסקיים של הקבוצה והצמיחה המתוכננת ותחת תרחישי קיצון הוליסטיים.

מסמך ה-ICAAP לנתוני 30 ביוני 2018 הוגש כנדרש לבנק ישראל. תשתית תהליך הנאותות ההונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בכל אחת מחברות הבנות הבנקאיות בארץ בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי של כל חברה בת. חברות הבת הבנקאיות בארץ ביצעו את תהליך ה-ICAAP לנתוני ה-31 בדצמבר 2017.

דיון כמותי ואיכותי בתכנון ההון במסגרת הדיון הכללי בתכנון האסטרטגי של ההנהלה

לבנק תכנית אסטרטגית תלת שנתית, לשנים 2016-2018, במסגרתה עודכנו היעדים הכמותיים עד שנת 2021. התכנית צפויה להתעדכן במהלך 2019. כנגזרת של התכנית האסטרטגית, הכוללת יעדי הכנסות והוצאות שלוש שנים קדימה, נבנה גם תכנון ההון התלת שנתי. התוכנית האסטרטגית על יעדיה הכמותיים מתוקפת פעמיים בשנה, ובמסגרת זאת נעשית בדיקה כי תכנון ההון הקיים הינו בהלימה עם היעדים האסטרטגיים המעודכנים. טרם אישור תכנון ההון, מתבצע תהליך של בחינת העמידה ביעדי ההון במצב עסקים רגיל ותחת תרחישי קיצון. יישום הנדבך השני של באזל כולל ביצוע תהליך ה-ICAAP כאשר אחד מתוצריו המרכזיים הינו קביעת יעדי ההון במצב עסקים רגיל ובמצב קיצון. יעדי ההון נקבעים להון עצמי רובד 1 ולהון הכולל. יעדי ההון הינם, לכל הפחות, היעדים הרגולטוריים (9% הון עצמי רובד 1, 12.5% הון כולל, בתוספת הגדלת יעדי ההון בגובה 1% מיתרת תיק המשכנתאות).

יעדי ההון הפנימיים הזהים לאלה הרגולטוריים, הינם:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.31% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.81%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

תכנון ההון לוקח בחשבון שינויים רגולטוריים עתידיים מרכזיים העשויים להשפיע על תכנון ההון. בנוסף תכנון ההון הוא שמרני, כולל כריות ביטחון ויכול לתת מענה למצב של דרישות הון עולות. תכנון ההון התלת שנתי תמך לכל אורך התקופה בדרישות הון שעלו כתוצאה מהגדלת יעדי ההון כפונקציה של תיק המשכנתאות (בהדרגה על פני 8 רבעונים) ובנושאים נוספים.

להלן ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2018:

השפעת השינוי ב-1 מיליארד ש"ח בסך נכסי הסיכון	השפעת השינוי ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1	בנק (בנתוני המאוחד) אוצר החייל מסד
	באחוזים	
0.13	0.13	
0.81	0.80	
2.18	2.01	

חלק 4 - יחס המינוף

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	
	במיליוני ש"ח	
135,717	134,120	1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	2 ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	3 ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
123	(44)	4 התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	5 התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמא: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
9,723	9,735	6 התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
574	622	7 התאמות אחרות
146,137	144,433	8 חשיפה לצורך יחס המינוף

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	
	במיליוני ש"ח	
134,240	132,584	1 נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)
(103)	(104)	2 (סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1)
134,137	132,480	3 סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
		חשיפות בגין נגזרים
545	863	4 עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתת בטחון משתנה במזומן כשיר)
906	470	5 סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	6 גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
-	-	7 (ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	8 (רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
17	19	9 סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
(4)	3	10 בניכוי: קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
1,464	1,355	11 סך חשיפות בגין נגזרים
		חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
813	863	12 נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	13 (סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
-	-	14 חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	15 חשיפות בגין עסקאות כסוכן
813	863	16 סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
		חשיפות חוץ מאזניות אחרות
33,179	34,391	17 חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(23,456)	(24,656)	18 (התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
9,723	9,735	19 פריטים חוץ מאזניים
		הון וסך החשיפות
8,033	8,321	20 הון רובד 1
146,137	144,433	21 סך החשיפות
		יחס מינוף
5.50%	5.76%	22 יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

(*) עיקר סכום ההתאמות נובע מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוהו או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מאותגרת הקצאת ההון של הנדבך הראשון ובמידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים אשראי.

המודל העסקי במרכיבי פרופיל סיכונים האשראי

תיק האשראי של הבנק מתמקד באשראי ללקוחות פרטיים (הכולל אשראי למגזר החרדי והדתי, אשראי לעובדי וגמלאי מערכת הבטחון ואשראי לאוכלוסיית המורים בישראל, וכן כולל אשראי למשכנתאות), המאופיין ברמת פיזור גבוהה ורמת סיכון נמוכה, באשראי מסחרי ועסקי, המאופיין בביקוש יציב וקשיח, ואשר מושפע במידה נמוכה מתנודות בשווקים, באשראי לפעילי שוק ההון, באשראי למימון ליווי בניה למגורים ובאשראי לעסקים קטנים. עיקר הסיכון הטמון בפעילות זו הינה הרעה במצבם של הלווים שעלול להשפיע לרעה על שווי התיק האשראי ורווחיות הקבוצה.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הבנק משקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי, תואם פעילות בנקאית זהירה, תואם לדרישות הפיקוחיות ותואם להיקף פעילות הבנק וצביונו. במסגרת המדיניות התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום חשיפות בלתי רצויות לסיכון האשראי הכוללת מערך מגבלות רחב לסיכון האשראי לענפים ותחומי פעילות שונים.

ניהול על בסיס קבוצתי של חשיפות האשראי

היבט מרכזי במדיניות ניהול סיכונים האשראי הינו מיסוד תיאבון קבוצתי וקביעת מיקוד עסקי מובהק וברור, לרבות קביעת עקרונות מנחים לפעילות האשראי בחברות הבת בקבוצה והגברת השליטה והבקרה על האשראי הניתן בחברות אלה. במסגרת זו גם מאתגרים מסמכי מדיניות האשראי של חברות הבת על ידי החטיבה לניהול סיכונים של החברה האם. הבנק הטמיע מדיניות אשראי על בסיס קבוצתי, תוך שימור מאפייניה הייחודיים של כל חברה בת.

ניהול סיכונים האשראי

סיכון האשראי מנוהל באמצעות יישום מדיניות אשראי בעיקר בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311. מדיניות האשראי נועדה להבטיח קיומם של תהליכים אפקטיביים לשמירה על איכות התיק האשראי, מיחזורו, שינוי תנאיו והגדלתו באופן מבוקר ומדוד, בהתבסס על הסביבה העסקית-כלכלית, התיאבון המידתי לסיכון, רמת השליטה והבקרה של הבנק בתחומי פעילות הענף או הלקוח וכן למתן מעטפת נאותה של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, ניטור, דיווח, בקרה וביקורת על תהליך ניהול סיכון האשראי.

הבנק מפעיל מנגנונים הולמים לביצוע בקרה ופיקוח על האשראי, חלקם בזמן אמת וחלקם בדיעבד. הבקרה והפיקוח מבוצעים באמצעות יחידות אקסוגניות ליחידות המנהלות את האשראי.

החטיבה לניהול סיכונים מובילה את תהליך גיבוש מדיניות האשראי, תוך שיתוף הגורמים העסקיים האחראיים על מתן האשראי בבנק. מסמך מדיניות האשראי, שהינו תוצר של גיבוש מדיניות זו, נדון ומאושר לפחות אחת לשנה על ידי ההנהלה, וועדות הלוואות וניהול סיכונים ובדירקטוריון הבנק, ומתעדכן על פי השינויים והתמורות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם, שינויים ברגולציה וכיוצ"ב, כמפורט בהמשך. נהלי הבנק בתחום האשראי וניהול סיכון האשראי תומכים ומבטאים מדיניות זו הלכה למעשה.

מדיניות הבנק כוללת דיון רחב ומפורט ביעדים ובאופן פיתוח עסקי האשראי בענפים ובתחומי הפעילות השונים תוך הגדרת עקרונות מפורטים בכל ענף ותחום לרבות מגבלות פרטניות ברמת תתי ענפים ומוצרים המאופיינים ברמת סיכון גבוהה.

הקריטריונים המשמשים בהגדרת המדיניות לניהול סיכון אשראי ובקביעת ההגבלות על סיכון אשראי

במסגרת מדיניות האשראי התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום חשיפה בלתי רצויה לסיכון באמצעות הגדרת התיאבון לסיכון והגדרת תחומי פעילות שאינם במיקוד השיוקי של הבנק, וזאת במידה שרמת הסיכון הטמונה בהם גבוהה או רמת השליטה והבקרה עליהם אינה גבוהה, אף אם התשואה הפוטנציאלית העשויה להתקבל מהם גבוהה.

כחלק מאסטרטגיה זו מיישם הבנק מספר עקרונות:

- **פיזור** נאות של הסיכונים וניהול זהיר ומבוקר של החשיפות, הן ברמת הלקוח הבודד והן ברמת ענפי המשק ומגזרי הפעילות העסקיים השונים.

- **בחינת קריטריונים לאישור אשראי הכוללים בין היתר: בחינת כושר ההחזר של הלקוח, בחינה שוטפת של מאפייני הפעילות העסקית של הלקוח, בדיקת תזרים המזומנים ומבנה הנכסים וההתחייבויות שלו, כולל תרחיש קיצון (בסכומים שנקבעו במדיניות), טיב הביטחונות, ניתוח המגזר הענפי בו הוא פועל וניתוח פרמטרים נוספים להם השלכה על איתנותו הפיננסית כגון: תלות גבוהה של הלקוח בלקוחותיו, בספקים שלו וכיוצ"ב.**
- **שמירה על מתן אשראי בתנאי שוק תוך שמירה על הלימה בין המרווחים והרווחיות הכוללת מהלקוחות לבין רמת הסיכון הגלומה בפעילותם, תוך שימוש בתהליכים ובקורות ממוקדים, המביאים לידי ביטוי את שיעור ההכנסה הכוללת מהלקוח (מרווחים ועמלות), ביחס לתיק האשראי הכולל, לרבות קביעת רף מינימום לשיעור זה. רמת המרווחים משקפת גם את הקצאת ההון הנדרשת בשל מתן האשראי.**
- **אי תלות, ניגוד עניינים ואנשים קשורים (אישור מיוחד):** בהתאם למדיניות האשראי עסקאות אשראי עם אנשים קשורים תובאנה לוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר אישורן בוועדות האשראי המתאימות. הבקשות מוגשות לוועדה בצורה שיטתית ומסודרת הכוללת נתוני השוואה על מנת לאפשר לוועדה לבחון את הוגנות תנאי העסקה והיעדר העדפה ביחס ללקוחות אחרים (תנאי שוק).
- **קביעת מגבלות פנימיות** לשמירה על חשיפת האשראי במסגרת הרמה שקבע התאגיד לעצמו, כך שיוכל לפקח על עמידה ביעדי סיכון האשראי שנקבעו.
- **שמירה על הנאותות הונית** של הבנק בהתבסס על יעדי הלימות ההון של הבנק כפי שקבע הדירקטוריון.
- **שמירה על רמת ריכוזיות אשראי סבירה** באמצעות קביעת מגבלות אשראי לקבוצות לווים בודדות, למגזרי פעילות בקבוצות הלווים, ולהיקף האשראי הכולל של קבוצות הלווים הגדולות ביחס לתיק האשראי וכו'.
- **הגדרת אינדיקטורים כמותיים** ברורים לבחינת הצורך בעדכון מסמך המדיניות בעקבות שינויים מאקרו כלכליים ורגולטוריים או שינויים בנתוני הבנק, ביניהם: שינויים בתחזיות צמיחה במשק, שינוי בשערי חליפין, הוראות רגולטוריות חדשות בעלות השפעה על תחום האשראי, שינוי בחלקו של הבנק באשראי במערכת הבנקאית, הלימות הונו של הבנק ועוד.

המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון האשראי ופונקציית הבקרה באשראי - קווי הגנה

- מערך הבקרה הפנימית מורכב משלושה נדבכים עיקריים (קווי הגנה):
 - **מערך יוצרי הסיכונים, המהווה גם את קו ההגנה הראשון** כולל את החטיבה העסקית והחטיבה הבנקאית, על מחלקותיהן העסקיות והמסחריות (ראשי סקטורים, קציני אשראי, רפרנטים וכו') ואנשי האשראי במערך הסניפים, את המערך הפיננסי ואת חטיבת נכסי לקוחות. בנוסף נכללים בקו ההגנה הראשון, בין היתר, יחידות הבקרה הבאות: יחידת תפעול ובקרה עסקית, מחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח, היחידה לניתוח פיננסי, מחלקת סחר חוץ ותשלומים בינלאומיים, מחלקת פיקוח אשראי וגביה, מחלקת מכירות ומטה החטיבה הבנקאית ויחידת הבקרה לשוק ההון בחטיבה לניהול נכסי לקוחות.
 - **קו ההגנה השני** באשראי כולל את היחידה להערכת סיכונים אשראי, היחידה לבקרת אשראי, היחידה לניהול סיכונים ויישום הוראות באזל ואת היחידה לסיכונים שוק ונזילות ולתיקוף מודלים.
 - **קו ההגנה השלישי** כולל את מערך הביקורת הפנימית הבלתי תלויה, הכפופה ישירות לדירקטוריון, ואת כל גופי הביקורת החיצוניים.
 - בבנק מתבצעים באופן שוטף תהליכים להפחתת סיכון האשראי באמצעות ניתוח כלכלי ועסקי של בקשות האשראי להערכת סיכון האשראי בפעילות הלווה, דירוג האשראי הניתן ומעקב ובקרה שוטפים אחר האשראי הניתן. במסגרת היחידות העסקיות נדון באופן תקופתי האשראי הניתן ללווים גדולים וקבוצות לווים וכן האשראי לענפי משק שונים. כל חביונות לקוחות הבנק לרבות שווי הביטחונות העומדים כנגדן, מרוכזים במערכת האובליגו - באמצעותה מבצע הבנק מעקב יומי של מצבת הביטחונות אל מול חשיפות האשראי.

הבקרה הפנימית באשראי מבוצעת על ידי יחידות שונות שהמרכזיות שבהן הינן:

- מחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח
- היחידה מופקדת על ניהול תיקי האשראי שסווגו כבעייתיים והוחלט להעבירם לטיפול היחידה. כמו כן, תפקיד היחידה הוא איתור לקוחות בעייתיים מעל 100 אלף ש"ח ובחינת מצבם הפיננסי. היחידה היא בלתי תלויה ואינה מעורבת בפעילות העסקית. המעקב והפיקוח מתבצעים באופן שוטף ביחס לכלל לקוחות הבנק על בסיס מגוון של דיווחים ממוחשבים המופקים בתדירות ובחתיכים שונים.
- היחידה לניתוח פיננסי
- היחידה משמשת כגוף תומך החלטה לגורמי הבנק ותפקידה העיקרי הוא לחוות דעה מקצועית ואובייקטיבית בנושא סיכונים אשראי של לווים בבנק, הן קיימים והן פוטנציאליים. ייחודה ויתרונה של היחידה מתבטא בכך שאינה מעורבת במתן אשראי בפועל ובכך נשמרת אי התלות שלה.

- יחידת תפעול ובקרה עסקית
- היחידה בוחנת את התפתחות הרווחיות הכוללת של לקוחות האשראי העסקי והמסחרי במגוון חתכים לרבות מול דירוג הסיכון של הלקוחות.
- מחלקת פיקוח אשראי וגביה
- המחלקה מבצעת "בקרת על" בגין אשראי בסכום של עד 100 אלף ש"ח בתיאום עם מטה האשראי בחטיבה הבנקאית.
- תחום ניהול סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים
- תחום זה כפוף למנהל הסיכונים הראשי העומד בראש החטיבה לניהול סיכונים. התחום מורכב משתי יחידות:
 - היחידה לבקרת אשראי, אחראית על בקרת סיכונים אשראי של לווים ספציפיים, על פי מדגם מבוסס סיכון מתיק האשראי של הבנק, על פי נב"ת 311 ("ניהול סיכונים אשראי"). בנוסף, מבצעת היחידה בקרה על אגרות החוב הקונצרניות בתיק הנוסטרו, שדירוגן ירד מתחת לדירוג המותר לפי נהלי הבנק ("חריגה פאסיבית") במידה ונמצאו כאלה.
 - היחידה להערכת סיכונים אשראי, אשר עוסקת בשלושה תחומים: האחד ניתוח ומתן חוות דעת כתובה בלתי תלויה לגבי חשיפות אשראי בסכומים מהותיים, על פי נב"ת 311. חוות הדעת של היחידה מתייחסת לבקשת האשראי/השקעה ולדירוג האשראי, תוך ביצוע ניתוח עצמאי של העסקה, ומאתגרת לפי העניין את שיקול הדעת שמפעיל הגורם העסקי. נציג היחידה משתתף בוועדות האשראי (מסמכות ראש חטיבה ומעלה), בודק ומערך את סיכונים האשראי בכל בקשות האשראי הנדונות, ובמידת הצורך מחווה את דעתו בדינוי הוועדות. פעילות היחידה אינטגרלית לתהליך קבלת ההחלטות העסקיות בגין האשראי הניתן ועמדתה נבחנת כחלק מהתהליך ולא בדיעבד. התחום השני ביצע הליכים עצמאיים משלימים לאיתור חובות שמצבם מורע, לרבות קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות להפסדי אשראי. התחום השלישי הינו בקרת תהליכי אשראי הכולל, בדיקת תקינות תהליך אישור האשראי בחשבונות העונים על הפרמטרים המפורטים בנוהל היחידה, קיומם ותקינותם של מסמכי האשראי והביטחונות וקיום אישור הסמכות המתאימה לויתורים והקלות.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכונים אשראי

לבנק **מודלים פנימיים** שפיתח לדירוג סיכון האשראי הגלום בפעילות הלקוח. המודלים מתבססים ברובם על פרמטרים אובייקטיביים בקשר עם מצבו של הלקוח (מאפייני הלקוח, תמהיל הביטחונות, החוסן הפיננסי המשתקף מן הדוחות הכספיים של הלקוח, נתונים ענפיים, נתונים נוספים וכיו"ב). על מנת להדק את הקשר שבין דירוג הסיכונים של הלקוח והתשואה הנובעת מפעילותו, קבע הבנק רף תשואה מינימלית שיש לשאוף אליה לכל דרגת סיכון.

הבנק פיתח מודלים סטטיסטיים נוספים לדירוג סיכונים אשראי ללקוחות פרטיים ועסקים קטנים, בהתאם לדרישות העסקיות, הסביבה התחרותית, תיאבון הסיכון של הבנק ועקרונות רגולטוריים. המודלים מתבססים, בין היתר, על נתוני החשבון, נתוני הלקוח, הסיכוי לכשל.

מערכות ממוכנות - מערכות הבנק מאפשרות מעקב שוטף אחרי פעילות הלקוחות, במכלול רחב, ובמגוון חתכים: רמות ותמהיל פעילות, ניצול מסגרות אשראי, רמת ביטחונות ומידע עדכני על מצבו הכספי של הלקוח. מנגנון זה משמש בין היתר את הסניפים ואת המטה, ומאפשר להעניק ללקוחות את מיטב השירות ברמה גבוהה של מקצוענות ומיומנות.

אחת מהמערכות הממוכנות המיושמות בבנק הינה **מערכת ממוכנת של בקשות אשראי** אשר משפרת ומיעלת את הליך קבלת ההחלטות והבקרה עליו.

בנוסף בוחן הבנק באופן תדיר את עמידתו בהוראות הרגולטוריות בכל הקשור **במגבלות הריכוזיות**: לווה וקבוצת לווים או חשיפה לענפי משק, באמצעות מערכת חשיפות אשראי.

לבנק **מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים** היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שוים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכונים אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. הנהלת הבנק ממשיכה לשכלל ולשפר את כלי המדידה, הדיווח והבקרה הדרושים לה, לשם קבלת תמונת מצב עדכנית בכל הקשור למאפייני הסיכון השונים, הקיימים בסביבתם העסקית של מקבלי האשראי. לשם כך היא נעזרת, בין היתר, בראשי סקטורים מתמחים בחטיבה העסקית וביחידות תחום ניהול סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים.

פיקוח ובקרה

הבנק מפקח על חביות הלקוחות ועל שווי הביטחונות שניתנו להבטחתן באמצעות מערכת האובליגו המאפשרת מעקב יומי שוטף. מבוצע מעקב בתדירות יומית אחר חוסרי בטחונות ברמת הלקוח הבודד:

- איתור אובליגנטים עם חוסרי בטחונות על ידי סניפי הבנק.
- עבודת פיקוח ובקרה על אובליגנטים עם סכום חבות של מעל 100 אלף ש"ח במחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח על ידי פרנטיים ייעודיים למקבץ סניפים אזורי, ללקוחות שוק ההון והנדל"ן.

דיווח על החשיפה לסיכוני אשראי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק מקבלים מגוון דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי ובחתיכים שונים על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה, ביניהם דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. ניהול החשיפה לסיכוני אשראי נבחן ומבוקר באופן שוטף, במסגרת בחינת כלל הסיכונים על ידי ועדות ופורומים ייעודיים ברמת הדירקטוריון והנהלה וכן על ידי דרגי הביניים. במסמך הסיכונים נסקרת התפתחות תיק האשראי ומדווחים, בין היתר, הערכת סיכון האשראי לפי ענפי משק וחתיכים שונים, עמידה במגבלות גולטריות ובמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון והנהלה, בחינת יתרת החובות הבעייתיים ויתרות הפרשה להפסדי אשראי. במסגרת המסמך בוחן הבנק מתווה של תרחישי קיצון בתחום התממשות סיכוני אשראי על כלל התיק המשלבים סיכונים נוספים בו זמנית. תרחיש קיצון זה משמש לבחינת הנאותות ההונית. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון.

איכות האשראי של חשיפות אשראי

א	ב	ג	ד	
31 בדצמבר 2018				
יתרות ברוטו				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר				
אחרים				
הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך				
יתרות נטו				
<small>במיליוני ש"ח</small>				
710	88,066	(868)	87,908	1 חובות, למעט איגרות חוב
9	12,363	(4)	12,368	2 איגרות חוב
104	34,396	(64)	34,436	3 חשיפות חוץ מאזניות
823	134,825	(936)	134,712	4 סה"כ

א	ב	ג	ד	
31 בדצמבר 2017				
יתרות ברוטו				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר				
אחרים				
הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך				
יתרות נטו				
<small>במיליוני ש"ח</small>				
747	83,769	(838)	83,678	1 חובות, למעט איגרות חוב
9	10,037	(4)	10,042	2 איגרות חוב
118	30,954	(61)	31,011	3 חשיפות חוץ מאזניות
874	124,760	(903)	124,731	4 סה"כ

שינויים במלאי החובות הפגומים

ראה פרק סקירת הסיכונים, סיכון אשראי, איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי, סעיף 4 בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2018.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות האשראי

זיהוי וסיווג חובות פגומים

מדיניות האשראי בבנק מגדירה סממנים עיקריים לבחינת איכות האשראי, ביניהם מצב הפיגור, דירוג הלקוח, סוג מקור ההחזר, מצב הביטחונות ועוד. בהתאם למדיניות זו, הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים, על פיהם, הוא מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: פגום/ נחות קבוצתי, נחות פרטני, והשגחה מיוחדת.

חוב מסווג כפגום/נחות קבוצתי - חוב אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'. בכל מקרה חוב מסווג כחוב פגום או נחות קבוצתי כאשר הקרן או הרבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. לצורך כך הבנק עוקב אחר מצב ימי הפיגור אשר נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החל ממועד הסיווג כפגום החוב יטופל כחוב שאינו צובר הכנסות רבית (חוב כאמור ייקרא "חוב שאינו מבצע"). כמו כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו

הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור בהתאם לנספח להוראות ניהול בנקאי תקין 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות.

חוב מסווג כחוב **נחות פרטני** כאשר האשראי אינו מוגן באופן מספק ע"י השווי הנוכחי המבוסס של הבטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב, באופן שקיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסויים בגין אשראי זה, אם לא יחול שיפור ביכולת הפירעון של הלווה. חוב מסווג כחוב **בהשגחה מיוחדת** כאשר לאשראי חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הבנק. סיווג השגחה מיוחדת כולל חובות הנמצאים בפיגור כאשר הקרן או הריבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפירעונם. בנוסף, חשבונות חח"ד או עו"ש מדווחים כחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר ברציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת למשך 30 ימים או יותר, או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה של 180 ימים.

ההבדלים בין ההגדרה של פיגור וכשל למטרות חשבונאיות ומטרות פיקוחיות

חוב מוגדר "בפיגור" למטרות חשבונאיות לאחר 30 ימי פיגור, זאת בעוד שלמטרות פיקוחיות חובות יוגדרו "בפיגור" לאחר 90 ימי פיגור. ארגון חוב מחדש אשר צובר ריבית נחשב "פגום" למטרות חשבונאיות זאת בעוד שלמטרות פיקוחיות אינו מוגדר כהלוואה בפיגור ולכן מטופל כחוב תקין.

הלוואת בולט לדיור, שלא נפרעה במועד, תיחשב חוב "פגום" למטרות חשבונאיות זאת בעוד שלמטרות פיקוחיות לא תוגדר כהלוואה בפיגור עד שתקופת הפיגור תעלה על 90 יום.

פריטים חוץ מאזניים כגון קווי אשראי וערבויות ששייכים לחשבון שקיימת בו הלוואה בפיגור למטרות רגולטוריות, יסווגו אף הם הלוואות בפיגור למטרות רגולטוריות, על אף שבחלק מהמקרים לא יוגדרו כחובות פגומים למטרות חשבונאיות.

המידה שבה חשיפות בפיגור (למעלה מ-90 יום) לא נחשבות כפגומות

חובות בפיגור של 90 יום ומעלה נחשבים חובות פגומים למעט שתי אוכלוסיות: חובות שנבדקים על בסיס קבוצתי בפיגור של 90 יום ומעלה יסווגו בסיווג נחות. חובות של הלוואות לדיור בפיגור של 90 יום ומעלה יסווגו בסיווג השגחה מיוחדת.

הגדרת מקור החזר ראשוני בסיווג חוב בעייתי

החל מיום 1 ביולי 2017 מיישם הבנק את העדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי".

העדכון מתייחס בעיקר לסיווג של חוב, הגדרת חוב פגום ומדידת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי. קביעת הסיווג המתאים של חוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לו נעשתה צפויה ברמה גבוהה (highly probable) מתבססת על יכולת התשלום של החייב, כלומר: החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים (כגון: בטוחות, תמיכה של ערב, מימון מחדש על ידי צד שלישי). בין היתר, כלל הקובץ שאלה שנגעה להגדרת מקור החזר ראשוני.

מקור החזר ראשוני - מקור מזומנים יציב לאורך זמן (sustainable) אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב ואשר חייב להיות מופרד במפורש או במהות לכיסוי החוב. בקובץ השאלות והתשובות הובהר כי ככלל, כדי שמקור החזר יוכר כמקור החזר ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת, אשר ישמש לפירעון כל התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם. הבנק עדכן את מדיניות זיהוי החובות הבעייתיים וסיווגם, כך שהתווסף מבחן קיום מקור החזר ראשוני ככלי נוסף לזיהוי חובות בעייתיים.

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2011 מיישם הבנק את הוראת הדיווח לציבור בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" המאמצת את תקני החשבונאות האמריקאיים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב. הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כבעייתיים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום. כמו כן, הבנק קבע מדיניות למדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית". ההפרשה הפרטנית, הרלוונטית לחובות בעייתיים בסיווג פגום, נעשית בהתבסס על הערכות הנהלה לגבי הפסדים הגלומים בתיק האשראי המאזני והחוץ מאזני. הפרשה זו נאמדת באמצעות הפער שבין יתרת החוב הרשומה לבין הערך הנוכחי של התקבולים הצפויים לפירעון החוב, או השווי ההוגן של הבטוחות.

אמידת התקבולים הצפויים לפירעון החוב, המתבססת על מגוון מקורות ההחזר הרלוונטיים, לרבות פעילות העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה, מקורות פרעון פרטיים וערך מימוש ערבויות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים, מחייבת שימוש בשיקול דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה כי הינם סבירים במועד ההערכה, אולם, מטבע הדברים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו. בנוסף, הבנק בוחן את החובות ומבצע מחיקה חשבונאית בחובות אשר עומדים בתנאי המחיקה החשבונאית. ההפרשה הקבוצתית, הרלוונטית לכלל החובות שלא סווגו כפגומים, מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית, הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה המוערכת על בסיס קבוצתי בגין סיכון אשראי מאזני וחופי מאזני מחושבת על בסיס שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים החל משנת 2011 ועד למועד הדיווח, תוך חלוקה בין אשראי בעייתי לבין אשראי לא בעייתי. הבנק משתמש בממוצע שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים בטווח השנים כאמור לעיל, או ממוצע תוך מתן משקל עודף לנתוני השנה האחרונה, הגבוה מהשניים. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות בקשר לאשראי לציבור הבנק לוקח בחשבון נתונים נוספים (התאמות איכותיות). לעניין זה, בקשר לאשראי לאנשים פרטיים שאינו בעייתי, למעט סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב רבית, נקבע כי שיעור ההתאמות האיכותיות בגין גורמים איכותיים הרלוונטיים לסיכוי הגביה לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי המאזני שאינו בעייתי לאנשים פרטיים במועד הדיווח, וזאת לאור חוזר הפיקוח על הבנקים מיום 19 בינואר 2015 לעדכון הוראות הדיווח לציבור בנושא "הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים" (בנקים ששיעור הפסד השנתי שלהם נמוך מ-0.3% בכל אחת מחמש השנים שהסתיימו במועד הדיווח, רשאים לשקול לעשות שימוש בהתאמות בגין גורמים סביבתיים בשיעור של לא פחות מ-0.5%. חברה מאוחדת פועלת בהתאם לאישור שנתקבל מבנק ישראל במסגרת המותר לבנקים בעלי שיעור הפסד שנתי נמוך כאמור). בהלוואות לדיור מחושבת הפרשה מזערית לחובות מסופקים לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי הפסד גדלים ככל שמעמיק הפיגור. כמו כן, על יתרת הלוואות לדיור שאין בהן הפרשה לפי עומק פיגור או הפרשה פרטנית מבוצעת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בשיעור שלא יפחת מ-0.35% מיתרת הלוואות האמורות למועד הדיווח.

ירידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח האם ירידה בשוויים ההוגן של ניירות ערך המסווגים לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני.

הבנק מכיר בתקופת הדיווח בירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, לכל הפחות, בגין ירידת ערך של כל נייר המקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:

- נייר ערך אשר נמכר עד מועד פרסום הדוח לציבור לתקופה זו;
- נייר ערך אשר סמוך למועד פרסום הדוח לציבור לתקופה זו, הבנק מתכוון למכור אותו בתוך פרק זמן קצר;
- איגרת חוב אשר לגביה חלה ירידת דירוג משמעותית בין דירוגה במועד שבו היא נרכשה על ידי הבנק לבין דירוגה במועד פרסום הדוח לתקופה זו. לעניין זה, ירידת דירוג משמעותית תחשב כירידת דירוג הנייר מתחת לדירוג השקעה;
- איגרת חוב אשר לאחר רכישתה סווגה על ידי הבנק כבעייתית;
- איגרת חוב שלגביה חל כשל בתשלום לאחר רכישתה;
- נייר ערך, אשר השווי ההוגן שלו לסוף תקופת דיווח וגם במועד הסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים, היה נמוך בשיעור העולה על 40% מהעלות (לגבי אגרות חוב - העלות המופחתת), ומשך התקופה בה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו הינה מעל 3 רבעונים ברציפות. זאת, אלא אם בידי הבנק ראיות אובייקטיביות ומוצקות וניתוח זהיר של כל הגורמים הרלוונטיים, אשר מוכיחות ברמה גבוהה של ביטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני.

בנוסף, הבחינה בנושא קיום ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני מתבססת על השיקולים הבאים:

- שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו;
 - הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק את נייר הערך לתקופת זמן ארוכה מספיק שתאפשר עליה בשווי ההוגן של נייר הערך או עד לפדיון;
 - במקרה של אגרות חוב - שיעור התשואה לפדיון;
 - במקרה של מניות - הפחתה של חלוקת דיבידנדים או ביטול שלה.
- כאשר חלה ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, עלותו של נייר הערך מופחתת לשווי ההוגן ומשמשת כבסיס עלות חדש. ההפסד המצטבר, המתייחס לנייר ערך המסווג כזמין למכירה, שנזקף בעבר לטעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר, מועבר לרווח והפסד כאשר מתקיימת בגינו ירידת ערך שאינה בעלת אופי אחר מזמני. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות מוכרות בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד (בסיס עלות חדש).

חשיפה שאורגנה מחדש

ארגון מחדש של חוב הוא ארגון מחדש של חוב בעייתי אם, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, התאגיד הבנקאי מעניק לחייב ויתור (Concession) אשר בתנאים אחרים הוא לא היה שוקל להעניק. ויתור זה נובע מהסכם בין החייב לבין הבנק או נכפה מכח חוק או על ידי בית משפט.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2018									
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)							סיכון אשראי כולל (1)		
הפסדי אשראי (4)									
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך הכל	בעייתי (6)	דירוג ביצוע אשראי (5)	סך הכל
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחר									
5	1	-	4	10	480	579	10	545	584
חקלאות									
1	-	-	-	1	53	353	1	393	396
כרייה וחציבה									
178	(3)	34	136	458	7,031	10,053	458	9,576	10,253
תעשייה									
76	-	1	55	121	4,559	9,725	121	9,491	9,797
בינוי ונדל"ן - בינוי (7)									
21	1	-	73	76	5,084	5,613	76	5,565	5,750
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן									
6	-	-	4	5	739	984	5	1,117	1,168
אספקת חשמל ומים									
161	68	50	113	371	6,620	7,876	371	7,242	7,981
מסחר									
11	3	2	11	23	824	961	23	893	987
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל									
14	-	-	10	27	858	1,049	32	1,030	1,148
תחבורה ואחסנה									
11	2	1	16	21	1,145	2,081	21	2,046	2,168
מידע ותקשורת									
25	-	1	1	21	8,527	10,393	21	14,282	14,452
שירותים פיננסיים									
21	6	13	17	46	1,829	2,605	46	2,431	2,643
שירותים עסקיים אחרים									
12	1	2	22	54	2,110	2,737	54	2,612	2,756
שירותים ציבוריים וקהילתיים									
542	79	104	462	1,234	39,859	55,009	1,239	57,223	60,083
סך הכל מסחרי (8)									
119	-	4	6	198	24,319	25,629	198	25,043	25,629
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור									
271	57	63	95	375	20,782	33,129	375	31,424	33,150
אנשים פרטיים - אחר									
932	136	171	563	1,807	84,960	113,767	1,812	113,690	118,862
סך הכל ציבור - פעילות בישראל									
-	-	-	-	-	1,206	1,206	-	1,457	1,457
בנקים בישראל									
-	-	-	-	-	700	714	-	9,268	9,269
ממשלת ישראל									
932	136	171	563	1,807	86,866	115,687	1,812	124,415	129,588
סך הכל פעילות בישראל									
פעילות לווים בחו"ל									
-	(3)	(5)	8	8	200	205	8	1,625	1,633
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל									
-	-	-	-	-	1,710	1,710	-	2,790	2,790
בנקים בחו"ל									
-	-	-	-	-	-	-	-	2,049	2,050
ממשלות בחו"ל									
-	(3)	(5)	8	8	1,910	1,915	8	6,464	6,473
סך הכל פעילות בחו"ל									
932	133	166	571	1,815	85,160	113,972	1,820	115,315	120,495
סך הכל ציבור									
-	-	-	-	-	2,916	2,916	-	4,247	4,247
סך הכל בנקים									
-	-	-	-	-	700	714	-	11,317	11,319
סך הכל ממשלות									
932	133	166	571	1,815	88,776	117,602	1,820	130,879	136,061
סך הכל									

חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה חוזית לפרעון

ליום 31 בדצמבר 2018					
סה"כ חשיפת אשראי	ללא תקופת פרעון	מעל חמש שנים	משנה עד חמש שנים	עד שנה	
במיליוני ש"ח					
43,167	218	3,949	11,409	27,591	חשיפת אשראי מאזנית:
30,369	26	19,860	8,244	2,239	מסחרי
22,537	141	3,760	9,437	9,199	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
1,081	-	9	70	1,002	אנשים פרטיים - אחר
97,154	385	27,578	29,160	40,031	נכסים בגין מכשירים נגזרים
15,824	-	4,026	4,131	7,667	סך הכל ציבור
112,978	385	31,604	33,291	47,698	בנקים וממשלות
13,251	-	4,456	4,265	4,530	סה"כ חשיפת אשראי מאזנית
28,834	-	1,268	4,489	23,077	מזה: אגרות חוב
					סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית

ליום 31 בדצמבר 2017					
סה"כ חשיפת אשראי	ללא תקופת פרעון	מעל חמש שנים	משנה עד חמש שנים	עד שנה	
במיליוני ש"ח					
41,889	118	4,091	12,101	25,579	חשיפת אשראי מאזנית:
28,121	23	18,219	7,773	2,106	מסחרי
21,136	102	2,890	8,464	9,680	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
1,021	-	13	79	929	אנשים פרטיים - אחר
92,167	243	25,213	28,417	38,294	נכסים בגין מכשירים נגזרים
12,759	22	2,787	3,412	6,538	סך הכל ציבור
104,926	265	28,000	31,829	44,832	בנקים וממשלות
10,565	2	3,289	2,920	4,354	סה"כ חשיפת אשראי מאזנית
28,417	-	780	3,945	23,692	מזה: אגרות חוב
					סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית

חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פיקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים. החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות⁽¹⁾ ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך⁽⁵⁾ (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2018														
חשיפה מאזנית ⁽²⁾			חשיפה מאזנית ⁽²⁾											
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾			חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים							חשיפה מאזנית מעבר לגבול				
לפרטון מעל שנה	לפרטון עד שנה	מזה סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי	פגומים	סך כל החשיפה המאזנית	נטו			לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	לממשלות ⁽⁴⁾
							לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	ניכוי התחייבויות מקומיות					
587	3,290	-	124	7	-	3,877	-	-	-	-	383	1,118	2,376	ארצות הברית
1	3	-	13	-	-	4	-	-	-	-	4	-	-	ספרד
2	8	-	5	-	-	10	-	-	-	-	9	1	-	איטליה
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	אירלנד
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	פורטוגל
275	3,247	-	435	22	-	3,567	75	-	75	1,949	1,437	106	מדינות אחרות	
865	6,520	-	574	29	-	7,460	75	-	75	2,347	2,556	2,482	סך כל החשיפות למדינות זרות	
25	229	-	96	11	-	254	-	-	-	252	2	-	סך כל החשיפות למדינות LDC	

31 בדצמבר 2017														
חשיפה מאזנית ⁽²⁾			חשיפה מאזנית ⁽²⁾											
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾			חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים							חשיפה מאזנית מעבר לגבול				
לפרטון מעל שנה	לפרטון עד שנה	מזה סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי	פגומים	סך כל החשיפה המאזנית	נטו			לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	לממשלות ⁽⁴⁾
							לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	ניכוי התחייבויות מקומיות					
473	3,156	-	84	-	-	3,629	-	-	-	-	485	1,047	2,097	ארצות הברית
1	3	-	19	-	-	4	-	-	-	-	3	1	-	ספרד
2	10	-	2	-	-	12	-	-	-	-	11	1	-	איטליה
-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	אירלנד
-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	פורטוגל
922	2,660	-	470	13	-	3,790	208	2	210	2,390	1,061	131	מדינות אחרות	
1,398	5,832	-	576	13	-	7,438	208	2	210	2,892	2,110	2,228	סך כל החשיפות למדינות זרות	
16	155	-	81	1	-	171	-	-	-	170	1	-	סך כל החשיפות למדינות LDC	

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני ש"ח)

סכום החשיפות המאזניות	סכום החשיפות המאזניות
ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2018
-	-

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות (במיליוני ₪)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			
פוארטו ריקו	פורטוגל	ונצואלה	
4	2	2	סכום החשיפה בתחילת השנה
(3)	(1)	-	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
-	-	-	חשיפות שהתווספו
-	-	-	שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
1	1	2	סכום החשיפה בסוף השנה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017			
פוארטו ריקו	פורטוגל	ונצואלה	
2	2	2	סכום החשיפה בתחילת השנה
-	-	-	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
2	-	-	חשיפות שהתווספו
-	-	-	שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
4	2	2	סכום החשיפה בסוף השנה

מידע נוסף בנוגע לאיכות האשראי

למידע בדבר תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה באור 13, סעיף 2 ובאור 29, סעיף א.1 בדוחות הכספיים לשנת 2018.
למידע בדבר ניתוח גיוול (פיגור) של חשיפת אשראי בפיגור ראה באור 29, סעיף ב.1 בדוחות הכספיים לשנת 2018.
לפירוט חשיפות אשראי שאורגנו מחדש ראה באור 29, סעיף ב.2 בדוחות הכספיים לשנת 2018.

סיכון ריכוזיות

סיכון ריכוזיות האשראי נובע מהעדר פיזור בתיק האשראי. הסיכון יכול לבוא לידי ביטוי בהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווה בודד או לקבוצת לווים או באשראי גבוה שניתן לענף מסוים או לאזור גיאוגרפי מסוים. הבנק בוחן את ריכוזיות האשראי שלו על פי התפלגות סיכון האשראי בבנק ובקבוצה כפי שבאה לידי ביטוי בטבלת ענפי משק וכן באשראי ללווים גדולים ולקבוצות לווים ועל פי מאפייני אשראי שונים נוספים, כגון סוגי פעילות: שוק ההון, חברות אחזקה ועוד. על מנת להפחית את הסיכון משתמש הבנק במגבלות פנימיות המושתות על הענפים, הלווים הבודדים וקבוצות הלווים ועל יתר מאפייני האשראי כאמור לעיל וכן במגבלות של גובה "מדד הרפידל" ומדד "ג'יני", בהשוואה למערכת

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה

מדיניות ותהליכים לקיזוז מאזני וחוף מאזני

לצרכי הלימות הון הבנק מבצע קיזוזים של נגזרים וכן קיזוז של ביטחונות CSA, שהתקבלו או הופקדו במסגרת פעילות בנגזרים כאמור. לפירוט בנושא זה ראו פרק "סיכון אשראי צד נגדי". פרט לאמור, הבנק אינו עושה קיזוז מאזני או חוף מאזני נוסף של יתרות מאזניות או חוף מאזניות.

מדיניות ניהול מערך הביטחונות הכללי

לבנק מדיניות מפורטת בנושא קבלת נכסים כביטחונות לאשראי, אופן השעבוד שלהם ושיעורי ההישענות על כל סוג וסוג של ביטחון. עיקרי המדיניות נדונים ומאושרים אחת לשנה בהנהלת ובדירקטוריון הבנק ומפורטים בהרחבה בנהלים. במסגרת המדיניות נקבעו עקרונות וכללים להערכת שוויין של הביטחונות לפי סוג הבטוחה ואופי האשראי אותו היא מבטיחה, עקרונות המתחשבים גם במשתנים ואינדיקטורים כלכליים שונים. נקבעו נהלים לאופן הטיפול בביטחונות ולמעקב אחר השינויים בהן ובשוויין, וכן מערכי בקרה בתחום ניהול ותפעול מערך הביטחונות. סוגי הביטחונות העיקריים עליהם נשען הבנק הינם: פיקדונות, ניירות ערך, כלי רכב וציוד, המחאות עתידיות, שעבודים שוטפים, שעבודי נדל"ן, ערבויות בנקאיות ומסמכי יצוא.

הבנק שואף לקבל מלקוחותיו מגוון ביטחונות, כדי לא להתבסס על סוג ביטחון ספציפי. מדיניות ההישענות על ביטחונות היא שמרנית ומתבססת על השווי ההוגן העדכני של הביטחון, על נזילותם ועל מהירות מימוש הביטחונות בעת הצורך. בקביעת מדיניות ההישענות על ביטחונות מתבסס הבנק על ניסיון העבר.

לבנק מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שווים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכונים אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. למקרים בהם מעניק הבנק אשראי ללא בטוחות, נקבעו במדיניות האשראי תבחינים המתייחסים לחוסנו הפיננסי וכושר ההחזר של הלווה או הערב.

הפחתת ביטחונות כשירים ע"פ הוראות ניהול בנקאי תקין 203

השימוש בביטחונות כמפחיתי סיכון מתבצע על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 203 "מדידה והלימות הון" באמצעות הגישה המקיפה (Comprehensive approach) לשימוש בביטחונות. גישה זו מתירה קיזוז מלא של ביטחונות כנגד החשיפה, ע"י הפחתה אפקטיבית של סכום החשיפה בערך המיוחס לביטחון (מקדמי ביטחון, haircuts).

מתוך סוגי הביטחונות עליהם נשען הבנק כאמור, הביטחונות הכשירים המשמשים להפחתת סיכון הינם: מזומנים ופיקדונות, ניירות ערך וערבויות, העומדים בתנאי ההוראה.

בבנק קיימת מערכת המחשבת את נכסי הסיכון עבור סיכונים האשראי על פי הוראות באזל וכן מערכת בלתי תלויה המבצעת בקרות את הביטחונות. המערכת מחשבת את נכסי הסיכון לפי מקדמי ההמרה לאשראי ומשקל הסיכון המיוחס לצד נגדי וכן את ערך הביטחון שנתקבל לפי המקדמים להמרה הקבועים בהוראה. כאשר החשיפה והביטחון מוחזקים במטבעות שונים, מבוצעת התאמה של סכום הביטחון, כדי להביא בחשבון אפשרות של תנודות עתידיות בשערי החליפין. ההתאמה מבוצעת באמצעות מקדמי הביטחון הפיקוחיים המופיעים בהוראת ניהול בנקאי תקין 203, סעיף 151.

בוצעה סקירה משפטית בקשר עם מסמכי הביטחונות, ובנוסף ערבויות (לרבות ערבויות זרות), אשר נבדקו פרטנית על ידי מערך הייעוץ המשפטי ונמצא כי הן עומדות בדרישות ההוראה והוכרו ככשירות. סוגי הערבויות בבנק כוללים ערבויות של בנקים וערבויות מדינה. להפחתת ריכוזיות, הבנק פועל לפי מדיניות המגבילה את החשיפה הן ברמת הלווה והן ברמת קבוצת הבנק.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי

ליום 31 בדצמבר 2018

ו		ה		ד		ג		ב		א	
RWA וצפיפות RWA		חשיפות אחרי CRM-ICCF		חשיפות לפני CRM-ICCF							
צפיפות RWA	RWA	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני						
-	-	560	41,778	27	39,196						
9%	161	50	1,789	140	1,777						
20%	807	19	3,982	36	3,973						
98%	30,965	5,478	26,123	18,465	30,615						
75%	15,924	1,919	19,308	12,750	22,590						
75%	3,396	365	4,160	1,691	4,811						
52%	12,317	186	23,398	1,184	23,539						
100%	2,092	21	2,071	61	2,089						
132%	747	83	481	98	489						
125%	1,789	19	2,348	37	2,348						
	68,198	8,700	125,438	34,489	131,427						

סוגי הנכסים

- 1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
- 2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
- 3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
- 5 תאגידים
- 6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
- 7 הלוואות לעסקים קטנים
- 8 בביטחון נכס למגורים
- 9 בביטחון נדל"ן מסחרי
- 10 הלוואות בפיגור
- 11 נכסים אחרים
- 12 סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017

ו		ה		ד		ג		ב		א	
RWA וצפיפות RWA		חשיפות אחרי CRM-ICCF		חשיפות לפני CRM-ICCF							
צפיפות RWA	RWA	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני						
1%	507	361	47,084	22	44,959						
23%	390	69	1,619	240	1,608						
21%	827	23	3,936	40	3,932						
98%	30,149	5,697	24,975	17,090	29,744						
75%	14,972	1,897	18,063	12,114	21,005						
75%	3,529	505	4,198	2,326	4,906						
52%	11,581	181	22,042	1,195	22,043						
100%	2,066	31	2,035	101	2,071						
134%	758	100	465	118	482						
121%	2,365	25	2,864	51	2,864						
	67,144	8,889	127,281	33,297	133,614						

סוגי הנכסים

- 1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
- 2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
- 3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
- 5 תאגידים
- 6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
- 7 הלוואות לעסקים קטנים
- 8 בביטחון נכס למגורים
- 9 בביטחון נדל"ן מסחרי
- 10 הלוואות בפיגור
- 11 נכסים אחרים
- 12 סך הכל

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לאחר הפחתת בטחונות (CRM) לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון

ליום 31 בדצמבר 2018											
יג	יב	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	א	
סה"כ חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	אחר	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	10%	0%	
סוגי הנכסים											
42,338	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42,338	1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
1,839	-	-	-	-	-	-	-	804	-	1,035	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
4,001	-	-	7	-	-	40	-	3,909	-	45	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4 חברות ניירות ערך
31,601	-	-	30,754	-	-	134	-	713	-	-	5 תאגידים
21,227	-	-	15	21,212	-	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
4,525	-	-	12	4,513	-	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
23,584	-	-	135	6,793	963	5,778	9,915	-	-	-	8 בביטחון נכס למגורים
2,092	-	-	2,092	-	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
564	-	366	198	-	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
2,367	-	133	1,590	-	-	-	-	-	-	644	11 נכסים אחרים*
-	-	-	219	-	-	-	-	-	-	-	11 א*מזה: בגין מניות
134,138	-	499	34,803	32,518	963	5,952	9,915	5,426	-	44,062	12 סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017											
יג	יב	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	א	
סה"כ חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	אחר	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	10%	0%	
סוגי הנכסים											
47,445	-	-	-	-	-	-	-	2,534	-	44,912	1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
1,687	-	-	-	-	-	777	-	4	-	906	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
3,958	-	-	14	-	-	186	-	3,612	-	146	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4 חברות ניירות ערך
30,672	-	-	29,997	-	-	60	-	615	-	-	5 תאגידים
19,961	-	-	7	19,954	-	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
4,703	-	-	4	4,699	-	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
22,223	-	-	258	7,173	-	5,108	9,684	-	-	-	8 בביטחון נכס למגורים
2,066	-	-	2,066	-	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
565	-	386	179	-	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
2,889	-	123	2,179	-	-	-	-	-	-	587	11 נכסים אחרים*
-	-	-	189	-	-	-	-	-	-	-	11 א*מזה: בגין מניות
136,170	-	509	34,704	31,826	-	6,131	9,684	6,765	-	46,551	12 סך הכל

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

הצריכה הפרטית נמצאת בשנים האחרונות במגמת צמיחה וכפועל יוצא גם היקף האשראי לאנשים פרטיים. הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי הבית המורכב בעיקר מלקוחות שכירים, חלקם במערכת החינוך ובמערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי	31 בדצמבר		
	2017	2018	
ב-%	במיליוני ש"ח		
2.2	5,024	5,136	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי הלוואות אחרות
8.6	14,408	15,646	סך כל סיכון האשראי המאזני מסגרות עו"ש לא מנוצלות
6.9	19,432	20,782	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
4.1	3,985	4,147	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
7.1	6,216	6,658	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
40.8	1,095	1,542	סך כל סיכון האשראי הכולל
9.3	11,296	12,347	ממוצע היקף האשראי, כולל משיכת יתר בעו"ש, כרטיסי אשראי והלוואות
7.8	30,728	33,129	
9.8	18,421	20,228	

להלן התפלגות סיכון האשראי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי	31 בדצמבר		
	2017	2018	
ב-%	במיליוני ש"ח		
6.7	89	95	סיכון אשראי פגום
4.1	269	280	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
7.8	30,370	32,754	סיכון אשראי לא בעייתי
7.8	30,728	33,129	סך כל סיכון האשראי
20.0	25	30	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר
12.2	74	83	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
0.33%		0.30%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור

לפרוט נוסף ראה פרק סיכון אשראי בסקירת הסיכונים בדוח ההנהלה והדירקטוריון ל- 31.12.18.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית המאשרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. כחלק ממדיניות זו, הבנק עוקב באופן שוטף אחר ההתפתחויות בתיק המשכנתאות ונוקט במגוון אמצעים לשם ניהול הסיכונים בו. הסיכונים נבחנים בהתאם למדיניות שנקבעה לגבי תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות, הן ברמת העסקה הבודדת והן ברמה של כלל תיק המשכנתאות של הקבוצה. הבנק מנהל את הסיכונים, בין השאר, על-ידי השתתפות בגבלות בפרמטרים שונים, כגון שיעור המימון (LTV), שיעור ההחזר מההכנסה, שיעור הלוואות בריבית משתנה, הניתנות לתקופות ארוכות (מעל 25 שנה) ועוד.

בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי המותאם ללקוחות הקבוצה וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינוי ריבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון.

הבנק מעניק אשראי לקבוצות רכישה במשורה ומתמקד בקבוצות הבונות באזורי ביקוש ובקבוצות בהן המארגן הינו בעל ניסיון מוכח בתחום. ככלל, הבנק מקיים, מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, דיון תקופתי בכל תיקי קבוצות הרכישה, בוחן את מצב הפרויקטים ובודק אם נדרשת הפרשה להפסדי אשראי בגין קבוצות הרכישה, מעבר לסיכון האשראי הפרטני של כל חבר בקבוצה.

הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף נעשה מעקב אחר השתנות היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו, השוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית.

בשנת 2018 העמיד הבנק משכנתאות לציבור, בניטרול מיחזורים, בסכום כולל של 4,172 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,769 מיליון ש"ח בשנת 2017, גידול בשיעור של 10.7%.

להלן נתונים לגבי מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק- שיעור מסך הביצועים החדשים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2016	2017	2018
27.1%	23.7%	27.4%
0.7%	0.4%	0.0%
32.0%	33.3%	32.5%
52.7%	54.9%	56.1%
1.5%	1.3%	1.0%
14.2%	14.5%	13.3%
21.7	22.1	22.4

מאפיינים

שיעור מימון מעל 60%

שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)

שיעור בריבית משתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים

שיעור בריבית משתנה

שיעור ההלוואות לכל מטרה

שיעור ההלוואות להשקעה מרכישה

תקופת פירעון מקורית ממוצעת בשנים (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)

לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח דירקטוריון והנהלה של דוח כספי ליום 31.12.18.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

על רקע הסיכון בו פועלת המערכת הבנקאית הישראלית בתחום האשראי לבינוי ונדל"ן וכן על רקע השינויים וההתפתחויות בשוק האשראי למגורים, הוראות המפקח על הבנקים, והתקנות הממשלתיות, נוקט הבנק במדיניות אשראי מידתית וזהירה המאפשרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. מידתיות וזהירות זו באות לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, בחינת כשלים זהירה בליווי פרויקטים לבניה, ובחינת שיעור ההון העצמי והמכירות המוקדמות, וזאת על מנת לצמצם ככול הניתן את הסיכונים.

כמו כן, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הנדל"ן והבינוי, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה ביעוד למניב, וכן אשראי לנדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה. הבנק מעניק אשראי לקבוצות רכישה ומתמקד בקבוצות הבנות באזורי ביקוש ובקבוצות בהן המארגן הינו בעל ניסיון מוכח בתחום.

הבנק מקיים מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, דיון תקופתי בכל תיקי האשראי, ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט על בסיס חודשי ומצמצם חשיפות בהתאם.

הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש באמצעות כלים לחישוב תשואה.

הפרמטרים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לנדל"ן הינם בעיקר שיעור המימון (Loan To Value), יחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור ההלוואה על פי הערכת שווי עדכנית וקיום מקורות יציבים לפרעון האשראי. בחינת הסיכונים בתיק הבינוי מבוצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע המתקבלים מאת המפקח על הפרויקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר		
2017	2018	
במיליוני ש"ח		
		סיכון אשראי כולל(1)
		נדל"ן שבנייתו לא הושלמה
1,282	1,846	מזה: קרקע גולמית
4,764	4,484	נדל"ן בתהליכי בניה
3,994	4,253	נדל"ן שבנייתו הושלמה
4,609	4,964	אחר(2)
14,649	15,547	סך הכל

(1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 5,638 מיליון ש"ח, אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 430 מיליון ש"ח ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר ואחרים בסך של 4,515 מיליון ש"ח (31.12.17 - 4,782 מיליון ש"ח, 394 מיליון ש"ח ו-4,864 מיליון ש"ח, בהתאמה).

(2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, או לווים להם שווי הנכס למימוש מהיר מבטיח פחות מ-50% מסך סיכון האשראי של הלווה.

מימון ממונף - Leveraged Finance

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסויימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות. הבנק מחשיב מימון ממונף כאשראי הנכלל באחת מארבע הקבוצות הבאות:

- אשראי למטרת עסקה הונית כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323 (רכישת תאגיד אחר, רכישה עצמית של מניות וחלוקת הון), אשר עונה לתבחינים מסויימים בנוגע להיקף האשראי, לשיעור המימון הטמון בו, והיקף הבטחונות המוחשיים כפי שנקבעו ע"י הבנק.
- אשראי למטרות עסקיות שונות, אשר עונה לתבחינים מסויימים המצביעים על נתונים פיננסיים חלשים, כפי שנקבעו ע"י הבנק.
- אשראי למטרת מימון נדל"ן מניב, אשר עונה לתבחינים מסויימים בנוגע להיקף האשראי, לשיעור המימון הטמון בו, והיקף הבטחונות המוחשיים כפי שנקבעו ע"י הבנק.
- אשראי למטרת ליווי פרויקטים לבנייה, אשר עונה לתבחינים מסויימים בנוגע להיקף האשראי, היקף הבטחונות המוחשיים, ולחשיפה שעשויה להיווצר לבנק מהפרוייקט, כפי שנקבעו ע"י הבנק.

לנוכח מאפייני הסיכון הגבוה שטבוע במימון הממונף, מדיניות האשראי של הבנק קובעת הנחיות מחמירות לחיתום ומגבלות על היקף החשיפה למימון ממונף. התבחינים שעל פיהם הבנק מגדיר אשראי כמימון ממונף נקבעו באופן שמרני.

ליום 31 בדצמבר 2018 סך יתרות האשראי המצרפיות (אשראי מאזני וחוץ מאזני נטו, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) הנחשבות כמימון ממונף הסתכם ב- 708 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 1,272 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017.

רכישת אשראי לציבור מסחרי וסינדיקציה

הקבוצה מתקשרת בעסקאות רכישת אשראי לציבור מסחרי וסינדיקציה מעת לעת. עסקת סינדיקציה הינה עסקה בה קיימת התאגדות של מספר גופים פיננסיים - בנקים ו/או גופים מוסדיים - להענקת אשראי במשותף ללווה יחיד. עסקה מסוג זה מאורגנת ומנוהלת ע"י חתם - הגורם המארגן, שהוא לרוב בנק או גוף מוסדי. בעסקה מסוג זה פונה המארגן לגופים פיננסיים שונים בהזמנה להצטרף לעסקת המימון. הסכמתם מעוגנת בהסכם בין המממנים המגובש ע"י המארגן ובהסכם מימון מול הגורם הלווה. הגורם המארגן, מתפעל גם את העסקה במהלך חייה.

ניהול סיכונים סביבתיים

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. הבנק יכול להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותו וסיכונים אלה עשויים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון זילות וסיכון מוניטין). סיכון סביבתי הכלול בסיכון האשראי הוא למשל, ירידה בערך הבטחונות או הרעה במצבו הפיננסי של הלווה בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו כן, קיימת אפשרות לסיכון מוניטין, כתוצאה מייחוס קשר בין הבנק לבין הגורם למפגע סביבתי. במחצית השנייה של שנת 2009 פרסם המפקח על הבנקים הוראה בעניין החשיפה לסיכונים סביבתיים ואופן ניהולם. בהוראת המפקח מתוארים ההיבטים השונים של החשיפה האפשרית לסיכונים סביבתיים ומודגש הצורך בזיהוי מוקדם של הסיכונים, הערכתם וניהולם כסיכונים פרטניים. הבנק פועל בהתאם למדיניות לניהול סיכונים סביבתיים כפי שמוגדרת במסמך מדיניות האשראי.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 31 בדצמבר 2018, אין קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק, המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון.

חלק 5 א- סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל טרם מועד הסילוק הסופי של התשלומים בגין העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עסקאות עמו בעלות ערך כלכלי חיובי לבנק. סיכון אשראי צד נגדי בבנק מתבטא בפעילות בנגזרים מול מוסדות פיננסיים.

בניגוד לחשיפת האשראי, בה החשיפה היא חד צדדית והבנק נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון צד נגדי יוצר סיכון דו צדדי להפסד וזאת בהתאם להיות ערך העסקה חיובי או שלילי עבור כל אחד מצדדי העסקה. שווי השוק של העסקאות אינו וודאי והוא יכול להשתנות לאורך חיי העסקה בשל שינויים בפרמטרים הרלוונטיים בשוק.

החשיפה למוסדות פיננסיים מושפעת, הן ממצבו הספציפי של כל מוסד ומוסד והן מסיכון המדינה בה הוא פועל. פעילות הבנק מול מוסדות פיננסיים, ובכלל זה קביעת סמכויות וקריטריונים להעמדת מסגרות לפעילות מעוגנת במדיניות ובנהלים של הבנק שאושרו על ידי הדירקטוריון.

מוסדות פיננסיים כוללים בנקים, בנקים להשקעות, חברות ביטוח, ברוקרים/דילרים וגופים מוסדיים הכוללים בעיקר קרנות פנסיה. במסגרת מסמך מדיניות האשראי של הבנק קבע דירקטוריון הבנק מדיניות ותיאבון לסיכון ברמת הקבוצה לפעילות מול בנקים ובתי השקעות, הן ברמת תיאבון הסיכון הכולל והן ברמת החשיפה לצד הנגדי הבודד בחתך סוג החשיפה וטווח העסקה, ותוך התחשבות בהון העצמי של הבנק ומשקל החשיפות בו.

מדיניות האשראי של הבנק בהתייחס לאופי והיקף החשיפות מול צדדים נגדיים מתבססת על מספר פרמטרים הנגזרים מחוסנו הפיננסי של הצד הנגדי ובכלל זה: דירוג האשראי שניתן למוסד על ידי חברות הדירוג המובילות בעולם (S&P-I, Moody's, Fitch), היקף ההון העצמי שלו, רווחיות, גובה ה-CDS (Credit Default Swap), מבנה הבעלות, המדינה בה הוא פועל וכדומה.

לצורך כימות ואמידת החשיפה של הצדדים הנגדיים עושה הבנק שימוש במתודולוגיה פנימית המשקללת את הסיכון הגלום בעסקאות על פי מאפייני הסיכון - סוג העסקה ומאפייניה, תקופת העסקה וכדומה.

כחלק מניהול סיכונים הצד הנגדי השוטפים, מבצע הבנק בקרה יומית שוטפת על עמידה במגבלות קווי האשראי שהוקצו לפעילות מול בנקים ובתי השקעות הכוללת בחינה ודיווח שוטפים על שינויים בדירוגי הצדדים הנגדיים להם מוקצים קווי אשראי, וכן שינויים במרווח האשראי בהם הם נסחרים.

קווי האשראי למוסדות בהם, בין היתר, נצפו שינויים משמעותיים בפרמטרים האמורים, נבחנים מחדש במסגרת וועדות האשראי השונות. כמו כן, לבנק מדיניות אשראי מפורטת בכל הקשור בהסתמכות על בטחונות בפעילות בנגזרים של לקוחות פעילי שוק ההון. בצד זה מבצע הבנק מעקב שוטף וצמוד על סיכון התיק ביחס לבטחונות ולמסגרות הפעילות המאושרות על בסיס מדיניות האשראי שדירקטוריון הבנק קבע.

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר מרביתה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

בנוסף הקבוצה מנהלת את החשיפות לחלק מהצדדים הנגדיים באמצעות הסכמי קיזוז (Netting) מול בנקים המצמצמים באופן משמעותי את הסיכון להכנסות ולהון הקבוצה במצבי חדלות פרעון של מוסדות אלו, כמפורט בהמשך. עיקר חשיפת האשראי של הקבוצה (98%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד A- כאשר 36% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-110 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade) A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-3 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-1.9 מיליארד ש"ח, בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע. ליום 31 בדצמבר 2018 אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-1,655 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 בדבר רכיבי ההון).

הסכמים מפחיתי סיכון

ככלל, הקבוצה מנהלת את החשיפות לצדדים נגדיים, מולם הבנק פעיל בנגזרים לא סחירים (OTC), באמצעות הסכמי קיזוז (Netting) מול צדדים נגדיים, רובם המכריע בנקים ומוסדות פיננסיים, המצמצמים את הסיכון להון הקבוצה במצבי חדלות פירעון של צדדים נגדיים אלו באופן משמעותי, כדלהלן:

- הסכם ISDA MASTER הוא ההסכם הבסיסי הנהוג בין צדדים נגדיים ויתרונו העיקרי הוא היכולת לבצע קיזוז (Netting) של התחייבויות במקרה של פשיטת רגל של אחד הצדדים כך שהחשיפה מצטמצמת לחשיפה נטו.
- CSA הוא נספח להסכם ISDA ליצירת והפעלת מנגנון הדדי של העברת נכסים נזילים להבטחת חשיפות בעסקאות פתוחות בין צדדים נגדיים, וזאת לאחר חישוב החשיפה.
- הבנק פועל למזעור סיכויי הסליקה בעסקאות החלפת מטבע וסולק את הרוב המכריע של עסקאות אלו דרך מסלוקת ה-CLS (באמצעות חבר המסלוקה) לגבי אותם מטבעות ועסקאות המשתתפים ב-CLS.
- ככלל, במסגרת הסכמי ה-ISDA של הבנק, אין דרישה לספק בטחונות נוספים במקרה של הורדת דרוג אשראי של התאגיד הבנקאי.

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

- הבנק פועל לפי חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מפרט את ההנחיות אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ניירות ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחר נקבעו דרישות הון מופחתות.
- ביום 28 בדצמבר 2016, התקבל מכתב מבנק ישראל המאשר להמשיך לחשב את סכום החשיפה בגין פעילות לקוחות בבורסת המעו"ף על פי גישת התרחישים כפי שהייתה בהוראה 203 לפני תיקונה.
- ההנחיות מסדירות, בין היתר, את סוגי החשיפות הבאים:
- חשיפות של תאגיד בנקאי חבר מסלוקה לצד נגדי מרכזי. ככלל, לחשיפות אלה יש לייחס משקל סיכון של 2% (לעומת ערך חשיפה אפס ערב התיקון). עם זאת, קיימת בהוראה נוסחת מינימום שעשויה להוביל להכפלת חשיפות המסחר במשקל סיכון של 20%.
 - חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפעיל בבורסה. כאמור לעיל, בגין לקוחות הפעילים בבורסת המעו"ף חישוב החשיפה יהיה עפ"י גישת התרחישים, וזאת עד שהפיקוח בישראל יאמץ את הגישה החדשה לחישוב (גישת SA-CCR) שאומצה על ידי ועדת באזל.
 - חשיפות של תאגיד בנקאי מול תאגיד לקוח (ברוקר) הפועל באמצעות חבר מסלוקה.
 - העברות של תאגיד בנקאי חבר מסלוקה לקרן הסיכונים.
 - ביטחונות שהפקיד תאגיד בנקאי אצל חבר מסלוקה או אצל צד נגדי מרכזי.
 - חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר ישוקללו בהתאם למשקל הסיכון הרלוונטי לצד הנגדי בעוד העברות לקרן הסיכונים ישוקללו ב 1,250%.

ביום 2 ביולי 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". במסגרת המכתב הודיע הפיקוח על הבנקים כי מתקיימים התנאים, כאמור בנספח ג' להוראה 203, לסיווג מסלוקת הבורסה ומסלוקת מעו"ף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים. זאת, בעקבות תיקונים שונים בחקיקה והצהרת רשות ניירות ערך בעניין.

סיכון אשראי צד נגדי SA-CCR

במרס 2014 פרסמה וועדת באזל לפיקוח הבנקאי (BCBS) הוראה בדבר "גישה סטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי SA-CCR". גישה זו היא חלק ממסמך "הוראת באזל 3 - השלמת הרפורמות לאחר המשבר" המוכרת גם כ"באזל 4". בספטמבר 2017 שלח בנק ישראל דרישה לביצוע סקר השפעה כמותית. הבנק ביצע את הסקר כנדרש וממתין להמשך הנחיות בנק ישראל בנדון. שיטת המדידה החדשה צפויה לשנות את אופן חישוב הקצאת הון בגין סיכון אשראי הגלום במכשירים נגזרים.

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 330 - ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך.

ההוראה נכנסה לתוקף ביום 1 ביולי 2018 ומיושמת בבנק, והיא כוללת עקרונות לניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך, ובעיקר פעילות ספקולטיבית ובכלל זה הוראות בעניין ממשל תאגידי, מדידת הסיכונים, ניהול ובקרת הסיכונים, והנחיות בדבר ניהול הסיכונים התפעוליים והמשפטיים.

בין היתר, נקבעה דרישה להעמדת בטחונות נזילים בגין נגזרי OTC - בטחונות משתנים (כנגד החשיפה הקיימת) ובטחונות ראשוניים (כנגד החשיפה הפוטנציאלית). דרישות ההוראה בנושא בטחונות מלקוחות לא יחולו בשלב ראשון על לקוח מפוקח (תאגיד בנקאי, קופות גמל, חברות ביטוח, קרנות נאמנות ותעודות סל) ובנק מרכזי, או לקוח שאינו עוסק בפעילות ספקולטיבית, והן תקבענה במועד מאוחר יותר.

דיווח על החשיפה לסיכונים אשראי צד נגדי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק וועדותיו מקבלים מגוון דיווחים על החשיפה לסיכונים אשראי צד נגדי, ובחתיים שונים על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה. מערך הביניים שבמערך הפיננסי מדווח מגוון דיווחים מיידיים ואחרים על גובה, היקף ואופי החשיפה.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית

ליום 31 בדצמבר 2018			
א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
863	1,110	1,076	871
-	-	-	-
863	1,110	1,076	871

1 שיטת החשיפה הנוכחית
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6 סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017			
א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
789	1,016	1,061	808
-	-	-	-
789	1,016	1,061	808

1 שיטת החשיפה הנוכחית
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6 סך הכל

הקצאת הון בגין התאמת שערות לסיכון אשראי (CVA)

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2017	
א	ב	א	ב
EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA
961	247	954	291

3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לאחר הפחתת בטחונות (CRM) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון

ליום 31 בדצמבר 2018								
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	54	-	-	-	-	-	54
-	-	168	2	-	-	-	-	170
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	7	40	-	797	-	-	844
-	-	-	-	-	7	-	-	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	229	42	-	804	-	-	1,076

סוגי הנכסים
1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
54 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
170 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
- חברות ניירות ערך
- תאגידים
844 חשיפות קמעונאיות ליחידים
7 הלואות לעסקים קטנים
- בביטחון נכס למגורים
- בביטחון נדל"ן מסחרי
- הלואות בפיגור
- נכסים אחרים
1 סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017

א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק
-	344	-	13	-	813
-	176	49	580	-	-
-	219	-	440	813	-
-	338	-	159	-	-
-	-	-	-	-	-
-	55	-	-	-	-
-	325	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	1,457	49	1,192	813	813

חשיפות לנגזרי אשראי

א	ב	א	ב
ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018	
הגנה שנרכשה	הגנה שנרכשה	הגנה שנרכשה	הגנה שנרכשה
-	35	-	37
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
-	35	-	37
-	-	-	-
-	-	-	-

סכומים נקובים

עסקאות החלף כשל אשראי מול ישות יחידה (Single-name credit defaults swaps)
 עסקאות החלף כשל אשראי בהתאם למדד מסויים (Index credit default swap)
 עסקאות החלפת תשואה כוללת
 אופציות אשראי
 נגזרי אשראי אחרים

סך הכל סכומים נקובים

ערכי שווי הוגן

שווי הוגן חיובי (נכס)
 שווי הוגן שלילי (התחייבות)

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018		
א	ב	א	ב	
EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	
				1 חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP) (סה"כ)
50	10	7	1	2 חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים) מזה:
-	-	-	-	3 (i) נגזרי OTC
50	10	7	1	4 (ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	-	-	5 (iii) עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	-	-	6 (iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
440	-	605	-	7 ביטחון ראשוני מנותק
-	-	-	-	8 ביטחון ראשוני לא מנותק
-	-	-	-	9 העברות ממומנות לקרן סיכונים
182	-	143	-	10 העברות לא ממומנות לקרן סיכונים
				11 חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר (QCCP) (סה"כ)
-	-	-	-	12 חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים) מזה:
-	-	-	-	13 (i) נגזרי OTC
-	-	-	-	14 (ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	-	-	15 (iii) עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	-	-	16 (iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
-	-	-	-	17 ביטחון ראשוני מנותק
-	-	-	-	18 ביטחון ראשוני לא מנותק
-	-	-	-	19 העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	-	-	20 העברות לא ממומנות לקרן סיכונים

חלק 6 - סיכון שוק

מידע כללי על סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכללם: סיכון ריבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

אסטרטגיה וניהול

אסטרטגיית סיכון השוק של הבנק נגזרת מסיכון האסטרטגיה הכולל של הבנק וממסמכי מדיניות ניהול הסיכונים של החטיבות והמערכים העסקיים. המשימה העיקרית בניהול סיכון השוק היא זיהוי מקורות סיכון שוק, מדידתם הערכתם וניהולם באופן שוטף. ניהול סיכונים השוק מתבצע בראייה כוללת של פעילות הבנק והקבוצה. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על ידי ההנהלה והדירקטוריון כאשר מדיניות ניהול סיכונים השוק מכוונת להגדלת תוחלת הרווח, תוך שמירה על רמות סיכון מאושרות ומבוקרות. ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר:

התיק הבנקאי כולל את כל העסקאות אשר מטרתן ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לטווח בינוני/ארוך. הפעילות בתיק הבנקאי כוללת את ניהול המקורות והשימושים והחשיפות לסיכונים שוק ונזילות. ניהול סיכון השוק מנוהל ומתבצע על ידי המערך הפיננסי שמרכז ומתאם את הנושא ברמת הבנק והקבוצה.

תחומי האחריות העיקריים של המערך הפיננסי בניהול הנכסים וההתחייבויות הם: ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול ההון הפנוי של הבנק, ניהול החשיפות לסיכונים שוק בתיק הבנקאי, ניהול הנזילות העסקית והסטטוטורית, ניהול סיכון הנזילות וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מחירי מעבר וניהול וגידור החשיפות המאזניות באמצעות מכשירים נגזרים.

הגדרת **התיק למסחר** נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך ועסקאות נגזרים עם כוונת מסחר בטווח הקצר וכן פעולות בנגזרים שאינן למטרות הגנה או גידור. הפעילות בתיק למסחר מתבצעת על ידי חדר עסקאות מטבע חוץ שבחטיבה לנכסי לקוחות ועל ידי המערך הפיננסי. בקרת הפוזיציות בתיק למסחר ובקרת עמידה במגבלות Stop Loss שנקבעו, מבוצעות ברמה תוך יומית על ידי מערך הביניים בקו ההגנה הראשון.

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים

לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים המאושרת מדי שנה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. מסמך המדיניות מתווה ומפרט, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, עקרונות לפעילות ומגבלות לסיכונים השוק אליהם חשוף הבנק וברמת המכשירים והיחידות השונות במערך הפיננסי ובחטיבה לניהול נכסי לקוחות.

הובלת מסמך המדיניות, גיבושו והצגתו, נעשית ע"י החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף עם המערך הפיננסי.

ניהול הסיכונים בבנק מיועד הן לצורך גידור כלכלי והן לצורך גידור חשבונאי ותאבון הסיכון בא לידי ביטוי באמצעות קביעת מגבלות סיכון/הפסד כמותיות ואיכותיות. מדידת ניהול סיכונים השוק כוללת מגבלות בהתאם לתיאבון הסיכון על החשיפות הפיננסיות (השווי הכלכלי והרווח החשבונאי). מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם לבנק כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים הפיננסיים. מערכת המגבלות תוחמת את השפעת החשיפה של שינויים בלתי צפויים בגורמי הסיכון השונים לרבות שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין. חשיפות במגבלות עיקריות על סיכונים שוק מדווחות בדוחות הכספיים של הבנק.

ניהול סיכון שוק קבוצתי

היבט מרכזי במדיניות ניהול סיכונים השוק ותיאבון הקבוצה לסיכונים שוק הינו מיסוד תיאבון סיכון קבוצתי לרבות עקרונות מנחים לפעילות חברות הבנות הבנקאיות בקבוצה. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 339, והוראות אחרות של הפיקוח על הבנקים - ובכלל זה הוראות באזל, מערכת ניהול הסיכונים של הבנק מקיפה ומביאה בחשבון את החשיפה לסיכונים בחברות הבנות הבנקאיות. חברות הבנות הבנקאיות קבעו מדיניות ומסגרות לחשיפה לסיכונים שוק, ואלה נמסרים לעיון מוקדם בבנק כחלק מיישום והטמעת מדיניות ניהול סיכונים קבוצתית.

אמידה ובקרה של סיכונים השוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים ובשים לב לגודל ההון ולאופי הפעילות של כל חברת בת.

המידע על מצב החשיפות הינו חלק מהראייה הכוללת של חשיפת הקבוצה. בנוסף, הבנק בוחן לפחות אחת לשנה, את תיאבון הסיכון ואת סיכונים השוק בפועל של הבנק ושל החברות הבנות הבנקאיות.

שינויים עיקריים במדיניות בשנת 2018

ככלל, לא בוצעו שינויים מהותיים במגבלות מדיניות 2018, ובכלל זאת לא בוצע שינוי במגבלות העיקריות של סיכונים הריבית, הנזילות והבסיס.

סיכונים שוק

סיכונים השוק הנוצרים כתוצאה מהפעילות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר מוגדרים במסמך המדיניות ונקבעה לגביהם מסגרת תיאבון סיכון. להלן מקורות הסיכון העיקריים:

חשיפת בסיס - סיכון הבסיס הוא סיכון קיים או עתידי להכנסות ולהון הקבוצה שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בלתי צפויים במדד המחירים לצרכן, או בשערי החליפין עקב ההפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות בכל מגזר הצמדה). חשיפת הבסיס נמדדת ומונהלת באופן שוטף בכל אחד ממגזרי ההצמדה השונים: המגזר הצמוד למדד המחירים לצרכן, המגזר במטבע חוץ ובשקלים הצמודים למטבע חוץ.

חשיפת בסיס נוצרת כתוצאה מאי הקבלה בעיתוי, בבסיס המדידה ובסכומי ההשקעה עם או ללא פעולות גידור. על פי כללי החשבונאות ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שההשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד מוגדרת כחשיפת בסיס.

חשיפת ריבית - סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורותיו העיקריות של סיכון הריבית שאליה נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח), סיכון אופציות.

סיכון הריבית בתיק, הינו הסיכון הדומיננטי אליו חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הריבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הריבית (הוראה 333). ההנהלה והדירקטוריון קבעו מדיניות בנושא ניהול סיכון הריבית בהתאם להוראות.

בחישוב השווי ההוגן החשבונאי נעשה שימוש בעקומי היוון אשר מייצגים את מחירי הכסף של הבנק ומביאים בחשבון את מרווחי האשראי. בחישוב החשיפה הכלכלית, נעשה שימוש בעקומי היוון המייצגים את מחירי הכסף של הבנק.

סיכונים אופציות - סיכונים אופציות הם הסיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויין של האופציות, לרבות סטיות התקן.

דיווח

הדירקטוריון והוועדה לניהול סיכונים מקבלים דיווח שוטף בהינתן חריגה ממגבלה שבסמכות הדירקטוריון. בנוסף, מקבלים דיווח על הפעילות, החשיפות, תוצאות הפעילות וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון, במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. הדיווחים כוללים את עיקרי החשיפות ורמות הסיכון המנוצלות מתוך המסגרות המאושרות, סיכום אירועי דיווח (הפסדים, חריגות לפי סמכויות, אירועים חריגים), בקשות ואישורים להרחבת פעילויות והרשאות לפעילויות השונות בהתאם למדרג סמכויות ותמונת סיכון כוללת לפעילות הבנק וחברות הבנות. כמו כן, נבחנים גם שינויים נדרשים בהתאם לשינויים בפעילויות הבנק והקבוצה ו/או שינויים בסביבת הבנק והקבוצה או בשווקים הפיננסיים.

כמו כן ישנם בבנק מספר מנגנונים המאפשרים דווח ותגובה מידית להתפתחויות חריגות בשווקים:

1. וועדת ההנהלה לעניינים שוטפים המתכנסת שלוש פעמים בשבוע אשר דנה בסיכונים השוק והנזילות ומתקיימת בראשות המנכ"ל או ראש המערך הפיננסי.
2. ועדת הנהלה בנושא ניהול נכסים והתחייבויות - המתכנסת לפחות אחת לחודשיים ודנה בנושאים הקשורים למכלול הסיכונים הפיננסיים.
3. דיון בראשות המנכ"ל - המתקיים לפחות אחת לחודשיים ודן בהתפתחויות בתיק הנוסטרו ובהתפתחויות בשווקים הפיננסיים. החל משנת 2019 יתקיים לפחות אחת לרבעון.
4. ישיבות הנהלה אחת לשבוע בהן מוצגים נושאים הקשורים בסיכונים פיננסיים.
5. בחינה שוטפת במסגרת תכנית ההנהלה להתמודדות עם תרחישי קיצון בתחום סיכונים שוק של התממשות ארבעה פרמטרים כלכליים לפחות, מעבר לסף תגובה שנקבע מראש.
6. מעקב וניטור שוטף במסגרת תכנית ההנהלה לטיפול במשבר נזילות של אינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות.

ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים מתכנסת לפחות 8 פעמים בשנה לצורך דיון פרטני על החשיפות הפיננסיות העיקריות בבנק והתאמתן לתיאבון הסיכון, וזאת בנוסף לדיון במסמך הסיכונים הרבעוני המוגש לדיון גם בהנהלה ובדירקטוריון, אחת לרבעון.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכונים השוק

אמידת תוצאות מדדי הסיכון בתחום סיכונים השוק והריבית מתבצעת באמצעות מערכת מרכזית אחת וכן במספר מערכות ייעודיות נוספות המודדות את הסיכונים בפעילויות ספציפיות. מערכות מידע אלו משמשות את הבנק בביצוע תהליכים שונים, בחישוב מדדי סיכון ומבחני קיצון, וכן בתהליכי פיקוח ובקרה המתקיימים באופן שוטף בקווי ההגנה השונים.

כלים לניהול סיכון שוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים לניהול סיכון השוק כגון שימוש במודלים מקובלים לניהול, מדידת והערכת סיכון שוק לרבות מדדי חשיפה לשחיקה בשווי ההון כתוצאה משינוי בלתי צפוי בגורמי הסיכון, מדד הערך בסיכון (Value at Risk), מדד לחישוב השפעת שינויים בשיעור הריבית על הרווחים שימדדו בהתאם להוראות הדיווח לציבור וכן מבחני קיצון. כמו כן בבנק ישנו תהליך סדור לתיקוף מודלים בכדי להבטיח את נאותות השימוש בהם, והתאמתם לצרכי הבנק ולדרישות הרגולציה.

מודל הגישה הכלכלית לבחינת רגישות לריבית - המודל אומד את רגישות השווי ההון של ההון הכלכלי לשינוי מיידי של עקום הריבית באופן מקבילי ושלא במקביל ובעוצמות שינוי שונות המשקפות מצב עסקים רגיל או מצבי קיצון. השפעת השינוי בעקומי הריבית נבחנת על שווי התיק הבנקאי, התיק למסחר וסך הבנק והקבוצה תחת הנחות שונות.

מודל הערך בסיכון (ה- VAR) שיטה היסטורית - המודל אומד את השחיקה הצפויה בשווי ההון (נכסים והתחייבויות, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים), במהלך אופק השקעה של 21 ימים, בהינתן רמת מובהקות של 99% ובהתקיים תנאי שוק נורמאליים. נתוני ה- VAR מחושבים בבנק בתדירות יומית, על תיקים שונים (כגון: התיק הבנקאי והתיק למסחר). מבצע תהליך בחינה בדיעבד (Back Testing) בלתי תלוי, על פי קריטריונים שהוגדרו בוועדת באזל במטרה לבחון את תקפות מודל ה- VAR.

מודל גישת הרווחים לבחינת רגישות ריבית - המודל מציג את השפעתם של שינויים בריבית על הכנסות הריבית החזויות והכנסות הריבית מגלגול עסקאות.

כלים לאמידת סיכונים אופציות - חדר העסקאות במט"ח של הבנק סוחר במגוון של מוצרים פיננסיים - ובכלל זה באופציות. מט"ח. הנהלת הבנק קבעה מגבלות על פעילות דסק אופציות בחדר העסקאות ביחס לפעילות המותרת באופציות במונחי הפסד מקסימאלי בתרחישים. התרחישים מתייחסים לשינויים סימולטניים בשער החליפין ובתנודתיות של נכסי הבסיס. כמו כן נקבעו מגבלות נוספות במונחים של מדדי רגישות (Greeks) וכן קיימת מגבלת VaR לאופק של יום אחד.

כלי הניהול ובקרת סיכונים אופציות בחדר עסקאות מט"ח כוללים: שימוש במטריצת Vol-Spot המראה את החשיפה כתוצאה משינוי של שער חליפין ותנודתיות בתרחישים שונים. בנוסף, נעשה שימוש בממד הרגישות Rho הבוחן את השינוי בשווי הפוזיציה במקרה של תזוזה של 1% בעקום הריבית. כמו כן נעשה שימוש במודל Weighted Vega לניהול החשיפה לסיכון התנודתיות.

תרחישי קיצון פרמטריים - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההון הנבדקת באמצעות הפעלתם של תרחישי קיצון בתחום התממשות סיכונים פיננסיים. מגבלה זו נקבעה לעד 10% מסך כל ההון.

מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכונים

הבנק עושה שימוש במספר כלים לניהול והפחתת סיכונים ריבית באמצעות קנייה ומכירה של אגרות חוב ממשלתיות, ובאמצעות הנפקת מכשירי חוב. בנוסף, הבנק פועל בנגזרים למטרות גידור או הגנה של חשיפות מאזניות ובכדי לגדר חשבונאית את סיכון הריבית בפעילות במכשירי אג"ח במט"ח בעלי מח"מ ארוך בהתאם לכללי החשבונאות.

הבנק פועל במכשירים נגזרים לניהול פוזיציות הריבית והבסיס באמצעות עסקאות פורוורד, עסקאות סוואפ ופעילות באופציות. העסקאות הינן בעלות רמה גבוהה של נזילות, וניתן באמצעותן להעביר חשיפות ממגזר הצמדה אחד לאחר בקלות יחסית. אחת לחודש נבחן שינוי הערך הכלכלי הנובע משינוי בשווקים על התיק הבנקאי כולל גידורים. כמו כן מתבצעות ישיבות תיאום רבות עם כל היחידות הרלוונטיות בנושא ניהול סיכון השוק והריבית.

ממשל תאגידי לניהול סיכון שוק

מערך הפיקוח והבקרה על סיכונים פיננסיים ובכללם סיכונים שוק, מושתת על שלושה קווי הגנה כמפורט להלן.

קו הגנה ראשון:

יחידת מערך הביניים כפופה לראש המערך הפיננסי ומתמחה בביצוע בקורות על פעילות הנוסטרו, פעילות היחידה לניהול פיננסי בתחום ניהול הנכסים וההתחייבויות, ניהול הנזילות וכן על הפעילות בחדר עסקאות מטבע חוץ שבחטיבה לניהול נכסי לקוחות. היחידה מנטרת את הסיכונים הפיננסיים השונים סמוך להיווצרותם, ככל הניתן, מבצעת בקרה שוטפת של המגבלות בהתאם למדיניות הפיננסית, ומפתחת בקורות ונהלי עבודה לצמצום חשיפת הבנק. במסגרת פעילותה בודקת היחידה את העמידה במגבלות שנקבעו על ידי ההנהלה והדירקטוריון לגבי הפוזיציות השונות הן ברמה תוך יומית והן בדיעבד ומבצעת תרחישי קיצון בתיקים ספציפיים.

המערך האחורי בחטיבת המשאבים אחראי על סליקת העסקאות והעברת הכספים ובמסגרת זאת מבצע בקורות תפעוליות תוך יומיות על ביצוע העסקאות במטבע חוץ ובשקלים, הן בחדר עסקאות מטבע חוץ והן ביחידות נוסטרו מטבע חוץ ושקלים.

קו הגנה שני:

היחידה לניהול סיכונים שוק ונדילות ולתיקוף מודלים בחטיבה לניהול סיכונים, אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה, ובתוך כך אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים, אתגור נאותות הבקורות, התשומות והתפוקות בקו הראשון ובחינת אפקטיביות המגבלות. כמו כן, היחידה מבצעת תיקוף למודלים המרכזיים בשימוש הבנק.

קו הגנה שלישי:

מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות השונות במערך הפיננסי והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים המוצגים לדירקטוריון ולהנהלת הבנק. כמו כן, קו ההגנה השלישי כולל את כל גופי הביקורת החיצוניים.

סיכונים שוק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים

במסגרת יישום הוראות באזל בחרה הקבוצה ליישם את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים שוק. להלן פרוט רכיבי סיכון השוק:

סיכון שוק בשיטה הסטנדרטית

א	ב	
ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 בדצמבר 2017	סכומים
		מוצרים ישירים (outright products)
1	662	סיכון שיעור ריבית (כלל וספציפי)
2	6	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	199	סיכון שער חליפין
4	-	סיכון סחורות
		אופציות
5	-	הגישה הפשוטה
6	-	גישת דלתה-פלוס
7	22	גישת התרחישים
8	-	איגוח
9	889	סך הכל
	725	

הערך בסיכון VAR

התיאבון לסיכון

ערך ה-VAR ההיסטורי של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2018 עמד על כ-69 מיליון ש"ח. משקלו של ה-VAR ביחס לסך כל ההון ליום 31 בדצמבר 2018 עומד על כ-0.82%. הערך בסיכון (VAR) הינו נמוך ביחס להון הבנק ומשקף חשיפות מידתיות לסיכון שוק.

בחינת Back Testing

הבנק פועל בהתמדה לשיפור איכות החיזוי של מודל ה-VAR ההיסטורי באמצעות בחינה שוטפת של ה-Back Testing.

בחינת ה-Back Testing של מודל ה-VAR ההיסטורי מראה כי בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 לא נרשמו מקרים בהם ההפסד התיאורטי היומי עלה על ערך ה-VAR שנחזה. על פי תוצאות הבדיקה, המודל עומד בקריטריונים שהוגדרו על ידי ועדת באזל לקבלת המודל.

החשיפה בבסיס

ניהול החשיפה

- ניהול הסיכונים בחשיפות הבסיס והשקעת ההון הפעיל במגזרי ההצמדה השונים נעשה בהתבסס על הערכות ותחזיות שוטפות של הגורמים הניהוליים השונים במערך הפיננסי לגבי התפתחויות צפויות בשוקי הכספים וההון.
- תמהיל ההשקעה של ההון הפעיל במגזרי ההצמדה השונים מנוהל באופן שוטף בכפוף למגבלות המוצגות להלן, ועל בסיס התחזיות לגבי משתני השוק הרלוונטיים תוך ניצול פערי המחירים בין עלות המקורות ותשואת השימושים במגזרי ההצמדה השונים וכדאיותן של פוזיציות "יתר" או "חסר" בכל מגזר פעילות.
- במסגרת ניהול מאזני ההצמדה נעזר הבנק, בין השאר, במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמצעי לניטרול החשיפה לסיכונים בבסיס וברבית.

התיאבון לסיכון

- דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי הפוזיציות המותרות (עודף או חוסר) של נכסים על התחייבויות וחשיפת ההון הפעיל. ההון הפעיל מוגדר כהון העצמי האחרון הידוע וממנו מנכים בעיקר נכסים לא כספיים, נכסים קבועים והשקעות בחברות בנות.
- בנוסף לקביעת מגבלות על תיאבון הסיכון הכולל לחשיפה לסיכונים בסיס ברמת חשיפת ההון הפעיל, קבעה הנהלת הבנק גם מגבלות פרטניות ברמת חדרי העסקאות והיחידות העסקיות השונות היוצרות סיכונים בסיס, על היקף החשיפה בבסיס.

החשיפה בבסיס בפועל

להלן נתוני חשיפת הבסיס כאחוז מההון הפעיל ברמת הקבוצה, בהשוואה למגבלות הדירקטוריון:

תקרת החשיפה המאושרת כ-% מההון הפעיל	שנת 2018				מט"י לא צמוד
	ממוצע	מקסימום	מינימום	סוף תקופה	
אין					מט"י צמוד מדד
(30)-60	8.25	15.96	2.73	15.83	מט"ח וצמוד מט"ח
(10)-10	(0.82)	1.6	(2.3)	(1.84)	

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

הבנק פועל במגוון מכשירים פיננסיים נגזרים כחלק מניהול סיכונים השוק (חשיפות בסיס ורבית) וכן כשירות ללקוחותיו, בהם מהוות האופציות (לרבות מסלולי הבטחה) תחום בעל מרכיב גבוה יותר של סיכון שוק. במסגרת זו פעיל הבנק בעיקר באופציות על שערי החליפין של מספר מטבעות זרים ביחס לשקל.

מדיניות ניהול סיכונים המכשירים הנגזרים, לרבות: היקפי הפעילות ומגוון המכשירים המותרים לשימוש, מאושרת במסגרת דירקטוריון הבנק, ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים והנהלה. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי היקף מסלולי הבטחה המגלמים אופציות "גלומות" וכן לגבי גובה ההפסד המרבי בהתקיים תרחישים מסוימים בגין האופציות שהבנק פועל בהם כעושה שוק.

תאבון הסיכון

השקעה במכשירים נגזרים לסוגיהם נעשית לאחר בחינת כל מכשיר לגופו והתאמתו לצרכים הפיננסיים של הבנק וליכולתו לתפעל אותו באופן מיטבי, וכן ליכולתו לנטר את הסיכון בגינו הן בצד סיכון השוק והן בצד סיכון האשראי עבור עסקות בהן הבנק פועל כמתווך עבור לקוחותיו.

פיקוח ובקרת ניהול סיכונים המכשירים הנגזרים

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים עבור עצמו מבוקרת ומפוקחת על ידי יחידת תחום ניהול סיכונים שוק ונזילות ועל ידי מערך הביניים. החשיפות לסיכונים שבפעילות במכשירים נגזרים אל מול מגבלות החשיפה שנקבעו מרוכזות ומדווחות במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, המובא לדין ולאישור בהנהלה, בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון. הכנסות המימון ממכשירים נגזרים אחרים מפורטות בביאור "הכנסות מימון שאינן מריבית" בדוחות הכספיים.

חדרי עסקאות

חדרי העסקאות בבנק מיועדים לפעילויות שונות ומגוונות בתחום שוקי ההון ומטבע החוץ. חדר העסקאות במט"ח סוחר במגוון גדול של מכשירים פיננסיים, והינו אחד מחדרי העסקאות הפעילים במערכת הבנקאית גם בתחום המכשירים הנגזרים, לרבות עשיית שוק במטבעות ובאג"ח מדינה. הבנק פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פרוורד ובאמצעות אופציות הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פועל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של קבוצת הבנק נמוכה.

עיקר הפעילות בנגזרים הינה בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק. הבנק אינו חשוף בפעילות הנגזרים שלו לסיכוני מטבע מהותיים. בין היתר פועל הבנק גם בתחום המעו"ף בבורסה לניירות ערך. החשיפה הנוצרת הן בבסיס והן ברבית כתוצאה מפעילות זו נכללת במסגרת המגבלות המאושרות על ידי הדירקטוריון לחשיפות בבסיס וברבית.

חלק 6 א - סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

- סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים או אף התזרימים עצמם משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורותיו העיקריות של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות:
- סיכון תמחור מחדש הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי תמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של הבנק.
 - סיכון עקום התשואה הנובע מתזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה המשפיעות באופן שלילי על רווחי התאגיד הבנקאי או על השווי הכלכלי.
 - סיכון בסיס הריבית הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש.
 - סיכון אופציות הנובע משינוי עיתוי או בהיקף תזרים המזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק.
- בניהול החשיפות לסיכונים שוק מבחין הבנק בין החשיפות הנוצרות כחלק מהניהול השוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק (התיק הבנקאי) לבין החשיפות בתיק למסחר, זאת בהתבסס על מדיניות מפורטת שאישר דירקטוריון הבנק להגדרת התיק הבנקאי והתיק למסחר.

ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי

מטרת ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי היא למזער את השפעת שינוי בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, ובה בעת לשמור על יציבות הרווחים החשבונאיים של הבנק באופן של שנה אחת קדימה. הבנק עושה שימוש בשתי גישות עיקריות למדידה והערכה של סיכון הריבית בתיק הבנקאי: הגישה הכלכלית - מעריכה את השפעת שינוי מקבילי ולא מקבילי בעוצמות שונות בשערי הריבית על השווי ההוגן, המחושב כהפרש בין היוון הנכסים וההתחייבויות במחירי הכסף הנוכחיים של הבנק לבין היווןם במחירי הכסף לאחר יישום התרחיש. בגישה זו הבנק מתבסס על מודלים התנהגותיים לגבי פריסת העו"ש ולגבי פירעונות מוקדמים במשכנתאות. תדירות המדידה היא יומית.

גישת הרווחים - מעריכה את השפעת שינוי בשערי הריבית על הכנסות הריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית. בגישה זו הבנק מניח שיעורי מחזור מלאים במועדי הפירעון החוזיים או במועדי התמחור מחדש עבור כל פעילות, כאשר אופק החישוב הוא למשך שנה אחת קדימה. כמו כן, קיימות הנחות לחסמים שונים בתרחיש של ירידת ריבית. תדירות המדידה היא חודשית.

בנוסף לשתי גישות אלו, הבנק מבצע ניתוחי רגישות שונים, מבחני קיצון בשערי הריבית, וכן בוחן את הערך בסיכון (VaR). ניהול ובקרת סיכון הריבית בתיק הבנקאי מתבצע על בסיס שוטף ובדיעבד, ברובו במערכת מרכזית לניהול נכסים והתחייבויות.

ניהול החשיפה

ניהול החשיפה לסיכונים ריבית נעשה, תוך התאמת משך החיים הממוצע של המקורות והשימושים, ותוך צמצום החשיפה לשחיקת השווי ההוגן, כתוצאה משינויים בשערי הריבית ובכפוף למגבלות שקבע הדירקטוריון. הבנק אומד באמצעות מערכות מתקדמות את החשיפה לשינוי בשיעור הריבית על פי שתי גישות שונות ובתרחיש ריבית שונים, לרבות תרחיש קיצון באמצעות שתי גישות עיקריות, גישת השווי הכלכלי שעל פיה נמדדת ההשפעה לכל התקופות ובכל אחד מהמגזרים בנפרד, וגם בכל המגזרים יחד וגישת הרווח החשבונאי שעל פיה החשיפה נאמדת באופן של שנה אחת קדימה. החשיפה העיקרית לסיכונים ריבית בבנק מיוחסת לפעילות המימון במגזר השקלי הלא צמוד ובמגזר צמוד המדד, ונובעת ממאפייני ההשקעה, הנגזרים מטווח השימושים והמקורות במגזרים אלה.

על מנת למזער את סיכון הריבית בתיק הבנקאי וכחלק מניהול הנכסים וההתחייבויות, הבנק עושה שימוש בכלים לרבות באמצעות הנפקת אגרות חוב ופעילות בנגזרים.

התיאבון לסיכון

תיאבון הסיכון לריבית כפי שמשקף במגבלות הינו מידתי, וניצול מסגרות החשיפה מבוצע בהתאם להערכות הבנק בנוגע לשיעורי הריבית הצפויים ולמבנה עקום הריבית הצפוי באופקי זמן שונים ובכפוף למגבלות שהוגדרו במדיניות הסיכונים הפיננסיים.

דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על החשיפה לסיכונים ריבית בתיק הבנקאי באמצעות תחימת החשיפה המקסימאלית לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי עם שינוי מקביל של 1% בסך כל מגזרי ההצמדה. על פי המגבלה, החשיפה המקסימאלית המותרת לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי הינה בשיעור של 5%. מגבלה זו לרבות מגבלות נוספות שנקבעו, מנוטרות בתדירות יומית.

בנוסף קבעה הנהלת הבנק מגבלות פרטניות ברמת חדרי העסקאות והיחידות העסקיות השונות היוצרות סיכונים ריבית, על היקף חשיפת הריבית.

תרחישי קיצון - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההוגן הנבדקת בתדירות יומית באמצעות הפעלתם של מספר תרחישי קיצון לרבות מגבלה על השפעת זעזוע סטנדרטי ריבית (2%) על התיק הבנקאי. מגבלה זו נקבעה לעד 10% מסך כל ההון. בנוסף, נקבעו מגבלות לתרחישי זעזוע בשיעור הריבית הגבוהים מ-2%. תוצאות התרחישים ומשמעותן מדווחות אחת לרבעון להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

הנחות מפתח

סיכון הריבית נמדד ומונהל על בסיס הנחות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות: ביתרות חשבונות העובר ושב שאינן נושאות ריבית קיימות יתרות זכות בסכום יציב לאורך זמן. הבנק חישב באמצעות מודל ייעודי מהי יתרת העו"ש היציבה לאורך זמן מתוך כלל העו"ש וקבע כי תקופת הפירעון של יתרה זו בחישוב החשיפה לריבית תהיה למספר שנים. התקופה הממוצעת לתמחור מחדש המוקצה לפקדונות לפי דרישה הינה 9 חודשים, והתקופה הארוכה ביותר לתמחור מחדש המוקצה לפקדונות לפי דרישה הינה 5 שנים. כמו כן, ניהול חשיפות הריבית מביא בחשבון את השפעת הפרעונות המוקדמים של הלוואות לדיור בהתבסס על מודל סטטיסטי התנהגותי.

מידע כמותי

כימות החשיפה בתיק הבנקאי משולבת בחישוב מודל VaR, וכן במבחני הקיצון, ונועד להגביר את שקיפות סיכון הריבית בבנק הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. הבנק מודד ומעריך את רגישות התיק הבנקאי לשינויים בריבית בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 333 בנושא סיכון הריבית. המדידה נעשית הן ברמת מגזר הצמדה והן ברמת פעילות בודדת, ומודדת באופן שוטף את השפעת זעזוע סטנדרטי (קרי שינוי בלתי צפוי בעקום הריבית בשיעור של 100 נקודות בסיס), על השווי הכלכלי.

מידע על השינויים בערך הכלכלי של ההון העצמי ושל הכנסות הריבית נטו בהתאם לתרחישי זעזועים בשיעורי הריבית

סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

1. שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾ של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2018					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
104,012	11,525	10,393	3,088	129,018	נכסים פיננסיים *
29,644	516	23,495	7,911	61,566	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
92,521	10,618	15,080	4,169	122,388	התחייבויות פיננסיות *
35,248	386	18,998	6,832	61,464	סכום לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
5,887	1,037	(190)	(2)	6,732	שווי הוגן נטו
(1,109)	-	-	-	(1,109)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
762	-	54	-	816	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
5,540	1,037	(136)	(2)	6,439	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
5,728	968	(780)	(90)	5,826	מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2017					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
106,710	11,675	9,265	3,425	131,075	נכסים פיננסיים *
23,646	462	25,674	9,375	59,157	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
93,028	11,411	16,014	4,086	124,539	התחייבויות פיננסיות *
30,879	713	18,857	8,692	59,141	סכום לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
6,449	13	68	22	6,552	שווי הוגן נטו
(1,166)	-	-	-	(1,166)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
513	-	33	-	546	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
5,796	13	101	22	5,932	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
5,858	(16)	(390)	(56)	5,396	מזה: תיק בנקאי

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 32 בדוח הכספי. * למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם (1) של הבנקים וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2018				
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד (4)	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח				
5,583	913	(153)	(10)	6,333
5,757	844	(790)	(96)	5,715
5,524	1,162	(124)	(8)	6,554
5,727	1,092	(774)	(98)	5,947
שינויים מקבילים				
עלייה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי				
ירידה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי				
שינויים לא מקבילים				
(2) התללה				
מזה: תיק בנקאי				
(3) השטחה				
מזה: תיק בנקאי				
עליית ריבית בטווח הקצר				
מזה: תיק בנקאי				
ירידת ריבית בטווח הקצר				
מזה: תיק בנקאי				

ליום 31 בדצמבר 2017				
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד (4)	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח				
5,947	(20)	85	8	6,020
6,014	(48)	(408)	(68)	5,490
5,727	43	113	14	5,897
5,784	13	(377)	(65)	5,355
שינויים מקבילים				
עלייה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי				
ירידה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי				
שינויים לא מקבילים				
(2) התללה				
מזה: תיק בנקאי				
(3) השטחה				
מזה: תיק בנקאי				
עליית ריבית בטווח הקצר				
מזה: תיק בנקאי				
ירידת ריבית בטווח הקצר				
מזה: תיק בנקאי				

- (1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה.
 (2) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.
 (3) השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.
 (4) בתרחישי ירידת ריבית במגזר צמוד המדד נלקחת בחישוב סביבת ריבית שלילית.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית (6)

31 בדצמבר 2017			31 בדצמבר 2018		
סך הכל (5)	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות רבית	סך הכל (5)	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות רבית
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
282	3	279	300	10	290
277	-	277	288	-	288
(514)	(3)	(508)	(555)	(10)	(545)
(506)	-	(506)	(543)	-	(543)
שינויים מקבילים					
עלייה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי					
ירידה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי					

- (5) לאחר השפעות מקזות
 (6) בתרחישי ירידת ריבית המשקפים ריבית שלילית, חושבה השפעת התרחיש על הכנסות נטו מריבית, בהתאם להנחות השונות.

מידע נוסף על חשיפה לשינויים בשערי הריבית

חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2018

עם דרישה עד חודש	מעל 3 חודשים עד 3 חודשים	מעל 3 שנים עד 3 שנים	מעל 5 שנים עד 5 שנים	מעל 10 שנים עד 10 שנים	מעל 20 שנה עד 20 שנה	מעל 20 שנה עד 20 שנה	ללא תקופת פרעון
92,006	4,072	8,210	7,395	6,980	1,438	79	1,292
25,369	16,711	12,545	2,562	1,126	-	-	651
82,408	5,003	11,241	11,978	9,630	245	4	966
22,851	14,667	13,144	4,257	3,814	3,534	50	651
12,116	1,113	(3,630)	(4,242)	(3,487)	937	25	326

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

א. לפי מהות הפעילות:							
11,670	53	(3,542)	(3,315)	(3,345)	937	25	326
446	1,060	(88)	(927)	(142)	261	-	-
14,153	2,587	(5,986)	(4,370)	(4,646)	3,045	658	326
(173)	(65)	73	(282)	824	366	270	24
(1,864)	(1,409)	2,283	410	335	98	9	-
(34)	(220)	(156)	(90)	(100)	(203)	(256)	(50)
9,408	-	(1,707)	-	(6,885)	-	-	-
66	127	466	530	(236)	(243)	(556)	(101)

31 בדצמבר 2017			31 בדצמבר 2018		
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכול שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכול שווי הוגן
0.76	2.83	132,150	0.89	3.07	130,212
0.45	-	59,770	0.54	-	62,217
0.62	0.86	124,871	0.58	1.50	122,538
0.97	-	60,920	1.08	-	63,224
-	-	6,129	-	-	6,667

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

א. לפי מהות הפעילות:					
6,057	0.81	5,593	0.74	0.81	6,057
610	0.63	536	0.56	0.63	610
5,768	0.66	5,993	0.60	0.66	5,768
1,037	2.48	13	2.48	2.48	1,037
(138)	0.65	123	0.55	0.65	(138)
(1,109)	0.07	(1,166)	0.04	0.07	(1,109)
816	0.21	546	0.11	0.21	816
53	0.15	46	0.04	0.15	53

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי ושל סכומים אחרים לקבל ולשלם, לאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים, השפעת מודל פירעונות מוקדמים של משכנתאות והשפעת פריסת פיקדונות לפי דרישה, כשהם מהווים בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי הוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה בביאור 32 א בדוח הכספי.
- הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מפיקדונות לפי דרישה חושב בהתאם להנחות לגבי תקופות לפירעון המשמשות את הבנק לניהול סיכוני ריבית.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי הוגן הכלול בגינו בביאור 32 א בדוח הכספי.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי הוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- * למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים. לאחר השפעת פריסת לתקופות של פיקדונות לפי דרישה, ולאחר השפעת מודל פירעונות מוקדמים משכנתאות.
- ** סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים.
- *** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

חלק 6 ב - מניות

ההשקעה במניות ובמכשירים המשקפים סיכון מנייתי, נועדה לשפר את פיזור הסיכונים ואת גיוון מקורות ההכנסה לטווח הבינוני-ארוך של ההון הפנוי. ההשקעה מתבצעת ככלל בקרנות השקעה פרטיות, במדדי מניות מובילים בשווקי ההון בארה"ב ובאירופה ובמניות מחלקות דיבידנד, הנסחרות במדד ת"א 125, וזאת תוך בדיקת נאותות כדאיות ההשקעה טרם הרכישה.

בנוסף למגבלות הרגולטוריות בכל הקשור להגבלת היקף ההשקעה המותר לתאגידים בנקאיים בתאגידים ריאליים, הגדיר דירקטוריון הבנק תיאבון סיכון עבור פעילות במניות. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על גובה ההשקעה, תמהיל ההשקעה - לרבות מגבלה על החשיפה המטבעית ומגבלות ענפיות. מערכת המדידה משמשת לצורך ניהול ובקרת התיק הן בשקלים והן במטבע חוץ.

הטיפול החשבונאי במניות בתיק הזמין למכירה מבוצע באופן בו העלות נרשמת בספרים לפי שער רכישת המניה, כאשר השער נעשה בשוטף מול שער השוק המתקבל מהבורסה. הפער בין העלות לבין שער השוק העדכני נזקף לרווח הכולל. החל מיום 1.1.19 חל שינוי בדיווח החשבונאי של מניות סחירות כך שהפער בין העלות לבין שער השוק העדכני יזקף באופן שוטף לדוח רווח והפסד.

במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי ולסיכונים שוק. במסגרת זאת נדרש הבנק להלימות ההון הרגולטורית בגין סיכון מניות בתיק למסחר ולהלימות ההון הרגולטורית בגין סיכון אשראי בתיק הבנקאי.

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

31 בדצמבר 2017		31 בדצמבר 2018		
דרישות ההון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	דרישות ההון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
-	2	-	3	השקעות המסווגות בתיק למסחר
32	194 ⁽²⁾	37	224 ⁽²⁾	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
32	196	37	227	סך הכל השקעות במניות

(1) דרישות ההון חושבו לפי 12.81% לרבעון הנוכחי ו-12.80% ל-31 בדצמבר 2017.

(2) כולל השקעה במניות וקרנות השקעה פרטיות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין המוצגות לפי עלות בסך של 135 מיליון ש"ח. מזה: השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 123 מיליון ש"ח (31.12.17) - 119 מיליון ש"ח. מזה: השקעה בקרנות השקעה פרטיות בסך של 98 מיליון ש"ח.

בנוסף, במסגרת יישום הנדבך השני של באזל, הקבוצה מקצה הון נוסף במידת הצורך.

חלק 7 - סיכון נזילות

רקע

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק.

הבנק פועל בהתאם לעקרונות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 - "ניהול סיכון הנזילות", בין היתר באמצעות מדדים כמותיים לניטור אחר מצב הנזילות, ביצוע תרחישי קיצון ועוד. כמו כן, מיישם הבנק את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 221 - "יחס כיסוי הנזילות" המאמצת את המלצות ועדת באזל בנושא זה.

יחס כיסוי הנזילות לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 (LCR):

יחס כיסוי הנזילות מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 אשר מבוססת על המלצות ועדת באזל. יחס כיסוי הנזילות (LCR) הינו תקן שנועד לשפר את עמידות פרופיל הסיכון של התאגידים הבנקאיים בטווח הקצר באמצעות דרישה שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה (High Quality Liquid Assets) HQLA, לא משועבדים, הניתנים להמרה למזומן במהירות ובקלות וזאת כדי לענות על צרכי נזילות בתרחיש קיצון הנמשך 30 ימים קלנדריים.

התקן מגדיר מסגרת ספציפית לחישוב יחס כיסוי הנזילות במטרה ליצור אחידות ברמה בינלאומית.

יחס כיסוי הנזילות - LCR, מכיל שני רכיבים:

(א) שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בתנאי קיצון (HQLA),

(ב) סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים, המחושב על פי הפרמטרים של התרחיש.

היחס מחושב כשיעור של מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה מתוך סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים. החל מינואר 2017 הדרישה הפיקוחית המזערית ליחס כיסוי הנזילות, הן ברמת הבנק והן ברמת הקבוצה הבנקאית, הינה 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישה מינימאלית זו, אך עליו לדווח מיידית על החריגה למפקח על הבנקים, ובמקרים מסוימים, בליווי תכנית לסגירת פער הנזילות שנוצר.

יחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018 עומד על 122% הן במאוחד והן בבנק. קיימת תנועתיות מסוימת בין הימים במהלך הרבעון, ותחלופה בין שקלים למטבע חוץ, בעיקר בגין פעילות בנגזרים, אך תרומתם נטו בסך המטבעות נמוכה.

יחס הכיסוי הגבוה נשען כאמור על החזקת תיק נכסים ("כרית נזילות") איכותי אשר במטבע ישראלי מושקע בעיקר בפיקדונות בבנק ישראל ובאגרות חוב של ממשלת ישראל ובמטבע חוץ בעיקר באג"ח של ממשלות או בערבות וכן על מגוון מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. סיווג הנכסים, הפיקדונות, המסגרות והביטחונות השונים וכן השימוש במקדמים, מבוצע כפי שנקבע בהוראה 221.

על פיקדונות מגופים פיננסיים ועסקיים שמועד פירעונם עד חודש, חלים על פי ההוראה מקדמי יציאה גבוהים ולכן הם תורמים תרומה גבוהה יחסית לתזרים היוצא. במהלך תקופת הדיווח עמד הבנק במגבלות הרגולציה, על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 221.

להלן פרוט רכיבי יחס כיסוי הנזילות הממוצע :

א	ב	
לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018*		
סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך משוקלל (ממוצע)	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
33,364		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
		1 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
4,831	65,500	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
1,181	23,622	3 מזה: פיקדונות יציבים
3,279	29,511	4 פיקדונות פחות יציבים
371	12,367	א4 פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
31,885	41,290	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
31,771	41,176	6 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
114	114	8 חובות לא מובטחים
2,855	23,273	10 דרישות נזילות נוספות
333	333	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
2,522	22,940	13 קווי אשראי ונזילות
18	18	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
264	7,689	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
39,853		16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
-	888	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
11,239	14,271	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
1,219	5,404	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
12,458	20,563	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
33,364		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
27,395		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
122%		23 יחס כיסוי נזילות

* במונחים של ממוצעים פשוטים של 77 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

א		ב	
לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2017*			
סך ערך לא משוקלל (ממוצע)		סך ערך משוקלל (ממוצע)	
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
34,579			
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה			
1 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)			
תזרימי מזומנים יוצאים			
4,417		61,060	
2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים			
1,091		21,812	
3 מזה: פיקדונות יציבים			
2,952		26,767	
4 פיקדונות פחות יציבים			
374		12,481	
4A פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)			
31,783		41,272	
5 מימון סיטונאי בלתי מובטח			
31,771		41,260	
6 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)			
12		12	
8 חובות לא מובטחים			
2,944		22,856	
10 דרישות נזילות נוספות			
330		330	
11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות			
2,614		22,526	
13 קווי אשראי ונזילות			
45		46	
14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות			
269		7,269	
15 מחויבויות מימון מותנות אחרות			
39,458			
16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים			
תזרימי מזומנים נכנסים			
-		811	
17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)			
10,080		13,198	
18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן			
1,152		5,223	
19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים			
11,232		19,232	
20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים			
34,579			
21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)			
28,226			
22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו			
123%			
23 יחס כיסוי נזילות			

* במונחים של ממוצעים פשוטים של 77 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

מלאי נכסים נזילים

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, בשקלים ובמטבע חוץ, אשר יאפשרו לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון ובאמצעות מדיניות של גיוס מקורות יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים הכוללים פיקדונות ציבור, גיוס אג"ח ושטרי הון.

הנכסים הנזילים העיקריים של הבנק על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 הינם פיקדונות בבנק ישראל, אג"ח מדינת ישראל בשקלים ובמטבע חוץ ואג"ח ממשלות זרות ו/או בערבותן במטבע חוץ.

עיקר הנכסים הנזילים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך נזילים, הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2017 ב-48.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-44.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016, מזה, יתרת המזומנים, פקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-39.2 מיליארד ש"ח, וכ-9.2 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל. יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2017, עומד על 141.2%, בהשוואה ל-136.8% ב-31 בדצמבר 2016.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום	ממוצע		יתרה		
	31 בדצמבר 2017*	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	לרבעון הדוח *	לתאריך הדוח	
34,358	37,695	33,178	34,551	נכסי רמה 1	
142	141	70	71	נכסי רמה 2A	
79	78	116	121	נכסי רמה 2B	
34,579	37,914	33,364	34,743	סך הכל HQLA	

* במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

מדיניות סיכון הנזילות של הבנק והקבוצה

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ, שאותה אישר דירקטוריון הבנק, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 342 ו-221 כמתואר לעיל. המדיניות כוללת, בין היתר, מגבלות על יחס כיסוי נזילות, על יחסי הנזילות המזעריים בתרחיש רגיל ובתרחישי קיצון וכן התייחסות לכלי המדידה השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף. כמו כן, הבנק קבע מתודולוגיה שתסייע בדיהוי וטיפול במשבר נזילות בבנק, וזאת בכדי להבטיח את יכולתו של הבנק לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף, וכאלה שעלולים להתעורר בעת מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים.

ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הנזילות

קבוצת הבנק הבינלאומי כוללת מספר בנקים בעלי אופי פעילות שונה וצרכי נזילות שונים. הקבוצה מנהלת מעקב אחר מצב הנזילות לטווח הקצר ולטווח הארוך, הן ברמת הקבוצה כולה והן ברמת הבנק הבודד - כל בנק לפי צרכיו ובהתאם למבנה הנכסים וההתחייבויות שלו ואופי פעילותו. מדיניות ניהול הנזילות ברמת קבוצת הבנק מיושמת בהתאם להוראת ניהול בנקאי 342 ו-221, על פיה כל תאגיד בנקאי צריך לקיים מדיניות, למדוד את יחס כיסוי הנזילות שלו באופן עצמאי, ולקיים מודל נזילות פנימי שאושר בדירקטוריון. כמו כן, כל חברת בת אחראית לגבש ולקיים מדיניות עצמאית לניהול הנזילות לטווח הקצר ולטווח הארוך, תוך הקפדה על קיום ההוראות של הרשויות הרגולטוריות. כל אחת מחברות הבת בקבוצה עומדת ביחס כיסוי נזילות בפני עצמה. לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות על העברת כספים בתוך הקבוצה מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג.

תיאבון הסיכון

הבנק והקבוצה פועלים לשמירה על מלאי נכסים נזילים ברמה נאותה, במקביל לניהול השימושים, באופן שניב הכנסה לבנק. הבנק רואה משנה חשיבות בניהול שמרני אך אקטיבי של הנזילות בבנק. תיאבון הסיכון של הבנק והקבוצה נמוך ומתבטא במבנה הנכסים והתחייבויות, כלי המדידה וניטור הסיכון הרבים שמוקצים לעניין זה ומערכי הניהול והבקרה המופקדים על ניהול סיכון זה. לפירוט נוסף בנושא כלי מדידה וניטור ראו פרק בנושא זה להלן.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים נזילות:

התפיסה הבקרתית של הבנק היא של זיהוי, כימות ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו בנהלים באופן שוטף הן על ידי מנהלי החשיפה והן על ידי גורמי בקרה וביקורת בלתי תלויים, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים. ניהול החשיפה לסיכון נזילות נבחן, מבוקר ונדון באופן שוטף ויעודי על ידי פורומים וועדות ברמת דירקטוריון והנהלה וברמת החטיבות. במסגרת זו, מבוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי מזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות גיוס. מערך הפיקוח והבקרה על סיכון הנזילות מושתת על שלושה קווי הגנה כמפורט להלן.

קו הגנה ראשון:

יחידת מערך הביניים, הכפופה לראש המערך הפיננסי, מבצעת בקרה יומית על עמידה במגבלות, ריכוזיות מפקידים, ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות.

קו הגנה שני:

היחידה לסיכונים שוק ונזילות ותיקוף מודלים אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון והנהלה הבכירה, ובתוך כך אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים, אתגור נאותות הבקורות, התשומות והתפוקות בקו הראשון ובחינת אפקטיביות המגבלות. כמו כן, היחידה מבצעת תיקוף למודלים המרכזיים בשימוש הבנק.

קו הגנה שלישי:

מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות השונות במערך הפיננסי והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים המוצגים לדירקטוריון ולהנהלת הבנק.

כמו כן, קו ההגנה השלישי כולל את כל גופי הביקורת החיצוניים

דיווח על החשיפה לסיכונים נזילות

- דוח סיכון נזילות יומי בשקלים ובמט"ח מופק ממערכת הנזילות במחשב המרכזי, ומופץ לכל גורמי הניהול והבקרה הרלוונטיים.
- דיווח על החשיפות לסיכון הנזילות בשקלים ובמט"ח בהשוואה למסגרות ולגבולות הפעילות שנקבעו על ידי הדירקטוריון והסמכויות לניהולם

- מוצג שלוש פעמים בשבוע במסגרת הועדה לעניינים שוטפים, בראשות המנכ"ל או ראש המערך הפיננסי.
- דיווח על החשיפות, לרבות תוצאות תרחישי קיצון בנזילות, מוצג במסמך הסיכונים הרבעוני כנדרש בהוראה לניהול בנקאי תקין 310. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- בנוסף, הנהלת הבנק והדירקטוריון מעודכנים באופן שוטף ועל פי הצורך בהתפתחויות בחשיפות הבנק לסיכוני נזילות.

מדדים בשימוש ניהול סיכון הנזילות

- לצורך מדידה וניטור אחר סיכון הנזילות, עושה הבנק שימוש במספר מדדים, כאשר מדדי המפתח העיקריים שבאמצעותם עוקבת ההנהלה אחר מצב הנזילות הינם:
- יחסי כיסוי הנזילות - LCR (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221) ברמת הבנק וברמת הקבוצה המאוחדת, בהתאם למפורט לעיל, בתחילת פרק זה;
- יחסי נזילות מזערי (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342) במצבי קיצון שונים;
- יחס המימון היציב (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342);
- כרית ביטחון מינימאלית של נכסים נזילים במט"ח, הניתנים למימוש מיידי (בהתאם לקביעת דירקטוריון הבנק);
- המדדים כוללים מגבלות הנהלה ודירקטוריון שמטרתם להתריע על חריגה ממגבלה לצורך קביעת תכנית פעולה לחזרה למסגרת תיאבון סיכון הנזילות של הבנק.

- יחס נזילות מזערי במטבע ישראלי ובמטבע חוץ

יחסי נזילות המבוססים על מודל פנימי שפותח בבנק ושמטרתו מעקב אחר האמצעים הנזילים שברשות הבנק, הן תחת תרחיש של מצב עסקים רגיל והן תחת סט של תרחישים המדמים מצבי לחץ וקיצון שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית ולבנק באופן ספציפי. המודל מבוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי ביטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של גורמים מקצועיים. המודל מאפשר ניהול, שליטה, פיקוח ובקרה ברמה היומית השוטפת על מצב הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ ולפרקי זמן שונים. בכל אחד מהתרחישים נבחן מצב הנזילות על בסיס המדדים הכמותיים הבאים: יחס הנזילות, פער נזילות ואופק הישרדות. המודל משמש כלי ניהול דינמי, ברמה היומית, לבחינת מצב הנזילות בבנק ולניהול סיכון הנזילות. תוצאות המודל מוצגות 3 פעמים בשבוע בהנהלת הבנק ומבוקרות באופן שוטף על ידי גורמים עסקיים ובקרתיים בבנק.

- יחס המימון היציב - NSFR

- יחס זה מכיל שני רכיבים:
 - (א) כמות זמינה של מקורות מימון יציבים,
 - (ב) כמות דרושה של מימון לשימושים.
- היחס מחושב כשיעור של כמות זמינה של מקורות מימון יציבים מתוך הכמות הדרושה של מימון לשימושים. מטרת המדידה והניטור אחר היחס הינה לשמור על מבנה מימון (מקורות ושימושים), בטווח הבינוני-ארוך (שנה ומעלה) אשר ישמור על פרופיל נזילות התואם את תיאבון הסיכון שהוגדר לצרכי מימון עתידיים.

אסטרטגיית המימון

הבנק מנטר באופן שוטף את היקף וריכוזיות המקורות על פי קריטריונים שונים, כגון: גודל ואורך חיי הפיקדון, תלות במפקידים גדולים, ומצבי יעדים ומגבלות להיקף הפיקדונות הגדולים ולתמהיל המקורות בכלל. הבנק פועל בנגזרים ונדרש לביטחונות במסלקות השונות בגין פעילות זו. לדרישת הביטחונות הנ"ל קיימת השפעה נמוכה על רמת הנזילות ויחס כיסוי הנזילות של הקבוצה. הבנק והקבוצה מתמקדים בגיוס פיקדונות לפי סוג הלקוח ואורך חיי הפיקדון, ולשם כך מפתחים מוצרי פיקדונות שונים הנותנים מענה לצרכי הלקוחות ומאפשרים להם להשיג תשואות גבוהות באופן יחסי מחד ולפיזור והפחתת סיכון הנזילות מאידך. הבנק חותר לשיפור מתמיד בתמהיל המקורות בהתאם לצרכי יעדי הבנק בגיוס מקורות יציבים ולטווחי זמן ארוכים. לשם כך מושם דגש על גידול בפעילות הלקוחות הקמעוניים מתוך סך הפיקדונות, ועל הפחתת סיכון הריכוזיות הנובע ממפקידים גדולים. הבנק והקבוצה מנפיקים מפעם לפעם חוב לטוח ארוך בהתאם לצרכי הנזילות ולצרכים אחרים.

תכנית חירום

בהתאם להוראות בנק ישראל, הוגדרה בבנק תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות (Contingency Funding Plan - CFP). מטרת התכנית היא להגדיר את הפעולות הדרושות בנייה סכומי הנזילות להגנה על המפקידים, החייבים ובעלי המניות, ולקבוע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי משבר נזילות בבנק. התוכנית מציינת מהם הקריטריונים להפעלתה, מהם תרחישי הלחץ האפשריים, ניטור הסיכון ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות, תחומי אחריות וסמכות של בעלי תפקידים, אופן המענה והדיווח וההתנהלות מול גורמי פנים וחוץ. בנוסף, הבנק עורך אחת לתקופה תרגיל חירום המדמה תרחיש קיצון שמשפיע גם על מצב הנזילות, ובוחר את תפקוד הבנק ואת יישום תכנית החירום.

סיכון מימון

סיכון מימון נובע מהתייקרות בלתי צפויה בעלות המימון כאשר מקורות מימון ממוחזרים או נפרעים ומוחלפים על ידי מקורות חדשים ויקרים יותר או כאשר הבנק נאלץ לממש שימושים כתוצאה ממחסור במקורות זמינים. סיכון המימון בבנק מנוהל כחלק מניהול סיכון הנזילות. לבנק מקורות מימון מגוונים שעיקרם פיקדונות הציבור. סיכון זה מנוטר באמצעות מודל קצר/ארוך אשר מגביל את היקפי עודף השימושים הארוכים בשקלים ובמט"ח וכן מגביל את ההפסד הצפוי לבנק בגין התייקרות עלות הגיוס לתקופה של שנה.

מקורות המימון העיקריים - מידע נוסף

מקורות המימון העיקריים של הבנק כוללים את פיקדונות הציבור לטווח הקצר, הבינוני והארוך, זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך מתן דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן ארוכים, ממגוון של מגדרי לקוחות, ובמטבעות שונים. פקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמו ב-111,697 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-113,511 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017, קיטון בשיעור של 1.6%. בסוף דצמבר 2018 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, בכ-116.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-118.8 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2017. הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת, כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים וארוכים, ממגוון של מגדרי לקוחות, ובמטבעות שונים.

חוב לטווח ארוך

חוב לטווח ארוך מוגדר כחוב לתקופה של יותר משנה אחת. אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים הם חלק ממקורות המימון של הבנק לטווח ארוך. לתאריך 31 בדצמבר 2018 הסתכמו אגרות החוב וכתבי התחייבות הנדחים של הבנק בכ-4,989 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-5,249 מיליון ש"ח בסוף שנת 2017.

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים, ברמת הקבוצה, נכון ליום 31.12.2018 (במיליוני ש"ח):

הערך במאזן	יתרת בטחונות שהועמדו למסלוק המעו"ף	יתרת בטחונות שהועמדו למסלוקת הבורסה	משועבדים לבנק ישראל	יתרת בטחונות שהועמדו להבטחת שירותי סליקה ב-CLS	פיקדונות אצל צדדים נגדיים על פי הסכמי ISDA ונספחי CSA	בטוחות לברוקרים זרים
28,388	17	-	-	-	-	-
2,916	-	-	-	187	106	924
12,595	408	52	107	-	-	131
43,898	426	69	107	187	106	1,054

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים, ברמת הקבוצה, נכון ליום 31.12.2017 (במיליוני ש"ח):

הערך במאזן	יתרת בטחונות שהועמדו למסלוקת המעו"ף	יתרת בטחונות שהועמדו למסלוקת הבורסה	משועבדים לבנק ישראל	יתרת בטחונות שהועמדו להבטחת שירותי סליקה ב-CLS	פיקדונות אצל צדדים נגדיים על פי הסכמי ISDA ונספחי CSA	בטוחות לברוקרים זרים
36,561	18	28	-	-	-	-
2,625	-	-	-	173	174	556
10,238	266	83	206	-	-	159
49,424	284	111	206	173	174	715

הערה: בנוסף לסכומים המופיעים בטבלה לעיל, לצורך פעילות בניירות ערך באמצעות מסלוקת יורוקליר וכבטוחה לקו אשראי בסך של 40 מיליון דולר (או בסכום גבוה יותר שהוסכם/יוסכם מעת לעת עם הבנק במקרים חריגים שלא יעלה על 200 מיליון דולר), שהעמיד/יעמיד מפעיל המסלוקה לטובת הבנק, יצר הבנק שיעבוד ללא הגבלה בסכום של מזומנים וניירות ערך המופקדים ביורוקליר להבטחת מסגרת הפעילות.

חלק 8 - סיכון תפעולי

בהתאם להגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350, סיכון תפעולי הוא סיכון להפסד כתוצאה מאי-נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים דו סיכונים אבטחת מידע וסייבר והמשכיות עסקית, ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין.

הסיכונים התפעוליים מהווים חלק בלתי נפרד ממערך הסיכונים הכולל בתהליכי הבנק. הבנק רואה בסיכונים אלו מציאות הכרחית הנלווית לפעילות העסקית, מאחר שהסיכונים התפעוליים מובנים בכל סוגי הפעילויות העסקיות ותהליכי העבודה בבנק, בתהליכי הרוחב ובמערכות התומכות. הבנק פועל למזעור הסיכונים התפעוליים ככל האפשר, ומשיקולים של עלות מול הפחתת הסיכון. הנהלת הבנק רואה חשיבות מיוחדת ביישום בקורות כנגד מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, כאשר סדרי העדיפות ליישומן מביאים בחשבון גם שיקולים של מוניטין, אתיקה ואי סובלנות כלפי הפרת החוק.

מדיניות לניהול סיכונים תפעוליים

דירקטוריון הבנק קבע מתודולוגיה קבוצתית אחידה לניהול הסיכון התפעולי לרבות באמצעות מדיניות כוללת ומקיפה לניהול הסיכונים התפעוליים, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 310, 350. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון, וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים בבנק. המדיניות כוללת התייחסות למבנה הארגוני של ניהול הסיכון ולשרשרת של תהליכי ניהול סיכונים, מרמת זיהוי הסיכונים, הערכה ומדידה, הפחתה וניטור הסיכונים. ניהול הסיכונים מבוצע במטרה להעריך ולנטר את הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לרבות סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, למזער את הסיכונים הללו ולהפחית נזקים כספיים בגינם. עקרונות המדיניות נקבעו במטרה לקיים את הוראות ההסדרה, להנהיג ולהטמיע תרבות ארגונית של ניהול סיכונים ולהגדיר מסגרת עבודה וסביבת בקרה נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים. בנוסף, המדיניות באה להבטיח קיום מנגנוני דיווח אפקטיביים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות הקבוצתי אושר על ידי דירקטוריון הבנק, וכן בדירקטוריון של חברות הבנות הבנקאיות בהתאם להתאמות הנדרשות.

איסוף ודיווח אירועי כשל

הבנק מקיים תהליך של איסוף ותיעוד אירועי כשל, (אירועי הפסד/רווח, כמעט הפסד/כמעט רווח, הפרשה לתביעה), כבסיס נתונים לניתוחים רבעוניים ושנתיים של מגמות ומוקדי סיכון, לצורך הצגה בפני הנהלה והדירקטוריון, לאומדן הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לאימות הערכות הסיכון של מומחי התוכן, להפקת לקחים, לבחינה מחדש ולשיפור בקורות קיימות, לעדכון מפת הסיכונים ולשמירת היסטוריה. היחידה לניהול סיכונים תפעוליים אחראית לריכוז הדיווחים על אירועי כשל קבוצתיים, לבחינת קישור האירועים למפת הסיכונים ועדכונה במידת הצורך, לקיום תהליכי הפקת לקחים ברמת הבנק, לדיווח אירועים בעלי משמעות רוחבית, ולדיווח מידי על אירועים מהותיים, בהתאם לנהלי העבודה בנושא.

בנוסף, מקיימת הקבוצה תהליך הפקת לקחים גם לגבי אירועים חיצוניים מהותיים שמידע לגביהם מופיע בתקשורת.

המבנה הארגוני ומסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

מסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים נשענת על כללי ממשל תאגידי נאות ומבוססת על מודל שלושת קווי ההגנה:

קו הגנה ראשון - החטיבות/יחידות העסקיות, יחידות הרוחב וחברת הבת מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ (להלן - "מתף"), אחראים לניהול הסיכונים התפעוליים המובנים בתהליכים שבתחומי אחריותם.

קו הגנה שני - החטיבה לניהול סיכונים, ובכללה היחידה לניהול סיכונים תפעוליים, המהווה פונקציה בלתי תלויה האחראית לגיבוש והטמעת מתודולוגיה קבוצתית לזיהוי ולאומדן הסיכונים התפעוליים באופן בלתי תלוי ביוצרי הסיכון, להנחיה ולפיקוח על יישום כללי המתודולוגיה בבנק, לריכוז דיווחים ולהכנת מסמכי סיכונים רבעוניים להנהלת הבנק ולדירקטוריון כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310 ו-350. כמו כן, קו הגנה השני כולל את מדור SOX בחטיבת חשבונאי ראשי וכן את מנהל הגנת הסייבר הכפוף מקצועית למנהל הסיכונים הראשי.

קו הגנה שלישי - כולל את הביקורת הפנימית, אשר אחראית לביצוע ביקורת על מסגרת העבודה והבקורות כנגד הסיכונים התפעוליים, ואת כל גופי הביקורת החיצוניים.

הבנק הגדיר תפקידים וקבע סמכויות, תחומי אחריות וסדרי דיווח במטרה לקיים מסגרת עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים תפעוליים

- הבנק מקיים מערך נאות של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, בקרה ודיווח על תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. ניהול החשיפה לסיכונים אלו נבחן ומבוקר על ידי הדירקטוריון, ההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים במסגרת פורומים ודיווחים לרבות:
- הפורום הקבוצתי לניהול סיכונים תפעוליים בראשות מנכ"ל הבנק ובהשתתפות חברי ההנהלה ומנכ"לי חברות הבת. הפורום מתכנס לפחות אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים, לרבות בהתבסס על אירועי כשל, ממצאי סקר סיכונים תפעוליים, התממשות KRI, וכן מדווחות על ידי היחידות השונות בבנק וע"י חברות הבנות הפעולות הננקטות על ידם למזעור סיכונים אלו. והתפתחויות נוספות בתחום ניהול הסיכונים. הפורום דן, בין היתר, גם בנושא מניעת סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, הגנת הסייבר וסיכונים IT.
 - ועדת היגוי אבטחת מידע בראשות מנכ"ל מתף, המתכנסת לפחות אחת לחודש. בוועדה משתתפים גם נציגי חטיבת ניהול סיכונים.
 - ועדת היגוי הגנת הסייבר בראשות מנהל הסיכונים הראשי, מתכנסת אחת לרבעון ומטרתה לתת מענה לאיומי הסייבר.
 - פורום המשכיות עסקית בשעת חירום בראשות ראש החטיבה לניהול סיכונים, המתכנס לפחות אחת לרבעון.
 - החשיפות לסיכונים תפעוליים מרוכזות ומדווחות לדירקטוריון הבנק במסגרת "מסמך הסיכונים" הרבעוני, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310, 350. במסגרתו מוצגות, בין היתר, התפתחויות בנושא ניהול הסיכונים הקבוצתי.

מערכת למדידה, אמידה וניהול של סיכונים תפעוליים

הבנק מנהל את מפת הסיכונים באמצעות מערכת, המשותפת לניהול סיכונים תפעוליים וניהול סיכונים ציור, התומכת במתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים. מאגר המידע של המערכת, כולל את נתוני המבנה האירגוני, את מיפוי ותיעוד התהליכים בבנק ואת אירועי הכשל.

שיטות ותהליכי עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

הסיכונים התפעוליים מובנים בכל סוגי הפעילות העסקית של הבנק, ביחידות הארגוניות בתהליכי הרוחב, ובמערכות התומכות, והבנק רואה בהם מציאות הכרחית הנילוות לפעילותו העסקית.

ניהול הסיכונים התפעוליים מהווה חלק בלתי נפרד ממערך ניהול הסיכונים הכולל, ומבוצע במטרה להעריך ולנטר את הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, למזער את הסיכונים התפעוליים ככל האפשר, תוך מתן חשיבות מיוחדת ביישום בקרות כנגד מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, ומשיקולים של עלות מול הפחתת הסיכון, להפחתת נזקים כספיים בגין הסיכונים התפעוליים, ולניהול הקצאת ההון באופן מיטבי. אחד מהכלים המרכזיים למיפוי וזיהוי הסיכונים התפעוליים ולשליטה ובקרה עליהם הינו סקר הסיכונים התפעוליים. הסקר כולל את מיפוי ותיעוד תהליכי הבנק, מיפוי הסיכונים התפעוליים והבקרות בתהליכים אלו, לרבות סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, גם בהתבסס על מאגר אירועי הכשל וממצאי ביקורת, הערכת אומדן הסיכונים והפחתתו על ידי יישום בקרות חדשות, חיזוק בקרות קיימות ועוד. הבנק עורך סקר סיכונים תפעוליים תלת שנתי, שמאשר בהנהלת הבנק ובדירקטוריון. כמו כן, הבנק מבצע באופן שוטף ניהול סיכונים לאיתור מוקדי סיכון במוצרים, תהליכים ושירותים חדשים בבנק.

יצוין כי בעקבות ממצאי סקרי הסיכונים שמתבצעים, ממצאי הביקורת הפנימית ותהליכי הפקת לקחים בגין אירועי כשל, משולבות בקרות מיכוניות ואחרות בפעילויות הבנק השונות, וכן שופרו ושודרגו נהלי ותהליכי העבודה והבקרה.

בנוסף, כחלק מתשתית מעקב ובקרה, הוגדרו KRI - אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים בתהליכים נבחרים לאיתור מוקדם של שינוי במפת הסיכונים.

הגישות להערכת ההון הנדרש בגין סיכון תפעולי

הבנק מחשב את הסיכון התפעולי בהתאם לגישה הסטנדרטית, אשר לפיה מופתה ההכנסה הגולמית לשמונה קווי עסקים כפי שנקבעו בהוראה. לכל קו עסקים נקבע מקדם שונה, ודרישת ההון היא ממוצע שנים עשר הרבעונים האחרונים של ההכנסה הגולמית מוכפלת במקדם שנקבע לקו העסקים.

שימוש בביטוח על מנת להפחית את הסיכון התפעולי

הבנק רואה בקיום פוליסות ביטוח גורם משלים ולא מבטל את הצורך בהפחתת סיכונים. להלן פירוט ה"כיסוי הביטוחי" הקיים:

קבוצת הבנק הבינלאומי מחזיקה כיום ארבעה כיסויים ביטוחיים עיקריים:

1. כיסוי ביטוח "בנקאי משולב" (B.B.B). גבול אחריות בפוליסה זו משותף לארבעת פרקי הפוליסה כמפורט:
 - פרק ביטוח בנקאי: פרק זה מכסה נזק כספי ישיר שנגרם לבנק ממעשה אי יושר או תרמית של עובדי הבנק, נזק הנגרם כתוצאה מאובדן או נזק ל"רכוש בעל ערך", סיכונים העברה של "רכוש בעל ערך", נזק הנגרם כתוצאה מזיוף המחאות, בטחונות מזויפים, מזומנים מזויפים וכו'.

- פרק ביטוח פשעי מחשב: פרק זה מכסה נזק שנגרם כתוצאה מתשלום או העברת כספים או רכוש, מתן אשראי, חיוב חשבון או מתן ערך כלשהו על ידי הבנק, כתוצאה ישירה של הזנה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני ישירות לתוך מערכת המחשב של הבנק או למערכת מחשב של לשכת שרות או למערכת אלקטרונית להעברת כספים או למערכת תקשורת עם לקוחות; או כתוצאה משינוי או השחתה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני האגור במערכות כאשר פעולת המרמה נעשתה על ידי אדם שפעל מתוך כוונה לגרום הפסד לבנק או לשם הפקת רווח פיננסי למען עצמו או למישהו אחר.
- פרק ביטוח אחריות מקצועית: פרק זה מכסה את הבנק בגין חבותו החוקית כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות, או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק.
- ביטוח כספות אישיות: פרק זה מכסה את אחריותו החוקית של הבנק בגין אובדן או נזק לרכוש לקוחות, לרבות מזומנים ותכשיטים, המצוי בכספות אישיות בחצרי הבנק.
- 2. פוליסת ביטוח "דירקטורים ונושאי משרה": ביטוח זה מכסה את אחריותם של הדירקטורים ונושאי המשרה בגין תביעה בגין הפרת חובת זהירות ומיומנות, הפרת חובת אמונים כלפי הבנק, כאשר הם פעלו בתום לב והיה להם יסוד להניח שהפעולה לא תפגע בטובת הבנק.
- 3. פוליסות "ביטוחים אלמנטאריים": עיקרי הכיסוי הביטוחי: ביטוח נכסים, ביטוח חבויות וביטוח כספים.
- 4. ביטוח "סייבר"/כשל מחשבי: פוליסה זו מכסה את קבוצת הבינלאומי בגין אירועי נזק שונים, אשר עיקרם: הוצאות, נזקים לצדדים שלישיים, סחיטת "סייבר" ונזקי אובדן תוצאתי למבוטחים בפוליסה (אובדן הכנסות לחברה ו/או הוצאות תפעול נוספות) עקב אירוע כשל מחשבי ו/או אירוע סייבר.

המשכיות עסקית (Business Continuity Planning)

הוראות בנק ישראל מחייבות את הבנקים לפעול להבטחת המשכיות עסקית בעת חירום. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 355 בנושא, נערך הבנק להתאוששות ממקרה אסון והמשכיות עסקית במצבי חירום שונים. בבנק מתבצעת היערכות אשר מורכבת ממספר נדבכים: גיבוש מסמך מדיניות מקיף בנושא המשכיות עסקית, מסמך מסגרת עבודה הכולל פירוט לגבי תשתיות טכנולוגיות נאותות, גיבוש והטמעת תוכניות פעולה מקיפות ותשתית נהלים תומכת וביצוע תרגילים המדמים מצבי חירום שונים. בבנק קיים חדר מצב קבוצתי ופורום הערכות לשעת חירום קבוצתי בראשות ראש החטיבה לניהול סיכונים אשר מרכז פעילות זו בכל הקבוצה. הפורום מופקד על יישום המדיניות, הנהלים והמעקב אחר היערכות הקבוצה למצבי חירום שונים ומתכנס לפחות אחת לרבעון. בנוסף, מתקיים דיווח רבעוני בהנהלה בנושא המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום, ובנוסף מתקיים דיווח במסגרת מסמך הסיכונים בנושא זה בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק מקיים באופן שוטף תהליך לשיפור היערכות המשכיות עסקית במסגרתו מעודכן המיפוי של כל הפעילויות והמשאבים הקריטיים אשר נדרשים בשעת חירום, ומעודכנים תרחישי החירום ומסמך המדיניות בהתאם.

ביום 9 באפריל 2017 פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 355 - "ניהול המשכיות עסקית". התיקונים להוראה נועדו לחדד היבטים הנוגעים למקרים של שיבושים תפעוליים משמעותיים, לרבות שביתה ואפשרות לשיבוש תפעולי משמעותי בכל המערכת הבנקאית.

בכלל זה הדגיש התיקון גם את חשיבות השמירה על תפקודן התקין של מערכות תשלומים וסליקה, המשך אספקת שירותים בנקאיים לציבור, וכן שמירה על מוניטין, רווחיות, ועל המפקידים והמחזיקים בניירות ערך של התאגיד הבנקאי.

ניהול סיכונים בסביבות מחשוב ענן

הבנק בחן את האפשרות לפעילות בסביבת מחשוב ענן ופועל בהתאם להוראה 362 בנושא, הקובעת הנחיות ותנאים הנדרשים לשימוש של תאגיד בנקאי בטכנולוגיות מחשוב ענן ומדגישה את הצורך לנהל את הסיכונים לכל שימוש בטכנולוגיות מחשוב ענן. הבנק אישר מדיניות שימוש בטכנולוגיות מחשוב ענן בהנהלה ובדירקטוריון.

אבטחת מידע

דירקטוריון הבנק והנהלתו קבעו מדיניות מפורטת בנושא אבטחת מידע בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357 - "ניהול טכנולוגיית המידע", ומינה מנהל אבטחת מידע האחראי על ניהול סיכוני אבטחת מידע. הבנק מבצע את כל הסקרים והמיפויים הנדרשים לעמידה בהוראה. הבנק נערך לכל הנדרש מהנחיות בנק ישראל בנושא מדיות חברתיות. בנוסף, ב- 8.5.2018 נכנס לתוקף עדכון לתקנות הגנת הפרטיות. הבנק מיפה את הפערים ומיישם את העדכון.

השלכות של סיכוני אבטחת מידע ואירועי סייבר

התקפות סייבר מבוצעות במטרה להסב נזק מאסיבי באמצעות פגיעה בפעילות אסטרטגית. הנזק הצפוי מהתקפות אלו עשוי לנבוע מפגיעה באמינות, שלמות, סודיות המידע ו/או בזמינות מערכות הבנק. נזקים אלו עלולים להוביל לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק ולהשפעה על לקוחותיו.

הבנק מקיים מערך הגנה כולל וייעודי להתמודדות עם התקפות סייבר, בנוסף לפעילות הכוללת המבוצעת בתחום אבטחת מידע. מערך ההגנה כולל היבטים אנושיים, טכנולוגיים ותהליכיים שמטרתם לצמצם את הפגיעה בפעילות הבנק וההשפעה על לקוחותיו, והכל על פי תרחישי תקיפה ייעודיים המוגדרים על ידי מנהל הגנת הסייבר. היערכות זו כוללת, בין היתר, את הפעילויות הבאות:

- בחינת הסיכונים העיקריים וסקירת הסיכונים הרלוונטיים, תוך התייחסות לגורמי הסיכון, עלויות הסיכון והשלכותיו.
 - ממצאי סקרים ותרגילים, אירועי התקפות סייבר על הבנק והערכת הסיכון הנובע מתקריות סייבר ידועות בארץ ובעולם (שלא התממשו בבנק), נדונים בהנהלת הבנק ובדירקטוריון.
 - אחת לשנה מתבצע סקר מקיף לבחינת העמידות בפני התקפות סייבר. בכלל זה תרגול מערך ההגנה, על פי תרחישי התקיפה שהוגדרו.
 - הבנק מעדכן מעת לעת את מאפייני ההתקפות המהותיות בגין יידרש לבצע דיווח במסגרת מסמך הסיכונים, תוך התייחסות לאופי הסיכונים המהותיים והשפעתם על הבנק.
 - מערך הגנת הסייבר זיהה ניסיונות תקיפה אך הבנק וחברות הבת שלו לא חוו עד כה התקפות סייבר בעלות השפעה מהותית על תפקודם. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, ההנהלה והדירקטוריון של כל אחד מהבנקים בקבוצה הגדירו את אסטרטגיית הגנת הסייבר ואת מדיניות הגנת הסייבר. מנהל אבטחת המידע של הקבוצה מונה גם כמנהל הגנת הסייבר הקבוצתי בהתאם להיתר מבנק ישראל.
- מחלקת אבטחת מידע והגנה בסייבר מבצעת תרגילי סייבר לבדיקת המוכנות הטכנולוגית, המוכנות התשתיתית וכן סימולציות לבחינה של תרחישים מורכבים. בנוסף, בשיתוף עם החטיבה לניהול סיכונים נעשתה הגדרה של המתודולוגיה למיפוי סיכוני סייבר ומבוצע סקר סיכוני סייבר. מנהל הגנת הסייבר מקיים פורום חודשי אשר דן בהתראות מודיעין והשפעה של אירועי סייבר שהתרחשו בארגונים פיננסיים בעולם על היערכות של הקבוצה והשינויים הנדרשים במתאר איומי הסייבר על הקבוצה הבנקאית.
- מחלקת אבטחת מידע והגנה בסייבר מפעילה תכנית לשמירת כשירות של גורמים שונים במתקן ובקבוצה באמצעות הרצאות מודעות, ימי עיון, תרגילים מקומיים ויציאה להכשרות מרוכזות.
- מחלקת אבטחת מידע והגנת הסייבר מפעילה תכנית "אקסלרטור סייבר" לחברות הזנק בתחום אשר מטרתה לאתר חברות אשר מפתחות יכולות הגנה חדשניות, לסייע לחברות לעצב את המוצר שלהן כך שיענה על דרישות הגנה של הבנק ולהפעיל את המוצר בסביבות שונות ברשת הבנק בהתאם לצרכים ושיקולי ההגנה. מתוך החברות שהשתתפו במחזור האחרון, סיימו כל החברות את מסלול האקסלרטור והן נמצאות בשלב של מוצר שניתן לשילוב במערך ההגנה בהתאם לצרכים.

בשנת 2018 פורסמו שתי הוראות ניהול בנקאי תקין שהוציא בנק ישראל אשר עוסקות בפעילות הבנק מול ספקיו: הוראה 363 – "ניהול סיכוני סייבר בשרשרת האספקה" והוראה 359A "מיקור חוץ". הבנק פועל לעמידה ברגולציה בהתאם ללוחות הזמנים הנדרשים בהוראה ובכלל זאת מיפוי פערים והכנת תוכנית עבודה ליישום. בנוסף הבנק עומד בדרישות הבקרה של חברת SWIFT העולמית ליישום בשנת 2018.

חלק 9 - סיכונים אחרים

סיכון משפטי

א. כללי

סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנב"ת מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)". הבנק מתייחס להגדרה באופן מרחיב וכולל בסיכון המשפטי, בין היתר, סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין לרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי או ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

ב. תיאבון הסיכון

הבנק נוקט במדיניות שמרנית של תיאבון סיכון נמוך ביחס לקשירת הסכמים והתחייבויות משפטיות ומבצע את פעילותו העסקית בליווי וגיבוי משפטי הולם, תוך הקפדה יתרה על עמידה בכל הוראות החקיקה והרגולציה והמגבלות והחבויים הנגזרות מהן. מבלי לגרוע מהאמור, הבנק נוקט במדיניות של אפס סובלנות בכל הנוגע לסיכון שמקורו בהפרה של הוראות דין המהוות עבירה פלילית או הפרה מינהלית.

ג. מדיניות וניהול החשיפות

הבנק פועל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון, במסגרתה מתואר הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו.

מערך הייעוץ המשפטי של הבנק מקיים, בעצמו או באמצעות עורכי דין חיצוניים, מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה, העשויות להשליך על הפעילות השוטפת של הבנק, ומספק את הייעוץ, הגיבוי והתמיכה המשפטית הנדרשת לבנק על יחידותיו השונות. הבנק פועל למזעור הסיכונים על בסיס התפתחויות אלו ובהתאם להשלכותיהן. כמו כן, מערך הייעוץ המשפטי עורך, על פי הצורך, עדכונים נדרשים במסמכים המשפטיים שבשימוש הבנק, בהסכמי המסגרת להם הבנק צד ובחוות דעת משפטיות המהוות בסיס להתקשרויות ו/או קיום מנחים לפעילויות שונות.

בנוסף, פועל מערך הייעוץ המשפטי לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר או פעילות חדשים ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר.

כן נקבעים בבנק נהלים לעבודת המטה והסניפים ונעשות הדרכות שוטפות ליישומם, תוך שימת דגש על הנושאים המשפטיים הכרוכים בפעילות הבנק.

במסגרת סקר הסיכונים התפעוליים שנערך בבנק נסקרות גם פעילויות מערך הייעוץ המשפטי, וסיכונים שאותרו מוערכים, נקבעים צעדים למזעורם ומופקים לקחים לשם מניעת הישנותם.

ד. דיווח על החשיפה לסיכונים משפטיים

- החשיפות לסיכונים משפטיים מרוכזות ומדווחות במסגרת מסמך הסיכונים המשפטיים הרבעוני, המשולב במסמך הסיכונים הכולל של החטיבה לניהול סיכונים, אשר נדון אחת לרבעון בהנהלה ובוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים.

- בעת אירוע מהותי בעל אפיונים משפטיים, מוגש למנהלת הסיכונים המשפטיים דיווח מיידי ביחס לאירוע, מידת השפעתו ואופן השפעתו על הבנק. מנהלת הסיכונים המשפטיים מורה על האמצעים שיש לנקוט על מנת לצמצם את מידת החשיפה לסיכון המשפטי שנוצר ונעזרת לשם כך בעובדי מערך הייעוץ המשפטי ו/או יועצים משפטיים חיצוניים, הביקורת הפנימית, קצין הציות והמונה על אכיפה פנימית בדיני ני"ע, בהתאם לצורך. אירועים מהותיים כאמור מדווחים מיידי ל"מנכ"ל הבנק.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכונים המשפטיים

מערך הייעוץ המשפטי פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול הסיכונים המשפטיים, ובאחריותו הגדרת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הקבוצתית.

סיכונים משפטיים משמעותיים בקבוצה מדווחים למנהלת מערך הייעוץ המשפטי, הן בדיווחים מיידיים והן בדיווחים תקופתיים. כמו כן ועדה קבוצתית לניהול סיכונים משפטיים מתכנסת תקופתית ונדונים בה נושאים וחשיפות משפטיים מהותיים.

סיכון ציות

א. כללי

- הוראת ניהול בנקאי תקין 308 של הפיקוח על הבנקים כפי שעודכנה ב- 2015, מחייבת את הבנקים לפעול לקיום כלל הדינים וכללי ההתנהגות החלים על הפעילויות הבנקאיות השונות של התאגיד הבנקאי.
- סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות. סיכון זה כולל סיכון התנהלות (Conduct Risk), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושגת על ערכי יסוד בדמות הגנות, הגינות ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.
- **הוראות ציות:** כמוגדר בתיקון להוראה 308 האמור לעיל, הינם: חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לעניין זה, לרבות עמדות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות הציבור), תקדים משפטי מחייב, נהלים פנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של התאגיד הבנקאי. ההוראה מאפשרת לתאגיד הבנקאי לקבוע כי הוראות ציות מתחומים שאינם בליבת הפעילות הבנקאית כגון דיני עבודה, הוראות הדיווח לציבור הוראות יציבותיות וכדומה, יהיו באחריות ובפיקוח גורם בקרה בקו ההגנה השני, שאינו חלק מפונקציית הציות (להלן: "מנהל סיכון ציות").
- החובות החלות על הבנק הינן חובות חוצות ארגון הנוגעות למגוון נרחב של פעילויות, הליכים ומוצרים אותם מבצע הבנק מדי יום.
- הבנק אימץ תוכנית אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך, המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות, נהלי הבנק וההתליכים השונים בבנק, אשר מסדירה נהלים והנחיות ליישום מתמשך של התוכנית, וזאת בהתאם לקריטריונים שפרסמה רשות ניירות ערך בנושא. הבנק מינה את ראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי של הבנק כממונה על האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר הוצאתה לפועל של תוכנית האכיפה בדיני ניירות ערך, בין היתר, באמצעות קיום בקורות וביקורות בתחום דיני ניירות ערך.

ב. מדיניות

- דירקטוריון הבנק קבע ואישר מדיניות ציות קבוצתית, אשר הועברה לכל חברות הבת הבנקאיות בישראל ובחו"ל לאישור במוסדותיהן תוך התאמה לאופי המיוחד של כל אחד מהבנקים. הבנק עדכן את מדיניות הציות בהתאם להוראה החדשה במסגרתה הוסדרו, בין היתר, מבנה פונקציית הציות, הגורמים השונים המעורבים ביישום המדיניות, חלוקת האחריות לביצוע בקורות בקו ההגנה השני אחר הוראות הציות השונות בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה וכדומה.
- כמו כן דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את תוכנית העבודה של מחלקת הציות של הבנק.

ג. תיאבון הסיכון

- הבנק והקבוצה אימצו מדיניות של הקפדה יתרה בהתייחסות לסיכון הציות. ביחס להפרת הוראות החוק ונהלי הבנק הקשורים להוראות החוק, הקבוצה תמלא אחר הוראות ציות החלות עליה ותפעל לשם הבטחת העמידה בהן על ידי כלל עובדי הקבוצה. כל עסקיה של הקבוצה יבוצעו על פי נהלי הבנק, הקוד האתי ובהתאם לכל החוקים והתקנות. הקבוצה פועלת להטמעת תרבות ארגונית ואמות מידה ליושרה ואתיקה כבסיס הכרחי לקיום של תרבות ציות בכל דרגי הארגון.

ד. ניהול החשיפה

- לשם קיום ההוראה הוקמה בבנק מחלקת ציות (להלן: "פונקציית הציות" או "הפונקציה"), הכפופה לקצין הציות הראשי ומשמשת כפונקציה בלתי תלויה, אחראית על ניהול סיכון הציות בתאגיד הבנקאי. כמו כן, מונה קצין הציות הראשי כ-RO (הממונה) על יישום כללי החקיקה וההוראות בתחומי ה-FATCA שמטרתו לאכוף מנגנוני דיווח לגבי חשבונות של אמריקאים מחוץ לארה"ב, RO לבחינת יישום הסכם ה-QI (Qualified Intermediary) המרחיב את דרישות הדיווח וניכוי המס מתשלומים מסוימים מעבר לחשבונות אמריקאים גם לחשבונות אחרים להם הכנסות ממקורות אמריקאים וכן אחראי לוודא יישום כללי ה-CRS (Common Reporting Standard) שבדומה ל-FATCA תכליתו להסדיר את אופן החלפת המידע האוטומטי לגבי חשבונות פיננסיים של תושבים זרים בין מדינות אשר יחתמו על הסכם ביניהן.
- הפונקציה אחראית על ריכוז הבקרה בבנק לציות להוראות הציות שבאחריותה בהתאם למדיניות הציות ותוכנית העבודה השנתית ולדיווח על ליקויים או פערים, לכל מדרג הסמכויות בבנק, בין היתר ע"י בחינת מוצרים חדשים ו/או פעילויות חדשות, כמו גם ביצוע בקורות שוטפות על מוצרים ופעילויות קיימות בהתאם להוראות הציות השונות וע"י קבלת דיווחים ממנהלי סיכון הציות. כחלק מתפקידה, בוחנת גם הפונקציה חוזרים ונהלים חדשים, טרם פרסומם, וכן בודקת את קיום הוראות הציות באופן שוטף, בסיוע מערך הייעוץ המשפטי, אחר שינויים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות.

- בשנת 2016 בוצע סקר תשתיות מקיף בנושאי הציות השונים והכולל מעבר להוראות כאמור בהוראה 308, גם את ההוראות מתחום הסיכונים חוצי גבולות, איסור הלבנת הון ואכיפה פנימית בדיני ני"ע. הסקרים בעניין ההוראות מתחום הסיכונים חוצי גבולות, איסור הלבנת הון ואכיפה פנימית בדיני ני"ע הסתיימו והוצגו בפני הנהלת הבנק והדירקטוריון. הסקר בתחום הוראות הציות שאינן בתחומים האמורים לעיל, הסתיים והוצג להנהלה ולדירקטוריון.
- לצד קצין הציות הראשי פועלים:
- נאמני ציות בכל אחד מסניפי הבנק ובמטה, אשר מתפקדים, בין היתר, לזהות ולאתר אירועים המצריכים דיווח או טיפול מיוחד של המחלקה.
- ועדת ציות אשר כוללת נציגים של יחידות הבנק השונות.
- פורום מעקב אחר יישום הוראות סטטוטוריות בראשות מנהל הסיכונים הראשי, שמתפקידו לעקוב אחר יישום הוראות ציות חדשות ולדון בטיטוט הוראות, הצעות חוק, תזכירי חוק וכדומה.
- כמו כן, מסתייעת הפונקציה במערך הביקורת הפנימית של הבנק, ביחידה לפניות הציבור, במחלקת שיטות ותהליכים, במערך הייעוץ המשפטי, במתף ובמחלקת ההדרכה.
- בבנק מבוצעים תהליכי הטמעה שוטפים בנושא הציות על ידי לומדה, קיום ימי עיון והדרכות למטה ולסניפים.
- מערך הייעוץ המשפטי מבצע מעקב אחר עדכוני חקיקה ווידוא מסירתם לאחראי על ניהול סיכונים ציות וכן למתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח קצין הציות להנהלת הבנק ולועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח המפורט כולל סיכום פעילות הפונקציה, פירוט המלצות, פרטים ביחס להפרות של הוראות ציות שזוהו במהלך התקופה המדווחת והמלצות לגבי צעדים שיש לנקוט בגין ההפרות ומניעת הישנותן והיערכות הבנק ליישום הוראת ציות חדשה.
- לפחות אחת לשנה מדווח קצין הציות לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים ובו הוא מסכם את פעילותו בשנה הקודמת וכן מציג את תכנית העבודה לשנה הבאה.
- בנוסף, במדיניות הציות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מידיים לדירקטוריון.

ו. ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הציות

- קצין הציות הראשי פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים הציות, ובאחריותו לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא הציות בקרב חברות הבת הבנקאיות בארץ ובח"ל, הכוונה וליווי חברות הבנות בבניית מערכות, בכתיבת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטעמה של ההוראות. בכל חברה בת בנקאית פועל קצין ציות.
- תחולת המדיניות הינה על כלל חברות הקבוצה, בהתאמות הנדרשות.
- מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא הציות בבנק ובחברות הבנות בקבוצה.

ז. ניהול סיכון התנהלות - Conduct Risk

- סיכון התנהלות הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי ייסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.
- קבוצת הבנק נדרשת להטמיע ערכי הגינות ושקיפות בפעילותה מול לקוחותיה וחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל נדרשת קבוצת הבנק לוודא כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים כמו סיכונים ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. לבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה (conduct risk) כחלק ממדיניות הציות. אחד מיעדי של קצין הציות הינו לפעול להטמעת העקרונות בקרב החטיבות השונות.

סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור

א. כללי

- סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן "הלבנת הון") הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרום התממשות של סיכון מוניטין.
- על המגזר הבנקאי חלות הוראות שונות במסגרת מניעת הלבנת הון ומימון טרור הכוללות, בין היתר, את החוק לאיסור הלבנת הון, החוק לאיסור מימון טרור, צו איסור הלבנת הון, תקנות איסור מימון טרור, הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411, חוזרים שונים של הפיקוח על הבנקים ועוד.

ב. מדיניות

דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור של הקבוצה.

ג. תיאבון הסיכון

- הבנק, מפעיל מדיניות של "אפס סובלנות" בהתייחסות לסיכוני הלבנת הון וסיכונים חוצי גבולות לעניין עבירת מס (cross border) ובמסגרתה נדרשים כל מנהלי הבנק ועובדיו, ללא יוצא מן הכלל, כולל כל חברות הבת בקבוצה, למלא אחר הוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק וכן אחר כל נהלי הבנק הרלבנטיים הנובעים מהוראות אלו.
- קבוצת הבנק נוהגת מדיניות מחמירה שנועדה להבטיח יישום דווקני של הוראות החוק והכרה נאותה של הלקוח אתו מנהל הבנק עסקים, ובכלל זה הבנת עסקי המנוהלים עם הבנק או באמצעותו, החיוניים למניעת הלבנת הון ומימון טרור באמצעות הבנק ולניהולו התקין של הבנק.
- המדיניות בתחום מניעת הלבנת הון כוללת הגדרה ברורה של איסורים ביחס לפעילות מול גופים ומדינות לגביהן ישנן הגבלות.
- מדיניות ניהול הסיכון מתייחסת לדרישות "הכר את הלקוח" בהתאם לחקיקה מחייבת ומגדירה תהליכים וכלים הנדרשים לצורך עמידה מיטבית בדרישות אלו.

ד. ניהול החשיפה

- בבנק פועלת יחידה למניעת הלבנת הון ומימון טרור, הכפופה לקצין הציות הראשי, אשר מופקדת על יישום הוראות הדין בנושא זה ועל הטמעתן. קצין הציות הראשי משמש גם כאחראי איסור הלבנת הון. היחידה מהווה חלק מפונקציית הציות הכפופה למנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO).
- תפקידי האחראי על איסור הלבנת הון ומימון טרור כוללים, בין היתר: כתיבה ועדכון המדיניות והנהלים בהתאם לעדכוני חקיקה והוראות הדין, פיתוח וביצוע בקורות על מנת לוודא כי הבנק מיישם את הוראות הדין ומבצע את הדיווחים הנדרשים כולל בקורות אחר ביצוע הדיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון על פי סוג וגודל הפעולה, העברת דיווחים על פעולות בלתי רגילות לרשות לאיסור הלבנת הון ובדיקת יישום מדיניות הבנק בכל חברות הבת בקבוצה וכן קיום הדרכות יומי עיון לנאמני הציות ולכלל העובדים, המגבירים את המודעות לנושא.
- לשם יישום החוק והטמעה של הוראותיו מינה הבנק נאמני ציות המשמשים גם כנאמני איסור הלבנת הון בסניפים, האחראים על הפעילות השוטפת למניעת הלבנת הון ומימון טרור בהתאם למדיניות ולנהלים. נאמנים אלו נבחרים מתוך אוכלוסיית מורשי החתימה בבנק וכפופים מקצועית בתחום איסור הלבנת הון, לאחראי על איסור הלבנת הון.
- הבנק, מפעם לפעם, עורך ימי עיון לכל נאמני איסור הלבנת הון, כנסים למנהלים, הרצאות בסניפים עצמם וכן השתלמויות והדרכות לכלל העובדים במסגרת הקורסים במחלקת ההדרכה של הבנק. כמו כן, נערכות הדרכות והשתלמויות ביחידה. בנוסף מפיץ הבנק לומדה ממוחשבת הכוללת מבדק לבחינת הטמעת תוכן הלומדה בקרב העובדים. הלומדה מתעדכנת בהתאם לשינויים והתפתחויות בתחום ובהוראות הדין. עובדי הבנק הרלבנטיים נבחנו במבדק ונבדקת עמידתם בו בהצלחה. אחת לתקופה מהלך זה חוזר על עצמו לריענון הידע. מהלכי ההדרכה שבוצעו הגבירו את המודעות לנושא.
- הבנק נוקט באופן שוטף במהלכים לאיתור וטיוב נתונים באמצעות דוחות בקרה ולייעול הבקורות, ומשקיע משאבים רבים בפיתוח ושדרוג מערכות הבקרה הממוכנות ומקצה משאבי כח אדם לנושא.
- כאמור בפרק הציות, התבצע בבנק סקר תשתיות עדכני שהסתיים ב-2017 ובמסגרתו לא נמצאו פערים לתיקון.
- מערך הייעוץ המשפטי מבצע מעקב אחר עדכוני חקיקה ווידוא מסירתם לאחראי על ניהול סיכוני איסור הלבנת הון וכן למתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.
- ועדה מיעצת הוקמה לצורך תמיכה במילוי תפקידו של האחראי אשר עיקרי תפקידיה כוללים בין היתר: דיון בפעולות בחשבונות בהם זוהו פעילויות אשר בספק בלתי רגילות לצורך דיווח לרשות לאיסור הלבנת הון.

- במסגרת דיון חצי שנתי במסגרת פורום למעקב אחר סיכונים תפעוליים מתקיים דיון בהתפתחויות טכנולוגיות, כגון שימוש באינטרנט, טלפונים סלולריים, כרטיסי חיוב נטענים ועוד, העלולות לסייע בידי לקוחות בביצוע הלבנת הון ו/או מימון טרור על מנת לגבש ולבחון אמצעי הגנה נאותים, להתמודדות בהתפתחויות אלו ובחשיפות הנובעות מהן.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח הממונה על איסור הלבנת הון להנהלת הבנק ולוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח המפורט כולל בין היתר התייחסות למוקדי סיכון שאותרו על ידי הממונה ודרכי הטיפול בהם ודיווח על יישום מדיניות "הכר את הלקוח".

- אחת לשנה לפחות מדווח הממונה על איסור הלבנת הון לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים.

- בנוסף, במדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מיידיים לדירקטוריון ולבנק ישראל.

ו. ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הלבנת הון ומימון טרור

- האחראי למילוי החובות בבנק לפי חוק איסור הלבנת הון פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור, ובאחריות לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור בחברות הבנות - כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 411, הכוונת וליווי חברות הבנות בבניית מערכות, בכתיבת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות.

- תחולת המדיניות הינה על כלל חברות הקבוצה, בהתאמות הנדרשות.

- מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא יישום מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור בבנק ובחברות הבנות בקבוצה.

ז. ניהול סיכונים חוצי גבולות - Cross border

קבוצת הבנק פועלת בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיה, מספקת קבוצת הבנק הבינלאומי שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים חוצי גבולות (cross border) וכן לסיכונים מוניטין.

בחודש מרס 2015 התקבל חוזר המפקח על הבנקים המורה על עדכון המדיניות, הנהלים והבקורות בכל הנוגע לניהול סיכונים חוצי גבולות של לקוחות הבנק בדגש על חביונות מס מחוץ למדינה בה נפתח החשבון.

במכתב המפקח, נדרש הבנק לבצע שורה של פעולות לצמצום הסיכון כגון קביעת מדיניות ייעודית, החתמת לקוחות על הצהרות לעניין חבות המס שלהם, ויתור על סודיות, זיהוי לקוחות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות ועוד.

הבנק הבינלאומי וחברות הבת נערכו במועד ליישום הוראות המפקח על הבנקים. בין היתר נקבעה מדיניות ייעודית לנושא שאומצה ע"י חברות הבת הבנקאיות בקבוצה, נקבעו נהלי עבודה, הוחלט על שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, זוהו וסומנו חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות ובוצע וממשיך להתבצע מהלך להחתמת לקוחות אלו על הצהרות לעניין חביונות המס ויתור על סודיות. הבנק עמד בהנחיות המפקח.

ח. סיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או אויב

ביום 27 בנובמבר 2011 פרסמה רשות ניירות ערך הנחיות גילוי בנוגע לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או עם אויב. על פי הנחיות אלו, על תאגיד מדווח לכלול גילוי אודות הסיכונים והמגבלות אשר התאגיד חשוף להם עקב קשריו, במישרין או בעקיפין, עם איראן או עם האויב, לרבות מכוח הוראות הדין, ואשר יש להם או עשויה להיות להם השפעה מהותית על התאגיד.

בהמשך לפרסום הנחיות אלו פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 עדכון להוראות הדיווח לציבור.

במסגרת עדכון זה נוספה דרישה לפיה על התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחות הכספיים לשנת 2012 ואילך גילוי בנוגע לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או עם האויב, בהתאם לאמור בהנחיית רשות ניירות ערך דלעיל.

מדיניות הבנק אינה מתירה קיום קשרים או פעילות, במישרין או בעקיפין, עם איראן או עם גוף אשר הוגדר "כאויב" על ידי רשויות החוק.

מערכות הבנק הותאמו כדי לתת מענה למדיניות זו בהתאם לרשימות שפורסמו בתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411, מיום 26 בדצמבר 2011.

לאור ההיערכות המתוארת דלעיל, להערכת הבנק החשיפה לגורמי הסיכון הללו במידה וקיימת, נמוכה ביותר.

סיכון מוניטין

א. כללי

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון.

סיכון המוניטין הינו סיכון מורכב, וקשה לחזות את התממשותו, שכן הוא מדבר על "תפיסת" הארגון בעיני "הציבור". תפיסה/דעה הוא דבר שאינו מוחשי, בעייתי למדידה, משתנה, והשפעתו המידית על פעולה (פתיחה/סגירת חשבון או העברת פעילות) היא קשה לחיזוי. קושי נוסף קיים בעובדה שבמקרים רבים הסיכון הינו פועל יוצא של התממשות סיכונים אחרים כגון סיכון תפעולי מסוג מעילה, אבטחת מידע, סיכון ציות והלבנת הון, סיכון אשראי ו/או שוק בהיקף חריג, מערכת יחסי העבודה בבנק ועוד.

ב. מדיניות וניהול החשיפות

ניהול סיכונים המוניטין בבנק ובקבוצה כולל מספר מרכיבים עיקריים:

- זיהוי ומעקב אחר גורמי סיכון בתחום המוניטין וגיבוש פעילות מונעת המבוססת על גיבוש דפוסי התנהגות/התנהלות המביאים בחשבון ככל שניתן את סיכון המוניטין במסגרת הגיבוש והיישום של המדיניות העסקית.
- איתור מוקדם של אירועי מוניטין פוטנציאליים והצפתם בפני דוברת הבנק, מנהל סיכון המוניטין וההנהלה.
- ניטור מתמשך של סיכון המוניטין במטרה להבטיח זיהוי מגמות שעלולות להוביל לאירוע מוניטין ולדווח עליהן לראש חטיבת חשבונאי ראשי, בתפקידו כמנהל סיכון המוניטין ולדוברת הבנק, העוסקת בניהול השוטף של הסיכון.
- ניהול שוטף של מערכת היחסים עם כלי התקשורת השונים בעיקר עם בעלי תפקידים המסקרים את הבנק: כתבים ועורכים בעלי השפעה (באחריות הדוברת).

ג. תיאובן הסיכון

לקבוצה סובלנות נמוכה לסיכון המוניטין שעלול להשפיע על יציבותה ובכלל זה - אימים שמקורם בתדמית הבנק. מעבר לכך, הבנק רואה בתדמית חיובית משום נכס מרכזי ולכן יפעל למניעת התממשות סיכון מוניטין שעלול להגיע לתרחיש קיצון וינסה למזער התממשותם של סיכונים מוניטין ככל האפשר.

ד. דיווח על החשיפה של סיכון מוניטין

דוברת הבנק מעורבת בפרסום הודעות ודיווחים מהותיים לבורסה בדגש על הודעות שיש בהן איום פוטנציאלי או השפעה על מוניטין הבנק כגון אזהרות רווח, מינויים מהותיים, עסקאות מהותיות ועוד. במסגרת מסמך הסיכונים מדווחים נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון המוניטין.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון הקבוצתי

החברות הבנות בקבוצה מאמצות מדיניות זו בהתאמות הנדרשות. כל חברת בת דואגת למתן דגש מיוחד על אוכלוסיות הליבה שלה. כל חברת בת מינתה מנהל סיכון מוניטין אשר אחריותו בהתאם למפורט במדיניות לניהול סיכון מוניטין. דוברת הבנק הבינלאומי משמשת כדוברת הקבוצה ולפיכך, כל מגע מהותי עם התקשורת בקשר לפעילות הקבוצה ו/או הבנקים מדווח לה ומתואם עימה מראש.

סיכון אסטרטגי

א. כללי

הסיכון מוגדר כסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של התאגיד הבנקאי, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום.

ב. מדיניות וניהול החשיפות

יעדי מדיניות ניהול הסיכון האסטרטגי, הינם:

- הבטחת התאמה בין היעדים האסטרטגיים לבין: תכניות העבודה השנתיות; האמצעים שהוקצו לעמידה ביעדים (בין היתר, משאבי הון במסגרת תכנון ההון של הבנק); יישום החלטות האסטרטגיות.
- יכולת ניטור של הסיכון האסטרטגי, המאפשרת זיהוי מוקדם של פערים בהתממשות התכנון האסטרטגי: החלטות/ תכניות עסקיות שגויות; יישום בלתי נאות של החלטות אסטרטגיות; שינויים ענפיים, כלכליים, טכנולוגיים ורגולטוריים.

ג. תיאבון הסיכון האסטרטגי

לקבוצת הבנק סובלנות נמוכה לסיכון האסטרטגי בשל ההשפעה הקריטית שעשויה להיות לו על יציבות הבנק והישגיו העסקיים. הקבוצה מאמצת אסטרטגיה עסקית המתאפיינת ברמה גבוהה של זהירות ומידתיות. הקבוצה מפעילה תהליכי בקרה על מנת לצמצם החשיפה לסיכונים חריגים.

ד. דיווח על החשיפה לסיכון האסטרטגי

בבנק קיימת מעטפת סדורה של דיווחים ביחס לסיכון האסטרטגי לאורך קווי ההגנה השונים. במסגרת מסמך הסיכונים מדווחים נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון המוניטין.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון האסטרטגי

חברות הבנות בקבוצה מאמצות את מדיניות חברת האם בהתאמות הנדרשות. כל חברת בת דואגת למתן דגש מיוחד על המאפיינים הייחודיים לה בתהליך התכנון האסטרטגי.

סיכון רגולטורי

מקורו של הסיכון הוא בדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם שבשנים האחרונות נמצאות במגמת התגברות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העלולים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושף אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגי.

מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפוקחים ומנוהלים על ידי מערך הייעוץ המשפטי במסגרת מדיניות ניהול הסיכון המשפטי המאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתור, מיפוי ומיזעור של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.

ההיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצוינו לעיל, ולקוחות בחשבון את השינויים האמורים. לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה פרק מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על קבוצת הבנק בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2018.

חלק 10 - תגמול

כללי

בשנת 2017 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול, ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301A בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי (להלן - "הוראה 301A"), את מדיניות התגמול של הבנק (להלן - "מדיניות התגמול"), אשר החליפה את מדיניות התגמול הקודמת של הבנק. ביום 23 בפברואר 2017 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול והדירקטוריון, את מדיניות התגמול לנושאי משרה, בהתאם להוראות סעיף 267א לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן - "חוק החברות") ולחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 (להלן - "חוק התגמול"), אשר החליפה את מדיניות התגמול שאושרה על ידי האסיפה הכללית של הבנק בחודש פברואר 2014.

מדיניות תגמול הינה לכלל עובדי הבנק, לרבות עובדים מרכזיים, וכן כוללת עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית, כאשר מדיניות התגמול לנושאי המשרה כפי שאושרה על ידי אסיפת בעלי המניות של הבנק ביום 23 בפברואר 2017 מהווה חלק ממנה.

הפיקוח על התגמול ותחולת מדיניות התגמול

הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול הוא ועדת התגמול של הדירקטוריון (להלן - "ועדת התגמול"). הרכב ועדת התגמול וסמכויותיה הינם בהתאם להוראות הקבועות בסעיף 118א לחוק החברות, להוראה 301A ולהוראת נב"ת 301 "הדירקטוריון" (להלן - "הוראה 301"). נכון למועד זה חברי ועדת התגמול הינם: יוסי הורוביץ (דח"צ לפי חוק החברות; יו"ר), רונן הראל (דח"צ לפי חוק החברות), זאב בן אשר (דח"צ לפי חוק החברות) ואילן עייש (דח"צ לפי הוראה 301).

בהתאם למדיניות התגמול, גם לגופים נוספים בבנק תפקידים בקשר לפיקוח על נושא התגמול, ובכלל אלה מערך משאבי אנוש וחטיבת ניהול הסיכונים בבנק.

ועדת התגמול והדירקטוריון נעזרו ביעוץ משפטי של משרד עורכי הדין גרוס, קלינהנדלר, חודק, הלוי, גרינברג, שנהב ושות'. מדיניות התגמול כוללת כאמור עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית ביחס לתאגידים הנשלטים על ידי הבנק שפעילותם בישראל.

נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים נכון לסוף שנת 2017

נכון לסוף שנת 2018, היו בבנק, 28 נושאי משרה בכירה כהגדרתם בהוראה 301A ובכלל זה הדירקטורים, המנהלת הכללית, חברי הנהלת הבנק, האחראי על ניהול טכנולוגיית המידע, קצין הציות ואיסור הלבנת הון ונושאי משרה אחרים (כהגדרת "נושא משרה" בחוק החברות). נכון לסוף שנת 2017 היו בבנק 29 נושאי משרה בכירה כאמור.

כמו כן, נכון לסוף שנת 2018, היו בבנק, 16 עובדים מרכזיים אחרים, שאינם נושאי משרה בכירה כהגדרתם בהוראה 301A. נכון לסוף שנת 2017 היו בבנק 16 עובדים מרכזיים אחרים כאמור. קבוצת העובדים המרכזיים האמורה כוללת מנהלים המדווחים למנכ"ל או מנהלים מסוימים בלבד המדווחים ישירות למנהל המדווח ישירות למנכ"ל ושלפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק וסך התגמול המשויך להם לא נופל בגדר החריגים בהוראה 301A להגדרת עובד מרכזי.

יצוין כי ישנם מספר עובדים שהתגמול השנתי שלהם עלה על 1.5 מיליון ש"ח בשנים 2017 ו-2018 בעקבות יציאתם לפרישה מוקדמת מרצון באחת מהשנים האמורות (ובכלל זה תכנית הפרישה מרצון שאושרה בבנק בשנת 2018) וזכאותם לפיצויים מוגדלים בגין סיום העסקה ושנתונים כמותיים לגביהם לא נכללים בגילוי זה.

שיקולים כלליים בקביעת מדיניות התגמול

במדיניות התגמול נקבעו כללים שמטרתם להבטיח כי הסדרי התגמול בבנק יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק.

השיקולים שהנחו את ועדת התגמול והדירקטוריון באמצע את מדיניות התגמול, בדגש על מדיניות התגמול לנושאי המשרה, הינם, בין היתר, קידום מטרות הבנק, תוכנית העבודה שלו והאסטרטגיה של הבנק בראיה ארוכת טווח ולאור סביבת הבקרה שלו; התרבות הארגונית של הבנק; יצירת תמריצים ראויים, בהתחשב, בין השאר, במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק על מנת שאלה לא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק; גודל הבנק ואופי פעילותו בשים לב לאופייה המיוחד של המערכת הבנקאית והבנק בתוכה; יצירת איזון ראוי בין מרכיבי תגמול שונים; הגברת תחושת ההזדהות עם הבנק ופעילותו, הגברת שביעות הרצון והמוטיבציה שלהם ושימור לאורך זמן של העובדים המרכזיים האיכותיים בבנק בעלי היכולת להוביל את הבנק להצלחה עסקית ולהתמודדות עם האתגרים העומדים בפניו בהיותו אחד מחמשת הבנקים הגדולים במערכת הבנקאית בישראל.

הסדרי התגמול העיקריים לעובדים שאינם עובדים מרכזיים

מרבית העובדים בבנק מועסקים על פי הסכמים קיבוציים. האמור במדיניות התגמול ביחס לעובדי הבנק המועסקים על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק, כפוף להוראות ההסכמים הקיבוציים, בהתאם לאמור בהוראה 301A. ביחס לעובדים שאינם עובדים מרכזיים, מדיניות התגמול קובעת כללים ביחס להענקת תגמול משתנה לעובדי הבנק. הענקת תגמול משתנה מותנית בהתקיימות תנאי סף, שיקללו לפחות תנאי של יעד שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי המניות של הבנק (להלן - "התשואה להון") וכן גם יחס יעילות ויחס הלימות הון. תנאי הסף ייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק, בשים לב לריבית הנהוגה במשק, לתנאי הסף שנקבעו בארבעת התאגידים הבנקאיים הגדולים האחרים במערכת הבנקאית ולתוכניות העבודה של הבנק באותה שנה. יצוין, כי בהתקיים נסיבות מיוחדות, הבנק יהיה רשאי לאשר הענקת מענק שנתי לעובדים, כולם או חלקם, גם אם הבנק לא עמד בתנאי הסף, אולם המענק הממוצע לעובד בנסיבות אלה לא יעלה על תקרה שנקבעה במדיניות התגמול. תקציב המענק השנתי לעובדים (למעט עובדים שנקבעו בעניינים תכניות תגמול ספציפיות) יקבע על ידי דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת המלצת מנכ"ל הבנק, בהתאם לשיעור התשואה להון של הבנק, במונחים של מספר משכורות חודשיות בממוצע לכל עובד, ועד לתקרה שנקבעה במדיניות התגמול. בכך, הענקת התגמול המשתנה קשורה לביצועי הבנק. בנוסף למענק השנתי, הבנק רשאי לאשר תגמול משתנה נוסף לעובדים מצטיינים (לרבות יועצי השקעות), לסניפים ו/או יחידות מצטיינות ו/או בגין הישגים בעבודה. בדרך כלל, תגמולים משתנים נוספים כאמור אינם מיועדים לעובדים שהינם עובדים מרכזיים.

הסדרי התגמול המשתנה העיקריים לעובדים מרכזיים

ככלל, עקרונות המענק שחלים על כל עובדי הבנק חלים גם על העובדים המרכזיים (למעט עובדים מרכזיים שנקבעו בעניינים תוכנית תגמול ספציפיות). העובדים המרכזיים מועסקים גם הם ברובם על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק. המענק המרבי לעובד מרכזי יחושב במונחי משכורת חודשית. עם זאת, הבנק יהיה רשאי לקבוע כי מענקים לעובדים המרכזיים יוענקו בהתאם לקריטריונים שייקבעו מראש המבוססים, בין היתר, על ביצועי העובד, היחידה העסקית והבנק בכללותו. בשנה שבה לא נקבעו קריטריונים למענק כאמור, יוגבל היקף המענק לעובד מרכזי עד לתקרה שנקבעה של 3 משכורות חודשיות. בכל הנוגע לנושאי משרה, חלה מדיניות התגמול לנושאי משרה, הקובעת, בין היתר, עקרונות הנוגעים לתגמול הקבוע ולהסדרי סיום העסקה של נושאי המשרה, וכן לעקרונות לתגמול המשתנה לנושאי המשרה. מדיניות התגמול לנושאי המשרה קובעת הוראות בדבר תנאי סף לתשלום מענקים כאמור וכן הוראות בדבר קביעת היקף המענק השנתי הנגזר, בין היתר, משיעור התשואה להון של הבנק ויחס יעילות של הבנק. אי עמידה במדדים אלה תביא לכך שלא יוענק תגמול משתנה או כי התגמול המשתנה יהיה נמוך באופן יחסי. במסגרת מדיניות התגמול לנושאי משרה נקבע כי הבנק יהיה רשאי להעניק לנושאי המשרה (א) מענק שנתי המבוסס על קריטריונים מדידים ("רכיב מדיד") בסך כולל של עד 2 משכורות, המותנה בתנאי סף (ובהם, בין היתר, תנאים של תשלום מענק לעובדים, תשואה להון, יחס יעילות ועמידה בהוראות רגולטוריות של הלימות הון) ואשר היקפו נקבע על בסיס שיעור התשואה להון ויחס יעילות, בכפוף להתאמות, ובחלקו גם לעמידה בציוני KPI איכותיים וכמותיים; ו- (ב) מענק שנתי אישי איכותי, המותנה בתשלום מענק לעובדים, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת, ואשר היקפו יקבע על יסוד שיקולים שונים, ובכללם שיקולים של ציות לחוקים, לתקנות ולהוראות רגולטוריות ותרומה לארגון. מדיניות התגמול לנושאי משרה כוללת גם אפשרות למענק מיוחד אשר תקציבו מוגבל בהיקפו, גם אם הבנק לא עמד בתנאי הסף. בנוסף, נקבע כי סך כל המענקים בשיקול דעת שיוענקו בגין שנת מענק לנושא משרה יחיד לא יעלה על 3 משכורות של נושא המשרה. יצוין, כי בהתאם להוראה 301A יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי לתגמול משתנה. ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להעניק למנכ"ל מענק שנתי בסך כספי שלא יעלה על סך של 2 משכורות חודשיות, אם מצאו כי קיימים טעמים מצדיקים זאת, בכפוף לתקרה המותרת לפי סעיף 2(ב) לחוק התגמול.

תגמול במזומן ותגמול הוני

בהתאם למדיניות התגמול, ככלל, התגמול המשתנה בבנק יוענק במזומן. מדיניות התגמול לנושאי המשרה אינה כוללת הוראות הנוגעות לרכיב תגמול הוני לנושאי משרה.

הסדרי תגמול בקשר לקבוצות עובדים ייחודיות

בהתאם למדיניות התגמול, קיימות תוכניות תגמול ספציפיות לעובדים, לרבות עובדים מרכזיים, אשר התגמול המשתנה בעניינים שונה מעקרונות התגמול המשתנה לקבוצות העובדים השונות. יצוין כי בהתאם לאמור אישרה ועדת התגמול עקרונות תגמול משתנה לעובדים בחדר עסקאות ולעובדים ביונק חברה לנאמנות בע"מ.

מדיניות התגמול מייחדת התייחסות ספציפית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת. התגמול המשתנה של עובדים כאמור נקבע על פי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות ורגישות התפקידים המוטלים על פונקציות אלו. התגמול של יחידות כאמור או של עובדים ביחידות כאמור לא יהיו תלויים בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים. ככלל, עובדים העוסקים בניהול סיכונים,

בקה ובקורת, למעט נושאי המשרה, כפופים להסדרי התגמול החלים על כלל עובדי הבנק (בהתאם לסוג ההעסקה של עובד כאמור). התגמול הקבוע של מרבית העובדים כאמור נגזר מההסכמים הקיבוציים.

בהתאם למדיניות התגמול, ובשילוב חטיבת ניהול הסיכונים של הבנק, ניתנה במנגנון הערכת העובדים בבנק התייחסות ייעודית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה ובקורת ביחידות עסקיות ולתפקודם בתחום זה.

הסדרים נוספים: פריסת המענק; הפחתת סכומי המענק השנתי; השבה

מדיניות התגמול קובעת הסדר לפיו חלק מתשלום המענק השנתי (בכפוף לגובה המענק השנתי) לעובד מרכזי יידחה תוך התניית תשלום המענקים הנדחים בעמידה בתנאים, ומחזקת את ביסוס הרכיב המשתנה על ביצועים בראייה ארוכת טווח בהתאם להוראה 301A, לרבות התאמה בגין ביצועים חלשים.

במסגרת מדיניות התגמול לנושאי משרה, נקבעו הסדרי דחיית המענק השנתי ופריסתו, כך שאם עלה המענק השנתי לעובד מרכזי על 40% מהתגמול הקבוע של העובד בשנת המענק, יידחה 50% מהמענק השנתי ויפרס לשלוש מנות שוות שישולמו בשלוש השנים העוקבות, בכפוף לעמידה בתנאים שנקבעו במדיניות התגמול לנושאי המשרה או בהסדרי התגמול הפרטניים. במקרה של סיום יחסי עובד מעביד, לא יוקדמו מנות המענק הנדחה בגין השנים הקודמות, והן תמשכנה להיות כפופות להוראות האמורות.

יצוין, כי לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה, ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להפחית מסכומי המענק השנתי, בהתאם לשיקולים שונים כמפורט שם.

גם ביחס לכלל העובדים נקבע במדיניות התגמול כי הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, רשאי לאשר הפחתת מענקים לעובדים, ככל שנדרש, בין היתר, לצורך שמירה על יציבות הבנק או במקרים שהענקת מענקים כאמור אינה מוצדקת לאור ביצועים שליליים כגון ירידה בהכנסות וברווחים או אי עמידה ביעדים.

בנוסף, ביחס לעובדים מרכזיים לרבות נושאי המשרה, נקבעו במדיניות התגמול כללי השבה, ולפיהם אם יתברר כי שולם תגמול על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק, ולאור הצגתם מחדש של הנתונים היה אמור להיות משולם תגמול נמוך מזה ששולם בפועל, יושב התגמול לבנק, עם דרישתו. כמו כן, הוספו הוראות השבה בהתאם להוראה 301A, ובכלל זה קביעת הנסיבות אשר בהתקיימן יושב תגמול שהוענק לנושא משרה או לעובד מרכזי, אופן הפעלת מנגנון ההשבה, תקופת ההשבה והוראות בקשר לפטור מהשבה.

האמצעים המפורטים לעיל, לצד ההסדרים המפורטים לעיל בדבר תקציבי המענקים, קושרים מלכתחילה את היקפי המענקים לביצועי הבנק ואף מאפשרים את התאמת היקפי המענקים בדיעבד לביצועי הבנק.

הסדרי סיום העסקה

בהתאם להוראה 301A, חלק מהתגמולים בגין סיום ההעסקה, המהווה תגמול משתנה, יהיו מותנים בביצועים שנקבעו במדיניות התגמול לנושאי המשרה, חלק מהם יפרס לשלוש שנים נוספות, יותנה באי התקיימותו של אירוע קיצון בבנק ויהיה נתון להפעלת מנגנוני התאמה לביצועים בדיעבד.

הסדרי סיום ההעסקה של יתר העובדים המרכזיים בבנק מוסדרים בהסכמים הקיבוציים או בחוזה אישי ואינם כוללים תגמולים בגין סיום ההעסקה מעבר לקבוע בדין או לקבוע בתנאי ההעסקה של כלל עובדי הבנק. ככל שמעת לעת, יבקש הבנק לקבוע תכניות פרישה הכוללות מתן תגמולים בגין סיום ההעסקה מעבר לקבוע בדין לעובדים מרכזיים המועסקים בהסכמים הקיבוציים או לקבוע בתנאי ההעסקה של כלל עובדי הבנק, יובאו תכניות אלה לאישור דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת המלצות בוועדת התגמול, וייקבעו הוראות מתאימות, ככל שנדרש, בשים לב להוראת המפקח לעניין תגמולים בגין סיום ההעסקה, ותכניות אלה תיחשבנה כחלק ממדיניות תגמול זו.

תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

גורמי ניהול הסיכונים היו מעורבים בפיתוח מנגנון התגמול ולפיכך נבחנו מדדי הסיכון והביצוע המוצעים. במסגרת קביעת מנגנון התגמול והבחינה השנתית בדבר אפקטיביות מדיניות ומנגנון התגמול וידא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזת, עקבי עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדדי הסיכון השונים גם הובאו בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים לחברי ההנהלה בגין שנת 2018 כפי שאושרו ע"י ועדת התגמול והדירקטוריון. בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה, קיימים מספר תנאי סף (האמורים להתקיים בו זמנית) לחלוקת הרכיב המדיד של המענקים וביניהם תשואה להון, יחס יעילות ויחסי הלימות הון רגולטוריים.

הקשר שבין מדדי הסיכון והתגמול; היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה

במסגרת קביעת מנגנון התגמול מוודא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזים, באופן שיוצר מבנה תמריצים המאזן כראוי בין רכיבי התגמול הקבוע לרכיבי התגמול המשתנה ועקביות עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדיניות התגמול לוקחת בחשבון את הסיכונים העיקריים של הבנק.

מדדי הסיכון משפיעים על התגמול במספר מובנים עיקריים: תנאי סף לתשלום הרכיב המדיד של המענקים לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה כוללים גם עמידה ביחסי הלימות הון הרגולטוריים; יחס הלימות הון עצמי רובד 1 משפיע על היקף הרכיב המדיד; מדדי סיכון מובאים בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים (KPI's) לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה ומשפיעים על היקף הרכיב המדיד; תשלום הרכיב המדיד של המענקים מותנה בעמידה בשיעור תשואה להון ויחס יעילות מינימאליים; תשלום מנת מענק נדחית מותנית ביחסי הלימות הון הרגולטוריים; ומדדי הסיכון משפיעים גם על אופן התאמת תגמול נדחה בגין סיום ההעסקה הנחשב כתגמול משתנה לפי הוראה 301A.

כמו כן, הרכיב המשתנה מבוסס על תשואה להון, יחס יעילות והלימות הון ונותן משקל לתכנית העבודה השנתית של הבנק, הנקבעת מדי שנה על ידי הדירקטוריון, בין היתר, בהתאם לתיאבון הסיכון העדכני של הבנק. יוטעם, כי תכניות העבודה השנתיות של הבנק נבנות, בין היתר, בשים לב להיקף הסיכונים, לסוגיהם השונים, אשר הבנק מוכן ליטול על עצמו. יעדי התשואה להון ויחס הלימות ההון מותאמים אף הם לסיכונים העדכניים ולעלות ההון של הבנק על מנת לתת ביטוי לפרמטרים של שליטה בסיכון.

פריסת התגמול המשתנה והתנאים להענקת מנות נדחות שלו מובילים להענקת חלק התגמול בפועל במועד מרוחק בזמן ובכך מצמצמים את המוטיבציה לנטילת סיכונים לצורכי השגת מענק בטווח הזמן המידי ומבטיחים שאיפה לביצועים לטווח ארוך. השילוב במדיניות התגמול בין תשואה להון, הלימות הון ויחס יעילות מהווה את השילוב הנכון היוצר תגמול המביא לקידום מטרות הבנק. הוא יוצר תמריצים ראויים תוך שמירה על מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק. יצוין, כי גורמי ניהול הסיכונים, שיעו בגיבוש מנגנוני התגמול, על מנת להבטיח כי המדדים בהם נעשה שימוש במסגרת מנגנוני התגמול עקביים עם יעדי מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק ובכך מבטיחים מנגנוני התגמול אפקטיביים. מהות וסוגי המדדים לא השתנו במהלך השנה האחרונה.

היחס בין התגמול המשתנה המירבי לבין התגמול הקבוע, בהתאם למדיניות התגמול, הינו יחס סביר והולם:

- נקבעה תקרה לרכיב המשתנה המסייעת ביצירת מבנה תמריצים מאוזן, כך שלא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק.
- סך התגמול המשתנה לנושאי משרה לפי מדיניות התגמול לנושאי משרה לא יעלה על 40% מסך התגמול הקבוע באותה השנה.
- מדיניות התגמול לנושאי המשרה קובעת כי סכום המענק השנתי (לרבות מענק מיוחד) לנושא משרה לא יעלה על סך של 5 משכורות חודשיות של נושא המשרה, קרי יחס אשר מוטה עוד יותר לטובת התגמול הקבוע.
- לעניין התגמול המשתנה של יתר העובדים המרכזיים נקבעו תקרות במדיניות התגמול כמפורט בסעיף "הסדרי התגמול העיקריים לעובדים מרכזיים" לעיל.
- היחסים המרביים האמורים בין רכיב התגמול הקבוע לרכיב התגמול המשתנה הינם מידתיים ומאוזנים לדעת הבנק, ומאזנים כראוי בין הצורך לעודד את עובדי הבנק להצטיין ובין הצורך לשמור על יציבותו של הבנק.
- בפועל, כפי שניתן לראות בפרק הגילוי הכמותי, היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה בבנק נמוך באופן משמעותי מהיחסים המרביים שנקבעו במדיניות התגמול.

מידע נוסף

לפרטים נוספים בדבר התגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה, בהתאם לאמור בתקנות 21 ו-22 ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), תש"ל - 1970, ראה פרק בדבר שכר נושאי משרה בכירה בדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2018.

גילוי כמותי

טבלה 1 - תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (באלפי ש"ח)

ד		ג		ב		א		סכום התגמול
ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018		
עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	
תגמול קבוע								
								1 מספר העובדים
16	29	16	28					2 סך תגמול קבוע
10,672	30,748	11,363	29,281					3 מזה: מבוסס מזומן
10,672	30,748	11,363	29,281					4 מזה: נדחה
-	-	-	-					5 מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים
-	-	-	-					6 מזה: נדחה
-	-	-	-					7 מזה: צורות אחרות
-	-	-	-					8 מזה: נדחה
תגמול משתנה								
								9 מספר העובדים
2	4	15	15					10 סך תגמול משתנה
236	370	962	2,957					11 מזה: מבוסס מזומן
236	370	962	2,957					12 מזה: נדחה
-	-	-	-					13 מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים
-	-	-	-					14 מזה: נדחה
-	-	-	-					15 מזה: צורות אחרות
-	-	-	-					16 מזה: נדחה
10,908	30,748	12,030	29,876					17 סך תגמול

טבלה 2 - תשלומים מיוחדים (באלפי ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2018						
תשלומי פיצויים		מענקים בעת החתימה		בונוסים מובטחים		נושאי משרה בכירה עובדים מרכזיים אחרים
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	
1	1,291	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	
ליום 31 בדצמבר 2017						
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	נושאי משרה בכירה עובדים מרכזיים אחרים
2	2,364	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	

טבלה 3 - תגמול נדחה (באלפי ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2018					
ה	ד	ג	ב	א	
הסכום הכולל של התגמול ששולם (paid out) בשנת הדיווח	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
-	-	-	-	-	נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
17	-	-	-	18	עובדים מרכזיים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
17	-	-	-	18	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017					
ה	ד	ג	ב	א	
הסכום הכולל של התגמול ששולם (paid out) בשנת הדיווח	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
-	-	-	-	-	נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
17	-	-	-	35	עובדים מרכזיים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
17	-	-	-	35	סך הכל

בנצי אדירי
 סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

סמדר ברבר-צדיק
 מנהל כללי

אירית איזקסון
 יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור דוח הסיכונים המפורט באינטרנט: 12 במרס, 2019

תוספות

תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים

ההבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות

ליום 31 בדצמבר 2018						ל1
ז	ו	ה	ד	ג	א+ב	
			כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו ובהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוק	כפופים למסגרת איגוח				
						נכסים
-	-	-	-	31,303	31,303	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	538	-	-	12,057	12,595	ניירות ערך
-	-	-	-	863	863	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	-	-	-	85,160	85,160	אשראי לציבור
(724)	-	-	-	(144)	(868)	הפרשה להפסדי אשראי
-	-	-	-	84,292	84,292	אשראי לציבור, נטו
-	-	-	-	700	700	אשראי לממשלה
90	-	-	-	516	606	השקעות בחברות מוחזקות
-	-	-	-	1,023	1,023	בניינים וציוד
-	-	-	-	239	239	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
-	1,399	-	1,399	-	1,399	נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	-	-	-	1,100	1,100	נכסים אחרים
(634)	1,937	-	1,399	132,093	134,120	סך נכסים
						התחייבויות
111,697	-	-	-	-	111,697	פיקדונות הציבור
1,150	-	-	-	-	1,150	פיקדונות מבנקים
982	-	-	-	-	982	פיקדונות הממשלה
-	-	-	-	-	-	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
1,931	-	-	-	-	4,989	איגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים
1,294	-	-	-	-	1,294	התחייבויות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
5,595	-	-	-	-	5,595	התחייבויות אחרות
122,649	-	-	--	-	125,707	סך התחייבויות

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי

הפנית לרכיבי ההון הפיקוחי	31.12.2017		31.12.2018	
	מיליוני שקלים חדשים		מיליוני שקלים חדשים	
	39,186	31,303		
	10,238	12,595		
13	106	93		
14	5	5		
12	-	-		
	10,126	12,497		
	813	863		
	81,216	85,160		
	(838)	(868)		
11	(675)	(724)		
	(163)	(144)		
	80,378	84,292		
	675	700		
	565	606		
15	474	516		
5	91	90		
	1,095	1,023		
	235	239		
5	12	13		
	222	226		
	1,342	1,399		
	1,186	1,100		
16	447	463		
7	-	-		
	738	637		
	4	-		
	135,717	134,120		
	113,511	111,697		
	1,133	1,150		
	960	982		
	5,249	4,989		
	3,234	3,058		
8+9	2,015	1,931		
8+9	825	474		
	1,318	1,294		
6	4	5		
	5,162	5,595		
10	(59)	(58)		
	-	-		
	127,333	125,707		
	338	-		
	7,756	8,093		
1	927	927		
2	6,950	7,325		
3	(120)	(159)		
	290	320		
4	212	211		
	78	109		
4	233	218		
	8,046	8,413		
	135,717	134,120		

נכסים

מזומנים ופיקדונות בבנקים
 נירות ערך (*)
 * מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
 * מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
 * מזה: השקעות שאינן במניות של תאגידים בנקאיים וחברות בת שנוכו מההון
 * מזה: נירות ערך אחרים
 נירות ערך שנשאלו
 אשראי לציבור
 הפרשה להפסדי אשראי *
 * מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (מאזני)
 * מזה הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
 אשראי לציבור נטו
 אשראי לממשלה
 השקעות בחברות כלולות *
 * מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שלא הופחתו מההון
 * מזה: מוניטין הכלול בהשקעות בחברות כלולות
 בנינים וציוד
 נכסים בלתי מוחשיים *
 * מזה מוניטין
 * מזה נכסים בלתי מוחשיים אחרים
 נכסים בגין מכשירים נגזרים
 נכסים אחרים *
 * מזה נכס מס נדחה
 * מזה עודף יעודה על עתודה
 * מזה נכסים אחרים נוספים
 נכסים מוחזקים למכירה

סך כל הנכסים

התחייבויות והון

פיקדונות הציבור
 פיקדונות מבנקים
 פיקדונות הממשלה
 אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים*
 * מזה כתבי התחייבויות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
 * מזה כתבי התחייבויות נדחים המוכרים כהון פיקוחי**
 ** מזה: אינם כשירים כהון פיקוחי וכפופים להוראות המעבר
 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
 * מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
 התחייבויות אחרות
 * מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (חוץ מאזני)
 התחייבויות המוחזקות למכירה

סך כל התחייבויות

הון זמני - זכויות שאינן מקנות שליטה
 הון המיוחס לבעלי מניות הבנק*
 * מזה: הון מניות רגילות ופרמיה על מניות רגילות
 * מזה: עודפים
 * מזה: רווח אחר כולל מצטבר
 זכויות שאינן מקנות שליטה*
 * מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
 * מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
 * נוסף: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1 (1)

סך כל ההון

סך הכולל התחייבויות וההון

(1) טיפול מיוחד בתיאום עם המפקח על הבנקים בקשר עם אופציית המכר שניתנה לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה.

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים

ליום 31 בדצמבר 2018					א	ב	ג	ד	ה
פריטים שחלה עליהם					סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
1	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוח (על פי מתכונת גילוי L1)	134,120	-	1,399	537				
2	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוח (על פי מתכונת גילוי L1)	125,707	-	-	-				
3	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי	134,120	-	1,399	537				
4	סכומים חוץ-מאזניים	34,391	-	483	-				
5	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2	-	-	-	-				
6	הבדלים הנגרמים מהפרשות	724	-	-	-				
7	התאמות בגין חשיפות נגזרים כולל Netting	(64)	-	(64)	-				
8	שונות	(340)	-	-	(537)				
9	סכומי החשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות	168,831	-	-	-				

ליום 31 בדצמבר 2017					א	ב	ג	ד	ה
פריטים שחלה עליהם					סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
1	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוח (על פי מתכונת גילוי L1)	135,717	-	1,342	531				
2	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוח (על פי מתכונת גילוי L1)	127,333	-	-	-				
3	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי	135,717	-	1,342	531				
4	סכומים חוץ-מאזניים	33,179	-	487	-				
5	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2	-	-	-	-				
6	הבדלים הנגרמים מהפרשות	675	-	-	-				
7	התאמות בגין חשיפות נגזרים כולל Netting	106	-	106	-				
8	שונות	(91)	-	-	(531)				
9	סכומי החשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות	169,586	-	-	-				

הבהרות לטבלת ההבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית

המכשירים הפיננסיים הנגזרים מתחלקים למכשירים נסחרים, ושאינם נסחרים (נגזרי OTC). מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הקבוצה בפעילותה השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיו"ב) לדוגמא: ערך נוכחי של תזרים מזומן עתידי המהווה בריבית השוק. למכשירים פיננסיים נגזרים הנמדדים באמצעות מודלים, מתבצע אימות מחירים בלתי תלוי.

תוספת ב' - איגוח

חשיפות איגוח

הבנק משקיע בניירות ערך מגובי משכנתא (RMBS), שקיימת לגביהם ערבות של ממשלת ארה"ב. פעילות זו נועדה לגיוון ההשקעה בתיק הנוסטר במט"ח ולחיזוק כרית הנזילות במט"ח.

<p>ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process - תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.</p>	<p>ABC</p>
<p>CCF - Credit conversion factors - מקדם המרה לאשראי של פריטים חוץ מאזניים המשמש לחישוב ההון הנדרש בגין סיכון אשראי.</p>	
<p>CRM - Credit Risk Mitigation - הפחתת סיכון אשראי המשמש לחישוב ההון הנדרש בגין סיכון אשראי.</p>	
<p>EAD - Exposure At Default - החשיפה בעת הכשל - היקף חשיפתו או חשיפתו בעת כשל לסיכון אשראי של צד נגדי.</p>	
<p>FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act - חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.</p>	
<p>LDC - Less Developed Countries - ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.</p>	
<p>LTV - Loan To Value Ratio - היחס בין סכום ההלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).</p>	
<p>Middle Market - פעילות מסחרית המבוצעת מול לקוחות בסדר גודל בינוני.</p>	
<p>LGD - Loss Given Default - שיעור ההפסד בהינתן כשל - אחוז ההפסד מהחשיפה הכללית כאשר צד נגדי כשל.</p>	
<p>CDS - Credit Default Swap - מכשיר פיננסי המעביר חשיפת אשראי למנפיק בין הצדדים לעסקה.</p>	
<p>CLS - Continuous Linked Settlement - הוא בנק לסליקת עסקאות במטבע חוץ של שני צדדים המעוניינים להימנע ככל הניתן מסיכונים סליקה ואשראי. הייחוד של CLS הוא בהיותו נקודת אמצע, מתווך, של שני צדדים, ניטראלי ובעל מנגנוני סליקה המפחיתים סיכונים באופן מירבי.</p>	
<p>Dodd-Frank - תקנות פדרליות בארצות הברית שאושרו בקונגרס ב-2010 בניסיון למנוע את הישנותם של אירועים שהובילו למשבר בשווקים הפיננסיים של שנת 2008 על ידי הפחתת הסיכון במערכת הבנקאית בארצות הברית בין היתר על ידי הגבלת ההשקעות המוחזקות בחשבון הנוסטרו והסדרה של מסחר בנגזרים. מכוח תקנות אלו הוקמו גופים ממשלתיים שתפקידם לפקח, לאכוף ולעקוב אחר הביצועים של גופים פיננסיים גדולים.</p>	
<p>EMIR - European Market infrastructure Regulation - רגולציה של האיחוד האירופי שנועדה להגדיל את יציבותם של השווקים מעבר לדלפק (OTC) בכל מדינות האיחוד האירופי.</p>	
<p>FHLMC - Freddie Mac - סוכנות המסונפת לממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן לציבור. (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).</p>	
<p>FNMA - Fannie Mae - חברה ציבורית בחסות ממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן בשוק החופשי (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).</p>	
<p>GNMA - Ginnie Mae - חברה פדרלית למשכנתאות. האג"ח המונפקות על ידה זוכות לערבות של הסוכנות הממשלתית למשכנתאות (Government National Mortgage Association).</p>	
<p>Greeks - מדדים למדידת רגישות שווי אופציה לשינויים בגורמי סיכון כגון: שער הספוט (דלתא וגמא), ריבית (רו), תנודתיות (ווגא) וכו'.</p>	
<p>RWA - Risk-weighted asset - נכסים משוקללי סיכון המשמשים לחישוב ההון הנדרש עבור יחסי ההון המזעריים.</p>	
<p>VaR - Value at Risk - מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכונים השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש. השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרת המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסיים חשופים להם, וכן להחזיק הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכונים השוק בפעילויות שונות.</p>	
<p>איגוח - פעולה של הפיכת הלוואות ואשראי בנקאי להלוואה ארוכת טווח באמצעות אגרות חוב כחלק מהתהליך של גיוס הון חוץ-בנקאי. הגיוס מבוצע באמצעות ישות למטרה מיוחדת אשר מגייס חוב על ידי הנפקת אגרות חוב המגובות על ידי מצרף של תזרימים צפויים או נכסים שנרכשו ושקובצו יחד (בפעולת איגום - Pooling) והפכו לניירות ערך, הניתנים להנפקה. אגרות החוב או ניירות ערך שמונפקים כחלק מתהליך האיגוח מגובים בנכסים (התזרימים) האלה. האיגוח יכול להתייחס לכל זרם מוגדר של הכנסות (למשל: תקבולים עסקיים, תקבולים ממשכנתאות).</p>	<p>א</p>
<p>אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS) - אגרות חוב המגובות במשכנתאות שבהן תשלומי הריבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות במשכנתאות.</p>	

אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) - אגרות חוב שתשלומי הריבית והקרן בגינן מגובים על ידי נכסים פיננסיים מסוימים. הנכסים המגבים עשויים להיות קבוצות של הלוואות, לרבות משכנתאות למגורים, או נכסים פיננסיים אחרים.

אינפלציה - היא מונח כלכלי המתאר תהליך של עלייה כללית ומתמשכת של רמת המחירים במדינה או בשוק מסוים.

אירוע קיברנטי (סייבר) - אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר, לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.

ארגון המדינות המפותחות (OECD) - ארגון, שמרכזו בפריז, המורכב ממדינות שמשקיהן מפותחים. תנאי הקבלה הבסיסיים לארגון הם קבלת עקרונות הדמוקרטיה והשוק החופשי. מטרת הארגון היא להוביל מהלכים של פיתוח כלכלי ושיתוף פעולה עסקי בינלאומי. ישראל התקבלה כחברה בארגון במאי 2010.

אשראי on call - אשראי שניתן למספר ימים ונפרע על פי קריאה בהתאם לתנאי ההסכם בין הבנק ללקוח.

ב **באזל 2/ באזל 3** - הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.

ג **גידור** - עסקה פיננסית שמטרתה להגן על משקיע מפני שינויים בערך ההשקעה.

ה **הון עצמי רובד 1** - הון על בסיס מתמשך - going concern capital.

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הון רובד 2 - שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רובד 2 הינו הון נחות יותר והוא כולל בעיקר מכשירי הון כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל 3 וכן מכשירי הון החדשים הכשירים שמהווים הון המותנה (Contingent Convertible - CoCo). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

הון רגולטורי - הון המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד), רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).

הלבנת הון - פעולות פיננסיות שמטרתן להסתיר מקור של כסף, בדרך כלל כסף שמקורו לא חוקי או כסף שלא שולם עליו מס. תהליך ההלבנה "מחזיר" את הכסף למערכת החוקית.

הלוואה לדירור - הלוואה המקיימת אחד מאלה, ובלבד שלא ניתנה למטרת עסק:

1. הלוואה מיועדת לרכישה או לחכירה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה, או שיפוצה;
2. הלוואה מיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות בדירת מגורים תמורת דמי מפתח;
3. הלוואה ניתנה במשכון דירת מגורים;
4. הלוואה מיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה במלואה או בחלקה כאמור בסעיפים קטנים 1,2.

הלוואת בלון/בולט - הלוואה שבמהלך כל תקופתה משולמים רק תשלומי הריבית, ואילו הקרן נפרעת במלואה בסוף התקופה. לעיתים גם הריבית משולמת בסוף התקופה.

הלמ"ס - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - ארגון הפועל מתוקף סמכות חוקית לאיסוף נתונים רשמיים על החברה ועל הכלכלה בישראל ולהפצתם.

הסכמי ISDA מסוג CSA - הסכמי קיזוז שגורמים לתיחום ולמצעור סיכוני האשראי בפעילות זאת, על ידי התחשבות יומית, לרוב, המתבצעת בין הבנק והצד הנגדי בהתאם להסכם.

הפרשה פרטנית - הפרשה שנקבעת בהתאם לבחינה פרטנית של כל חוב ונקבעת בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהוון בשיעור הריבית המקורית של החוב או, כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הבטחון. לצורך קביעת הפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת ולוויו צמוד ולסיווג החוב כפגום, זאת על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה ועל ידי יחידות ניהול סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים, באמצעות הערכה אובייקטיבית של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

ללא הקשר בסיווג בהתאם לקריטריונים האיכותיים שקבע הבנק כאמור לעיל, הפרשה הפרטנית מבוצעת על כל חוב העולה על 1 מיליון ש"ח המצוי בפיגור של 90 יום.

הפרשה קבוצתית - הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. הפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ-מאזניים מבוססת על שיעורי הפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.

חבות - סך חשיפות האשראי של הבנק כלפי הלווה או קבוצת לווים כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין. החבות כוללת, בין היתר, אשראי באחריות הבנק, השקעה בניירות ערך של הלווה, התחייבויות התאגיד הבנקאי לשלם כסף על חשבון הלקוח (לרבות ערבויות ואשראי תעודות) ועסקאות בנגזרים מבעבר לדלפק (OTC).

חבות/חוב בהשגחה מיוחדת - חוב או חבות, לרבות חשיפת אשראי חוץ מאזנית, אשר הנהלת הבנק רואה צורך להגביר לגביהם את אמצעי המעקב והפיקוח, אם כי אינה צופה להפסדי אשראי בגינם. לחוב/חבות בהשגחה מיוחדת יש חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב של הנהלה. צורך כזה יתכן שייוצר נוכח שיקולים הקשורים בהתפתחויות ענפיות או אזריות, או נוכח שיקולים ספציפיים הקשורים באינתנותו הפיננסית של החייב, היקף וטיב המידע המצוי בידי התאגיד הבנקאי באשר לחייב ופעילותו העסקית, מצב הבטחונות, פיגורים בפירעון החובות, קשרי החייב עם גופים אחרים הנחשבים כבעייתיים וכו'.

חברת דירוג - חברה הקובעת דירוגי אשראי לממשלות, לחברות ולחובות המונפקים על ידם. בישראל פועלות שתי חברות דירוג - "מעלות" ו"מדרוג".

חוב בעייתי - חוב בהשגחה מיוחדת, חוב בסיווג נחות, או חוב בסיווג פגום, לרבות חוב שאורגן מחדש.

חוב בפיגור - פיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החוב נמצא בפיגור אם כולו או חלקו לא נפרע תוך 30 יום מהמועד שנקבע לפרעונו. לעניין זה, חוב בחשבון עובר ושב ייחשב כחלק של חוב בפיגור, אם חריגות ממסגרות אשראי מאושרות לא תיפרענה תוך 30 יום ממועד היווצרותן או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה שתגדיר הנהלת התאגיד הבנקאי.

חוב שאורגן מחדש - הסדר שלפיו תאגיד בנקאי - משיקולים כלכליים או משפטיים הקשורים במצבו הפיננסי של הלווה - מעניק ללווה, לפי הסכם או על פי דין, תנאים מיוחדים שלא היו ניתנים בנסיבות אחרות ואשר מכונים לאפשר ללקוח לעמוד בהחזר החוב בתנאים החדשים, למעט הסדר לשינוי בתנאי חוב שבעיקרו משקף תמורות בתנאי האשראי במשק.

חובת נזילות - לפי חוק בנק ישראל מוטלת על הבנקים חובה להחזיק היקף נכסים נזילים בהתאם להוראות הנזילות.

חוזה SWAP - סדרת חוזים עתידיים או סדרת חוזי אקדמה למספר תקופות ידוע מראש אשר בהם שני הצדדים מסכימים להחליף זרמי תשלומים על קרן מושגית.

חוזה אקדמה (FORWARD) - חוזה בין שני צדדים למכירת כמות מסוימת של נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפיקוע). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה זה אינו חוזה סטנדרטי ואינו נסחר בשווקי הון מאורגים אלא נעשה לפי צרכי הלקוח.

חוזה עתידי (FUTURE) - חוזה בין שני צדדים למכירת כמות מסוימת של נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפיקוע). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה עתידי זה הוא חוזה סטנדרטי הנסחר בשווקי הון מאורגים.

חוזי אופציה - מתחלקים לחוזי רכש (CALL) ולחוזי מכר (PUT).

חוזה רכש הוא הזכות לקנות כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופאית) תאריך מסוים.

חוזה מכר הוא הזכות למכור כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופאית) תאריך מסוים.

חשבונות חוזרים דביטוריים (ח"ד) - חשבונות עו"ש שלגביהם קיימות מסגרות אשראי מאושרות מראש החייבות בעמלת הקצאה.

יחס הלימות ההון - יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.

יחס כיסוי נזילות (LCR) - יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.

יחס מינוף - מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.

כושר החזר - היכולת של לווה לעמוד בתשלומים שנקבעו להחזר הלוואה.

כשל תוך שנה מיום הדרוג בתקופה נתונה PD (Probability of Default) - מונח המתאר את הסבירות הפיננסית לכשל אשראי בתוך תקופת זמן נתונה. המונח מספק הערכה של הסבירות שלווה לא יוכל לעמוד בהתחייבויות שלו.

כתבי התחייבות נדחים - כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבויות אחרים מאותו סוג.

לווה - בעל חבות מאזנית או חוץ מאזנית בבנק. לווה עשוי להיות נוטל התחייבות למתן אשראי, ערבות או אשראי בבנק וגם המנפיק של ניירות ערך בהם השקיע הבנק. לצורך בחינת החשיפת הבנק הלווה מוגדר כ"אדם בעל חבות, לרבות בן זוגו וכן מספר לווים, כאשר החזר הצפוי של החבות מתבסס בעיקרו על אותו מקור החזר, ולאף אחד מהם אין מקור משמעותי נוסף להחזר החבות".

מדד הרפינדל - מדד לריכוזיות בענפים במשק, המהווה גם אינדיקטור מקובל לרמת התחרותיות בהם.

מדיניות מוניטרית - מדיניות המנוהלת על ידי הבנק המרכזי. תפקידה להשיג את מטרות הבנק באמצעות קביעת הריבית לטווח קצר וכלים מוניטריים נוספים.

מדיניות פיסקלית - מדיניות הממשלה בנושאי תקציב המדינה, הכנסותיה והוצאותיה, גביית המסים וגודל החוב הציבורי. על תכנון וביצוע מדיניות זו מופקד משרד האוצר.

מס"ב - מרכז סליקה בנקאי בע"מ - חברה בבעלות חמשת הבנקים הגדולים, המנהלת מערכת אוטומטית לסליקה נטו של חייבים וזכויים אלקטרוניים.

מק"מ - מלווה קצר מועד - נייר ערך ממשלתי המונפק על ידי בנק ישראל, והוא משמש כאחד הכלים המוניטריים שמפעיל בנק ישראל. המק"מ מונפק בניכיון לטווח של עד שנה, אינו צמוד ואינו נושא ריבית.

משך חיים ממוצע (מח"מ) - הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של החוב.

נגזר אשראי - חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון.

נגזר מגדר (Hedge) - נגזר שהנהלת הבנק מייעדת אותו כמגדר ובתנאי שהוא כשיר לכך. זאת כאשר אופי החשיפה לסיכונים של המגדר זהה לאלה של המגודר. הפריט המגודר צריך להיות מזוהה ספציפית. בתחילת הגידור קיים תיעוד פורמלי של יחס הגידור ושל המטרה והאסטרטגיה של ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי ביצירת הגידור, לרבות זיהוי המכשיר המגדר, הפריט המגודר, מהות הסיכון המגודר והאופן הערכת האפקטיביות של המכשיר המגדר בקיזוז החשיפה לשינויים בשווי ההוגן של הפריט המגודר, שניתן ליחס אותה לסיכון המגודר. נדרש בסיס סביר לאופן בו התאגיד הבנקאי מתכנן להעריך את אפקטיביות המכשיר המגדר.

ניירות ערך זמינים למכירה - ניירות ערך שלא סווגו כניירות ערך המוחזקים לפדיון או כניירות ערך למסחר.

ניירות ערך למסחר (Trading securities) - ניירות ערך שנרכשו ומוחזקים במטרה למכרם בקרוב. (לכן הם מוחזקים לתקופות קצרות). פעילות למסחר מתבטאת בדרך כלל בפעילות ערה של קניות ומכירות ומטרתה בדרך כלל להפיק רווחים ממסחר - הפרשים בין מחירי ASK, הפרשים בין מחירי retail-I wholesale, שינויים קצרי מועד במחיר וכו'.

נכסי רמה 1 - הנכסים הנזילים ביותר - כוללים מטבעות ושטרי כסף, רזרבות בבנק המרכזי וני"ע סחירים של מדינות, בנקים מרכזיים וכיו"ב, עם משקל סיכון 0% על פי הוראת נב"ת 203, ומקבלים מקדם הסתמכות של 100% ובכפוף לתנאים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 221.

נכסי רמה 2א - נכסים נזילים ביותר אך פחות איכותיים מרמה 1 - כוללים ני"ע סחירים של ריבונות, בנקים מרכזיים, ישויות סקטור ציבורי בנקים רב צדדיים לפיתוח, עם משקל סיכון 20% על פי הוראת נב"ת 203, ואג"ח קונצרנים בדירוג גבוה ושאינם של מוסד פיננסי וכיו"ב, ומקבלים מקדם הסתמכות של 85% ובכפוף לתנאים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 221.

נכסי רמה 2ב - נכסים נזילים אחרים - מכשירי חוב קונצרנים אחרים בדירוג גבוה ושאינם של מוסד פיננסי, ומקבלים מקדם הסתמכות של 50% ובכפוף לתנאים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 221.

סיכון אשראי - הסיכון שצד בעסקה לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו במלואו.

סיכון אשראי חוץ-מאזני - כפי שחושב לצורך המגבלה על חבות של לווה, כמוגדר להלן:

סך כל הסכומים האלה:

1. ערבות, קבול שטרות, ניכיון משנה של שטרות, אשראי תעודות והתחייבות לשלם כסף על חשבון הזולת.
2. עסקה עתידית - סך כל הסכומים האלה:
10% מיתרת עסקה עתידית.
א. "עסקה עתידית" - כל אחת מאלה, הן כשהתאגיד הבנקאי צד לה והן כשהוא ערב לה:
(1) עסקה מסוג Future IX Forward, במטבע שהוא הילך חוקי או בסל המטבעות, בטובין, בניירות ערך או בזכויות; אלא אם כן קיימת עם אותו לקוח עסקה עתידית מאותו סוג שתקוזז כנגד העסקה הראשונה במועד פירעונה;
(2) עסקת חליפין בריבית או בתשואות אחרות, לרבות בהפרשי הצמדה או בהפרשי שער;
(3) הסכם מסוג Future rate agreement IX Forward rate agreement.
(4) רכישת אופציה על ידי התאגיד הבנקאי לקנות או למכור את אחד הנכסים האמורים בפסקה זו. למעט:
עסקה בחוזה הנסחר בבורסה, שמסלקת הבורסה אחראית כלפי הלקוח למימושו וקיימות דרישות להתאמה יומית של ה"מרג'ין";
יתרת עסקה עתידית עם לקוח שהוא מהסוג המפורט בפסקה 2(א)(1) לעיל, אשר תקוזז במועד פירעונה כנגד עסקה עתידית הפוכה מאותו סוג ועם אותו לקוח - בסכום שחייב במועד הלקוח לאחר הקיזוז.
סכום ההתחייבויות של התאגיד הבנקאי למסלקת מעו"ף, בגין סכום הבטוחות שבו מתחייב לקוח לפי התרחישים כמפורט בחוקי העזר של מסלקת מעו"ף.
3. התחייבויות (לרבות מותנות) של התאגיד הבנקאי למתן אשראי או להוצאת ערבות, למעט התחייבות כאמור, שמימושה מותנה בקבלת ביטחונות המשמשים כניכויים - בגובה סכום האשראי או הערבות.
4. האמור לעיל כפוף להוראות האלה:
א. אם התחייבות למתן אשראי או להוצאת ערבות מותנית בפירעון אשראי אחר או ערבות אחרת, סכום החבות לא יעלה על סכום החבות המיריבית מביניהם, ובלבד שהתאגיד הבנקאי וידא כי לא ניתן לממש את ההתחייבות ללא הקטנת האשראי, או הערבות, הקיימים, באותו סכום.
ב. התחייבות למתן אשראי לא תשוקלל בשיעור גבוה יותר מהחבות הסופית עצמה, אם תמומש.
- ג. התחייבות למתן אשראי, או להוצאת ערבות, אשר נקבע במפורש בהסכם עם הלווה כי תמומש רק אם לא תביא לחריגה ממגבלות לווה או קבוצת לווים בהתאמה, לא תיחשב כ"חבות", ובלבד שהתאגיד הבנקאי וידא כי לא ניתן לממש את ההתחייבות אם תביא לחריגה ממגבלות לווה או קבוצת לווים בהתאמה, באותו סכום.

סיכון אשראי מאזני - אשראי לציבור באחריות התאגיד הבנקאי בניכוי הפרשה פרטנית להפסדי אשראי ובתוספת השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור.

סיכון משפטי - סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין לרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי/ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

סיכון נזילות - סיכון שהבנק לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו למפקידים, עקב התפתחויות לא צפויות, ויאלץ לבצע פעולות מהירות למימוש נכסים במחירי הפסד. במובנו הרחב יותר, סיכון נזילות מתייחס לכל גוף, לאו דווקא בנק, שיש לו התחייבויות, ועלול להגיע למצב של חדלות פרעון עקב אי יכולת לממש את נכסיו במועד הפרעון.

סיכון ריבית - סיכון להפסד או לירידת ערך כתוצאה משינויים בשיעורי הריבית במטבעות השונים.

סיכון שוק - סיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי השוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).

סיכון תפעולי - הסיכון שליקויים במערכות או בסביבתן יביאו לאובדן בלתי צפוי. בסיכון זה נכללות טעויות אנוש או קריסת רכיבי חומרה, תוכנה או מערכת תקשורת שיש להם חשיבות חיונית לסליקה.

סליקה - תהליך פיננסי של חיוב וזיכוי לקוחות.

ע	ערביות להבטחת אשראי - התחייבויות על חשבון לקוחות מהסוגים הבאים:
	<p>1. ערבות, כתב שיפוי או התחייבות אחרת לנותן האשראי או למי שעבר למילוי התחייבותו של מקבל האשראי, לרבות ערבויות ליתרות חוב הנובעות מעסקאות בכרטיסי אשראי;</p> <p>2. ניכיון משנה שלא על ידי בנק ישראל, כאשר לקונה זכות חזרה אל התאגיד הבנקאי המוכר;</p> <p>3. ערבות לטובת ספק שירותים או סחורות להבטחת תשלומים בעד השירותים או הסחורות שהוא מספק.</p> <p>4. ערבות לטובת משכיר ציוד להבטחת תשלומים של שוכר הציוד.</p>
	ערבות בנקאית - התחייבות של הבנק הערב לשלם לצד ג' את הסכום הנקוב בכתב הערבות בעת דרישתו. הערבות הבנקאית מונפקת על פי בקשתו של לקוח הבנק.
	ערבות חוק מכר - ערבות הניתנת על ידי בנק לרוכש דירת מגורים ממוכר דירה חדשה, המבטיחה לקונה את החזרת הכספים ששילם למוכר תמורת הדירה במקרה שהמוכר לא יוכל להעביר לקונה את הזכויות בנכס, כמוסכם בהסכם המכר ומחמת העילות שנקבעו בחוק.
פ	פח"ק - פיקדון חוזר קרדיטורי - פקדון חוזר קרדיטורי הינו פקדון שתנאיו הם:
	<p>1. אסור כי החשבון יימצא ביתרת חובה.</p> <p>2. אין לשלם מהחשבון בהמחאה.</p> <p>3. אין להעביר מהחשבון למוטב אחר או לחשבון אחר, למעט חשבון העו"ש של אותו לקוח באותו תאגיד בנקאי.</p> <p>4. הפיקדון אינו צמוד.</p>
	פיקדון קצר מועד (פק"מ) - כסף המופקד בבנק לתקופה קצרה - עד שנה - הנושא ריבית שקלית, קבועה מראש לכל התקופה או משתנה בהתאם לשינויים בריבית בנק ישראל.
	פיקדונות לזמן קצוב - פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים מיום ההפקדה.
	פיקדונות לפי דרישה - פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.
ק	<p>קבוצת לווים - הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים; כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כמו כן, כאשר תאגיד מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, מחזיק שאין לו שליטה, שהתאגיד המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאגיד המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לווים אחת.</p> <p>קונסורציום - עסקת אשראי במסגרתה מתאגדים מספר גופים פיננסיים ומעניקים יחד הלוואה ללווה.</p>
	קיבולת הסיכון - האופן בו נקבע תיאבון הסיכון. תיאבון הסיכון נקבע תוך התחשבות בקיבולת הסיכון של התאגיד הבנקאי, דהיינו הסיכון המירבי שהתאגיד הבנקאי יהיה מסוגל לספוג תחת אילוצים שונים (כגון: מקורות הון ומזילות, דרישות רגולטוריות וכדומה). על התאגיד הבנקאי לוודא כי תיאבון הסיכון שנקבע אינו חורג מקיבולת הסיכון גם בהתקיים תרחישי קיצון.
ר	<p>רווח בסיסי למניה - הרווח הבסיסי למניה יחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי מניות רגילות של החברה האם (המונה), בממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות הקיימות במחזור (המכנה) במהלך התקופה.</p> <p>ריבית בנק ישראל - ריבית בה בנק ישראל מלווה או לווה כספים ל/מאת התאגידים הבנקאים.</p> <p>ריבית פריים - ריבית הנקבעת בכל בנק על בסיס ריבית בנק ישראל.</p>
ש	<p>שווי הוגן - ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית:</p> <p>רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק;</p> <p>רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים;</p> <p>רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.</p>
	שווי הוגן ברוטו חיובי - הסכום הכולל של השווי ההוגן של חוזים שחייב לבנק הצד הנגדי לו, מבלי שמביאים בחשבון את הקיזוזים.
	שווי הוגן ברוטו שלילי - הסכום הכולל של השווי ההוגן של חוזים, כאשר הבנק חייב כסף לצד הנגדי, מבלי שמביאים בחשבון את הקיזוזים.
	שוק המעו"ף - שוק של מכשירים פיננסיים נגזרים הנסחרים בבורסה לניירות ערך בתל אביב.
	שיעור המימון (LTV) - שיעור המימון הינו המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף את מידת סיכון הלוואה, כאשר אחוז המימון גבוה ומחירי הדיור יורדים, לווים עלולים למצוא את עצמם במצב של הון שלילי, בו הם חייבים יותר מערך הבית שבידיהם.
	שיעור התשואה הפנימי (שת"פ) - מדד לבחינת כדאיות ביצוע השקעות. המדד מצביע על יעילותה ואיכותה של השקעה ספציפית לעומת ערך נוכחי נקי המצביע על ערכה וגודלה. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים מהמכשיר הפיננסי אל היתרה המאזנית בדוח הכספי.

שיעור התשואה להון - התשואה להון הינה הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מחולק בהון הממוצע המיוחס לבעלי מניות הבנק.

שירותים בנקאיים אוטומטיים - חברה בע"מ שהוקמה בשנת 1978 על ידי חמשת הבנקים הגדולים בישראל כדי לנהל עסק של מתן שירותים למוסדות פיננסיים שונים (בנקים, מוסדות כספיים, חברות לכרטיסי אשראי, קופות גמל וכד'). חברת שב"א פועלת בארבעה תחומים עיקריים:

(1) ניהול רשת התקשורת בין מסופי כרטיסי האשראי שבבתי העסק להלן (POS) לחברות לכרטיסי אשראי.

(2) ניהול רשת הכספומטים שאינם מוצבים בסניפי הבנק.

(3) ניהול רשת התקשורת של הכספומטים המוצבים בבנקים.

(4) מתן שירותי תקשורת לחברות לכרטיסי אשראי מול מס"ב ולתאגידים הבנקאיים המשתתפים במכרזים המוניטריים מול בנק ישראל.

ת תהליך הסקירה הפיקוחי SREP (Supervisory Review and Evaluation Process) - התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכונים.

תוצר מקומי גולמי (תמ"ג) - סך הסחורות והשירותים שיוצרו בתוך מדינה מסוימת במהלך תקופה נתונה, במונחים כספיים. התוצר שווה גם לסך תשלומי השכר ורווחי הפירמות.

תשואה לפדיון - התשואה שתתקבל מאיגרת חוב (או מכל מכשיר חוב אחר) אם היא תוחזק עד לפדיונה הסופי, ואם כל התקבולים ממנה (קרן וריבית) יישאו אותו שיעור תשואה. ידועה גם כתשואה הפנימית של איגרת חוב ומוצגת בדרך כלל במונחים של ריבית שנתית אפקטיבית.
